UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Verborum & rerum significatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96158

Visual Library

officio iudicis intentando preſcribatur anno.contra quod fa-
cit,quod no.Ang.⁊ ibi per doc.in l.j.§.ſi quis tutor.quando ap
pellan.ſit.⁊ vide qđ dixi poſt Bar.in l.ſicut.C.de preſcrip.xxx.
anno.⁊ iſtum §.no.allegat Bal.in l.ſolennibus.C.de rei ven.⁊
vide per do.Abb.in ca.qr indicante.de preſcript.in iiij q.Et ad
de,quod ius petēdi rem,que incidit in commiſſum,durat quin-
quennio.text.ſingu.in l.iij.C.de vect.⁊ commi.⁊ Ro.no.ccclviij.
Adde Bal.ꝯſi.xivij.v.li.de eo qđ dicit de emēdatione cataſtri.

De verborum & rerum ſignificatione. Ti.xvj.

LEX I.

1 ☞ Maſculinum an concipiat femininum.Et an ex propria
ſignificatione,vel interpretatione.nu.2.

a VErbum hoc ſi quis.[a]Opp.de lega.
iij.l.Lucius.§.queſitū.Sol.Illud verum,cum
de intentione proferentis apparet.Opp.de l.j.
§.quare.ſ.de ven.in poſ.mittendo.Solu.ibi de
odio,hic de fauore.Iſta verba glo.non videntur
vera,per l.ſi quis id qđ.§.j.ſ.de iuriſd.om.iud.vnde quidaʒ vt
Iac.de Are.dicunt,†aut tractamus de odio rationabili,⁊ tunc
maſculinū concipit femeninū,l.ſi quis id qđ.§.j.de iuriſ.om.iu.
Aut de odio irrationabili.⁊ non concipit,d.l.j.§.quare.Dy.di
ſtinguit hic.Cy.in l.quicunqꝫ.C.de ſer.fug.recitat opi.Ego di-
ſtinguo ſic.Cum queritur an maſculinum cōcipiat femininnm,
dic aut maſculinnm profertur ſub nomine proprio,⁊ non conci
pit,l.ſi qs ita.§.j.cum ſua gl.in verb.ſi quis filio.in prin.de teſt.
tute.Fallit qñ profertur a lege ius commune condendo,vt in j.
Conſtit.circa fi.⁊ no.per Dy.c.qđ alicni.extra de re.iur.lib.vj.
aut ſub nomine appellatiuo profertur,tūc aut conſtat de mente
preferētis,⁊ illi ſtamus,l.Lucius.§.queſitum.de leg.iij.Aut de
mente non conſtat,⁊ tnnc aut maſculinum profertur in materia
differenti,que cōgruit maſculino,⁊ nō feminino.⁊ tunc maſculi
num non concipit femininum.l.vlt.ſ,de tu.cōiuncta.l.femine.j.
ti.j.Simile in Velleiano,per omnes leges ſ.de fideiuſ.Si vero
in materia indifferenti,ſcʒ que congruit maſculino ⁊ feminino,
tunc aut tractatur de fauore,⁊ concipit,vt hic,⁊ l.ſi quis ita.ſ.de
teſta.tutela.Aut de odio,⁊ tunc aut de odio rationabili,⁊ tunc
comprehendit femininum,l.ſi quis id qđ.de iuriſd.om.iud.Aut
de odio irrationabili,⁊ non comprehendit,l.quiſquis.C.ad leg.
Iul.maieſta.⁊ l.j.§.quare de vent.in poſ.mit. ¶ Quero vtrum
2 †concipiat femininum ex propria ſignificatione,vel ex interpre
tatione?Et gl.hic dicit,ꝙ ex interpretatione.Ex hoc dicit Dy.
ꝙ in ſtatutis maſculinum nō concipit femininum,qr iſtud eſt ex
interpretatione,que non hʒ locum in ſtatutis,l.cōſtitutionibus.
ad muni.⁊ l.ſi vero.§.de viro.ſ.ſol.mat.Contrarium tʒ Cy.in l.
quicunqꝫ.C.de ſer.fug.qui nihil alleg.Ego dico,ꝙ ex propria ſi
gnificatione maſculinum concipit femininum:qr dicitur,cōple-
ctitur,vt hic in tex.ſi complectitur,ergo non ex interpretacione
extenſiua,ſed ex ſentētia ſua.In contrariū facit l.pronunciatio.
j.eo.vbi dicitur,porrigitur,dic ergo quoddam eſt nomen com-
mune,vt homo,⁊ comprehendit maſculinum ⁊ femininum.l.no
minis.j.eo.Quedā alia nomina ſunt maſculina,vt equus,⁊ ſi.⁊
iſta ſine dubio non cōprehendūt femininū ex ſignificatione pro-
pria.ſʒ ex interpretatione qñqꝫ,vt legi⁹.ſ.alle.quedā ſunt adie-
iectiua,⁊ ſigna,vt quiſqs,quilibet,⁊ ſimi.que reſpiciūt alia ſub-
ſtantiua,⁊ in iſtis cui applicet,dic aut iſtud ſignū adijcitur etr-
mino cōmuni,vt quiſqs homo,quilibet homo.⁊ ſimil.⁊ tūc com-
prehendit femininū ex propria ſignificatione,eadē ratione,qua
ſimpliciter dicerē,homo Qñqꝫ adijcitur alicui ſigno maſculino
tantum,⁊ tunc eo caſu.quo porrigitur ad femininū,eſt ex exten-
ſione,d.l.pronunciatio.⁊ d.l.quiſquis.Aut iſta ſigna ponuntur
in oratione ſine termino,vt ſi quis corrumpit,⁊c.⁊ tunc oppor-
b tet ꝙ habeant derminationem[b]a nomine communi,vt quiſquis
homo,⁊ tunc ex propria ſignificatione cōprehendit,vt hic,⁊ ſic
debet intelligi l.ait diuus.in princ.ſ.de iure fiſ. ¶ Q ero,quid
econtra,an femininum concipiat maſculinum?Dic vt in gloſſ.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si quis.Vide Bart.in l.j.in fi.ſ.de procu.⁊ in l.ſi quis
in tātam.C.de vnde vi.in prin.⁊ vide gl.no.i materia in c.gene
rali.de ele.in vj.⁊ tex.in l.ſi ita ſcriptū.i prin.de le.ij.⁊ ibi Imo.
⁊ quod no.Bar.in l.iura.ſ.de legi.Et ita faciūt.ſi lex vel ſtatu
tum dicat,ꝙ requiratur ſubſcriptio triū virorū.an verificet in
femina ſubſcribēte.⁊ Bal.in l.ſcripturas.C.qui po.i pig.hab.
per ilium tex.in fi.ibi,virorum.tenuit quod non.Pro quo etiā
videtur tex.⁊ quod ibi Bar.in l.j.in prin.ſ.de legi.ibi,virorūʒ
Sed contra hoc,credo ꝙ fortiter faciat doctrina ſingu.gloſſ.in
ver.preſcribentes.in cle.j.de reſcript.⁊ quod ibi not.Anto.qui
voluit,ꝙ quotieſcunqꝫ de viro fit mentio ratione frequentioris
vſus,ſed de alio nō fit mentio,tamen in alium poteſt fieri exten-
ſio,nec d.l.ſcripturas.probat,nec d.l.j.ad quam poteſt reſpon
deri,quod ibi ideo femina non pōt facere legem,qr legē cōdere
eſt iuriſdictionis,que non cadit in feminam.l.femine.j.tit.j.cū
vulgarib.igitur,⁊c.maxime cum ille talis actus,de quo in que
ſtione noſtra,in muliere ſit permiſſus,⁊ vide quod legitur,⁊ no.
in l.Lucius.§.queſitū.de leg.iij.⁊ quod no.Bald.in l.tres fra-
tres.ſ.de pac.⁊ quod dixi in l.fi.§.ſi ad Tertul.⁊ vtrum appella
tione fratris,veniat ſoror?Glo.ꝙ ſic.⁊ ibi Bart.in l.Lucius.§.
Meuia.ad Treb.Et an ſtatutum etiā odioſum loquens in pa
tre,habeat locū in matre,vide gl.⁊ ibi Bal.⁊ doc.in l.quiſquis.
C.ad leg.Iul.maieſt.Et ſi dicitur,concedo in emphyteuſim ta
libus nobilibus pro ſe,⁊ eorū gñatione.an illud verbum eorū,
comprehendat femininū,vide Bald.in l.ij.C.de iu.emphy,⁊ ſi
ſtatutum requirit cōſenſum propinquorum,an verificet r in fe-
mina.per Bal.in l.ij.in vlti.col.C.q admit.Et in l.fi.C.eo dicit
Bal.ꝙ maſculinum concipit femininum in his,que poſſūt ada
ptari feminis,non in alijs,nec in his que ratione carent.Et ad
materiā vide Ioā.And.in c.generali.in glo.de elec.in v.⁊ ele.
j.de ele.⁊ ibi Io.de Lig.qui ſequit verba Bart.hic.⁊ Spec.in
ti.de diſputa.⁊ alleg.§.poſt hec.verſi.vel maſculinum.cū ſeq.
⁊ ti.de reſcrip.preſen.§.fi.ver.ſed queritur,vtrū.⁊ per Archi.
in c.ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.⁊ vide quo no.Bar.in l.Plau-
tius.de auro ⁊ arg.Bal.no.in d.l.quicūqꝫ.C.de ſer.fug.⁊ Bald.
in l.in multis.ſ.de ſtatu ho.Et iſtis adde queſt.quā poſui i l.j.
in prin.ad le.Iul.de vi pub.⁊ Bal.in d.l.quicūqʒ vbi de dictio
ne,quicūqʒ,⁊ de dictione,perſone,⁊ de dictione,vniuerſitas.Et
an in ſtatuto appellatione aui,veniat auia,⁊ an appellatione fi-
lij veniat filia.⁊ ſi ſtatutum dicit nullus,⁊c.an veniat femina.Et
an ſtatutum loquens de marito,comprehendat vxorē,vide per
Bal.in d.l.quicunqʒ.⁊ de materia vide Bal.i l.Gallus.i prin.
in vlti.col.de lib.⁊ poſt h.⁊ per Hoſti.in c.Raynaldus.de teſt.i
prin.lʒ alij nō tangāt.⁊ vide quod ibi dixi poſt do.Anto.⁊ vide
Pe.de Anch.in cōſi.iij.⁊ quid i reſctiptis.vide Imo.in l.ſi ita
ſit ſcriptū.de leg.ij.⁊ eſt tex.⁊ ibi do.Florē.i c.ſignificauit.de re
ſcri.vbi venit femina ſub clauſula,⁊ quoſdā alios Et appellatio
ne nepotis,cōprehenditur neptis etiā in lege correctora,vt di
cit gl.in d.l.Gallus.in prin.ſ.de lib.⁊ poſt h. ¶ Adde latius p
Alex.quando maſculinum concipiat femininum,conſilio xxx.⁊
cxxxv.⁊ lxj.j.lib.⁊ conſi.lij.iiij.lib.per Bal.cōſi.cvij.v.lib.vbi ā
ſtante ſtatuto,quod mater non poſſit rumpere teſtamentum fi-
lij,non rumpet teſtamentum filie,conſilio ccexx.quarto libro.
¶ P.P.P.De materia vide lata Iaſ.in l.ſi quis id quod.ſ.
de iuriſdic.omnium iudic.

b ¶ Claud.de Seyſſ.Determinationem.Iſtud limita ⁊ intellige
vt not.per Are.conſi.xxxix.per Alex.conſi.cxxxv.vol.j.aliquid
per Bal.in cap.ad audientiam.de.reſcript.Quid autem in neu
tro genere an concipiat maſculinum ⁊ femininum vide gl.in l.j.
in verbo,contrarias.C.ſi ſer.exter.quam allegat Bald.in l.hu-
manitatis.C.de impub.⁊ alijs ſubſtit.

LEX II.

1 ☞ Ciuitas ſi conceditur,intelligitur conceſſa cum omni eius
iuriſdictione.
2 Ciuitatis vel caſtri appellatione quid veniat.
3 Lego quod habeo in vrbe Romana,tale legatum comprehen-
dit edificia,⁊ quid quando dicitur in ciuitate Peruſina.
Verbum patria,ponitur latius,quam vrbs,⁊ ciuitas.
4 Priuilegium conceſſum ciuibus ciuitatis comprehendit co-
mitatenſes.
Ciuitas quando ponitur pro loco,muris finitur.
5 Legatum factum ciuibus ciuitatis debet accipi per curatores
Reipublice.
6 Ciuitate condemnata comitatenſes etiam dicuntur condēnati.
7 Ciuitas ſi habet muros veteres,⁊ nouos,dicitur eſſe,que eſt in-
tra muros nouos.
Homines poſſunt propria authoritate ſibi conſtituere ciuinita
tem ſine ſuperioris licentia.
Ciuitas illa dicitur in Italia,que epiſcopum habet.

a VRbi appellatio.[a]Op.de l.j.§.cum
vrbem.ſ.de offi-
cio prefecti vrbi.Glo.ſoluit,quod illud eſt verum in
1 beneficijs. ¶ † Ex hoc no.[b]ꝙ ſi Imperator concede-
b ret mihi iſtam ciuitatem tūc intelligeretur cum omni ſua iuriſ-
dictione,vt ibi,⁊ C.de bo.vac.ſi quando.j.hoc tʒ Iac.de Aret.
2 in l.ſi finita.§.ex hoc edicto.ſ.de damno infec. ¶ Quero † quid
in alia ciuitate,quam Romana?Rñd.idem quod in vrbe Ro-
c mana,l.nam quod liquide.§.ſi ita.ſ.de pen.leg.Quero qr[c]lex di
cit hic de appellatione vrbis,quid in appellatione ciuitatis?
Certe idem ꝙ in vrbe arg.c.ſi ciuitas.extra de ſen.excom.li.vj.
¶ Quero,quid in caſtro?Et idem,d.c.ſi ciuitas.⁊ C.de fun.lim.

l. quicunque. lib. x. xj. ¶ Quero, quid ſi dicam vtrūque, vt ſi dico,
lego tibi ꝙ habeo in vrbe Romana: quid continet? Et gl. dicit
continētur ſuburbia. Et glo. no. rñdet, ꝙ vrbs ſimpliciter ſum-
pta intelligat de Romana, vt Inſti. de iu. na. gē. ⁊ ciui. §. ſʒ ius.
qḋ ergo poſtea dicit, nō pōt videri adiectū cauſa demōſtrādi.
ſed cauſa ampliādi; qꝛ ꝙ ſemel eſt demōſtratū, fruſtra demōſtra
tur amplius, niſi cauſa ampliādi, l. j. §. vlti. ſupra, de dote prele.
¶ Procedo vlterius, quid in alia ciuitate, vt ſi dico in ciuitate
Peruſina. Certe tūc dicebat do. Ray. inſpiciā id ꝙ precepit, l.
ſi cōmunis ſeruus ita. ſ. de ſtipu. ſer. ſed dñs Old. tʒ contrariuʒ
per. l. vxorem. §. legauerat. de leg. iij. vbi continētur continētia
edificia, lʒ ibi dicatur patria, tñ patria, ⁊ ciuitas equiparant, vt
C. ſi cur. reli. ciui. rus habi. maluer. l. vnic. in fi. lib. x. Pro hoc
facit ſ. ad muni. l. Titio. Quid dicemꝰ? tenerē opinionem Azo.
⁊ Ray. hic, ꝙ inſpiciamus qḋ precedat. Facit l. nā quod liquide.
§. ſi ita leget, ſ. de penu. leg. Ad cōtraria reſpōdeo, qꝛ verbū pa-
tria, ponit large, ⁊ latius quā vrbs, vel ciuitas, l. iij. C. de na. lib.
d ⁊ l. veluti. ſ. de iuſt. ⁊ iur. Ut ergo iſta tibi liqueāt, diſtingue[d], aut
loquimur in beneficijs, ⁊ tūc lex cōtinet totū territoriū, l. j. §. cuʒ
vrbē. ſ. de of. prefe. vrb. ⁊ ibi no. Aut in alijs actibꝰ, vt in contra
ctibus, ⁊ in vltimis volūtatibꝰ, ⁊ alijs legibus, ⁊ tūc diſtingue, aut
dixit patriam, aut dixit ciuitat em aut dixit Peruſium aut Aſſi-
ſium, vel vtraqʒ. Si dixit patriā. ⁊ tunc cōtinent continētia edi-
ficia, l. vxorē. §. legauerat. ſ. de leg. iij. lʒ cñqʒ largius ſummat, d.
l. iij. de na. liber. ⁊ d. l. veluti. ſ. de iuſt. ⁊ iur. Si vero dicit, ciuita
tē, ⁊ tūc muris finit, d. l. nā qḋ liquide. §. ſi ita. ſ. de penu. le. Fal-
lit i caſu ſpeciali in ſi ciuitas. extra de ſen. excō. li. vj. Tertio ca-
ſu, quando dixit Bononia, Peruſium, ⁊ ſimil. ⁊ tunc continen-
tur continentia edificia, vt hic, ⁊ d. l. nam qḋ liquide. §. ſi ita. ſ. de
3 pe. leg. † Quarto ⁊ vltimo caſu, quādo dixit vtrunqʒ, ⁊ tunc aut
in ciuitate Romana, ⁊ tūc gratia ampliādi, idē eſt ac ſi dixiſſet
Rome, ⁊ ſic comprehendit cōtinentia edificia, vt hac gl. Aut lo
quimur in alia ciuitate, ⁊ tūc inſpicias quid precedat. Aut ciui
tas, ⁊ tunc muris finitur. Aut nomen, vt. Peruſinam ciuitateʒ.
⁊ tunc continentia edificia continentur ⁊ hoc ſecundum Azo.
in l. ſi cōmunis ſeruus. ſ. de ſtipul. ſeruo. hoc eſt verū qñ ciuitas
4 ponitur pro loco. Sed quero, quando ciuitas † ponit pro perſo
nis, vt lego huic ciuitati, vel continebatur in priuilegio, qḋ di-
e cebat. concedimus ciuibus, an continentur comitatenſes[e]? Ui-
detur ꝙ non cōtineantur, vt in c. Rodulphus. extra de reſcrip.
cum ſua glo. ⁊ C. ne ru. ad vl. obſe. l. j. li. xj. Breuiter dicimus, ꝙ
appellatione ciuis cōtinentur cimitatenſes. lʒ appellatione co
f mitatenſum nō contieantur ciues. Probatur[f] per l. qui ex vico.
ſ. ad muni. cōiuncta l. fi. C. de muni. ⁊ orig. lib. x. qḋ idem eſt dice
re ciuem Peruſij, ⁊ Peruſinū. l. j. ad muni. Sed video cuʒ dico
Peruſinum, ⁊ tunc eſt Peruſinus etiam comitatēſis, vt eſt gl.
in l. qui ex vico. ſ. ad muni. Preterea, ciuitas quando ponit p
g loco, fateor ꝙ tūc muris finitur. Sed quando ponitur pro popu
lo. tunc continentur omitatēſes. l. j. ſ. ad muni. Preterea pone,
5 † lego ciuibus, quero qui cōtineantur? ⁊ dico ꝙ curatores Rei-
publice debēt accipere: nō dico ꝙ curatores ciuitatis. l. Lucius
§. ciuibus. ſ. de lex. ij. ⁊ l. ciuibus. ſ. de reb. dub. Et ex hoc dico
6 ad queſtionē. qñ † quis condēnat ciuitatē, videtur condemnare
comitatenſes, niſi aliud appareat, l. ciuitates. ſ. de legat. j. l. ciui
tas. ſ. ſi cer. pet. ⁊ l. ciuitatibus. ſ. quod cuiuſqʒ vni. no. ⁊ l. omni-
7 bus ciuitatibus. ſupra ad Trebel. Sed pone, † Iſta ciuitas hʒ
muros antiquos, ⁊ hʒ muros nouos, an cōtineat id, qḋ eſt a quo
muris antiqs intꝰ, an ꝙ eſt a muris nouis? ⁊ nos poſſemꝰ intra
re in illam queſtionē, quando poſſet ex ſe homines cōſtituere ci-
h uitates, an poſſint ſua authoritate, an requiratur authoritas[h]
ſuperioris? Et dicit Inn. quod homines ſua ſpōte poſſunt ſine
authoritate ſuperioris. extra de offi. ord. ca. cum ab eccleſiaruʒ.
⁊ ibi dicit ipſe, non intelligas de ea que habet epiſcopum, ſed in
i alijs que non habēt epiſcopum: qꝛ iſtud eſt in Italia[i], qñ ha-
bēt epiſcopuʒ eſt ciuitas, ⁊ certe gl. eſt in l. ex hoc iure. ſ. de iuſti
tia ⁊ iur. quod eſt ex iure gentium. ⁊ ſic non eſt neceſſe impetra-
re. ⁊ pro hoc gloſſ. que eſt in l. j. ſ. quod cuiuſque vniuer. no. Ex
hoc concludo, quod ſtatim cum ciuitas deſinat muros veteres
habere, vt augeatur, ciuitas illa erit ciuitas, que eſt in intra mu
ros nouos. l. pupillus. §. vrbs. infra eod. Item ſi faciat foſſam,
vel pallengatum.

ADDITIONES.

a Aler. ¶ Urbis appellatio adde no. per Bar. in l. j. ſ. de iuriſd.
omnium iudicium. Et not. quod appellatione vrbis ſacre, venit
Hieruſalē. gl. ⁊ ibi Bal. in l. ij. de nau. feno. Et an ſi teſtator iuſ-
ſit fieri eccleſiā in ciuitate, poſſit fieri in burgis, vide Io. And. in
Spe. in ti. de inſtru. edi. §. nūc vero aliqua. verſi. qd ſi teſtator.
b Poma. ¶ Et ex hoc nota. Bene facit ad id quod ſcribit Pau-
lus de caſtro in. l. j. §. huius ſtudij. ver. vlti. no. ſ. de iuſti. ⁊ iur. ⁊
Bar. in l. j. §. cū vrbē. in prin. ſupra de offi. prefe. vrb. ⁊ i l. ſi fin-
nita. §. ex hoc edicto. ſupra de dāno. infec. ⁊ vide Panor. cōſilio
ſexageſimo ſecūdo. volumine ſecundo. ⁊ Ale. conſi. cxcij. vol. ij.
vbi dicit, quod alienans territorium, videtur etiam alienare fa-
cultatem edificandi, quam habet in dicto territorio.
c Aler. ¶ Quero, quia. De hoc per Iac. de Bel. in auth. quibus
modis nat. effi. ſui. ſi. qꝛ vero. ⁊ i rub. ſupra. ſol. mat. vbi de intel
lectu d. c. ſi ciaitas. ⁊ vide quod no. Bart. in l. fi. circa prin. ⁊ qḋ
ibi dixi. ⁊ Bar. in l. ſed ⁊ reprobari. §. fi. per glo. vlti. de excu. tu.
⁊ quod dixit Bar. in d. l. ſi finita. §. ex hoc edicto. ⁊ quod ibi dixi.
ſupra de dān. infec. per Bal. in l. j. §. j. ſupra officio prefec. vrb. ⁊
Roma. in d. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ⁊ qḋ no. Barto. poſt
glo. in l. Reſpublica. C. quibus ex cauſis maio. ⁊ dicta Bar. hic
ſequitur Pet. de Anch. in cap. felicis. in fi. de pe. ⁊ vide no. per
Barto. ⁊ quod ibi dixi in l. j. §. ſiue autem. de operis noui nunt.
d ¶ Aler. Diſtingue. Uide Bar. in l. ſi qñ. j. C. de bonis vacan.
libro x. ⁊ Bal. in c. j. de cap. qui cu. ven. ⁊ Bal. in l. j. §. in initio.
ſupra de officio prefe. vrbis. Et ad materiam huius legis, adde
quod communis concluſio eſt, quod appellatione ciuitatis in re
ſcriptis ad lites, ⁊ in reſcriptis ad beneficia, non venit dioceſis,
nec econtra, vt in cap. Rodulphus. de reſcript. ⁊ ibi no. ꝑ gloſſ.
Pet. in c. accipimus. de etate, ⁊ qualitate. in c. fin. de prebe. ⁊ in
c. vnic. de rerum permuta. in vj. ⁊ in ca. grauis. §. quanquam. de
preben. in vj. ⁊ hec opi. tenet. licet Paulus de Leaza. in cle. ne
Romani. de elect. ⁊ Ioan. de Lig. in d. c. Rodulphus. teneant
oppoſitum, ⁊ male ſecus in materia late, ⁊ latiſſime interpretan
da, vt in materia ſtatuti iuris communis, vel quando profertur
a principe in beneficio ab eo conceſſo. Nam ſi concedit alicui ci
uitati, intelligitur concedere cū ſua iuriſdictione: ⁊ ſic etiā cum
ſua dioceſi. l. j. §. cuʒ vrbem. ſupra de officio prefec. vrb. ⁊ l. qñ.
C. de bonis vacan. libro x. facit l. fi. de cōſti. princ. ⁊ no. ibi Bar.
⁊ ita communiter tranſeunt docto. Quid autē ſi dicatur Bono
nienſis, an veniat dioceſanus. ⁊ comitatēſis. an vero de ciuitate
Bononie tantum, vide j. ea l. in queſtio. de com tatēſi. ⁊ que ibi
dixi. Et dicit Abb. in c. fi. de preben. per c. ſi ciuitas. de ſentētia
excomu. in vj. ꝙ in materia odioſa appellatione ciuitatis, non
veniūt ſuburbia, niſi talis prouiſio fruſtraretur effectu ſuo niſi
comprehenderet ſuburbia, ⁊ in hoc ille tex. eſt ſing. Et per hoc
credit, ꝙ ſi ſtatutum eſſet in ciuitate, ꝙ in ciuitate non poſſet ex-
erceri certa ars ad effectum, vt ciues ſint intenti alijs artibus:
quia non poterit exerceri in ſuburbijs: qꝛ de facili ciues frauda
rent ſtatutum eundo ad ſuburcia, facit c. ſuper ſpecula. de priui.
⁊ dicit Paulus de Leaza. ⁊ poſt eum Archi. in d. cle. ne Roma
ni. quod appellatione ciuitatis ⁊ cōmunitatis non venit diſtri-
ctus. Et ibi dicit do. Pet. quod appellatione ciuitatis, cōmuni
tatis, ⁊ diſtrictus, non veniunt terre recommēdate etiam ſi de-
tur pallium in ſignū ſubiectionis: ſed veniunt cōfederate. l. non
dubito. ſ. de capti. ⁊ ita dicit conſuluiſſe Senis per illum text.
e ¶ Aler. Comitatenſes. An appellatiōe ciuium veniāt comitatē
ſes: vide Imol. in rub. ff. ſol. mat. qui ſe remittit ad Ia. de Bel.
in auth. quibus mod. na. effi. ſui. ⁊ ibi recitat: quod Bar. eſt con
trarius hic: ſed ſoluit hic dicta, habere locum in cōceſſionibus:
ſue beneficijs: ibi vero in priuilegijs: que tanquam extraordina
ria ſtricte ſunt intelligenda: vt no. in l. fi. ſupra de conſti. prin. ⁊
vide quod ſcripſi in dicta rub. ff. ſol. mat.
f ¶ Aler. Probatur. An appellatione ciuium contineantur co-
mitatenſes, ponit Imo. in rub. ſupra ſol. mat. ⁊ in c. Rodulphꝰ.
de reſcrip. vbi ipſe: ⁊ do. Flo. dicunt: ꝙ appellatione ciuium ve-
nit ille: qui eſt de ciuitate: dioceſi vel comitatu. vbi eſt text. cum
gl. in d. l. q ex vico. ⁊ in l. ſe ⁊ reprobari. §. amplius. ff. de excuſa.
tut. verſi. ſi enim exiſtens Comaneus. ⁊ in l. ⁊ ibi Bar. ſupra ad
munici. lʒ gl. in d. c. Rodulpus. contrarium ſentia: ſecūdū eum.
adde tex. ꝺ ibi Bar. in l. j. C. de priua. carce, ⁊ adde quod Bart.
conſuluit idem. ⁊ ſequitur Arch. in c. canonum ſtatuta. in verſi.
conſuluit etiam ſuper quadam: ⁊c. de conſtit. Et dicit Bald. i l.
iij. C. de nat. lib. per illum tex. quod ille qui ex vico eſt, ſortitur
originem ex ipſa ciuitate, cui ſubeſt vicus. Et an repreſalie con
ceſſe contra ciues comprehendant comitatenſes, Bal. in l. ſi in
aliquaʒ. verſi. ⁊ predicta faciunt. ſupra de offi. pcō. Et adde, qḋ
appellatione hominum, cōtinetur ciuitas ⁊ collegium, excepta
propria perſona. Ita no. dici Bal. in c. j. de no. for. fide. in prin.
An autem iſte vniuerſitates poſſint pati tēporales penas, vel
ſpirituales, vide Inno. in c. gratum. de ſen. excom. ⁊ in c. cum
ex iniūcto. de ope. noui nun. ⁊ in c. dilecto. de ſimi. ⁊ vide Bart.
in l. aut facta. §. fi. ff. de pe. ⁊ ibi dixi.
g ¶ Muris finitur. Ciuitas muris finitur. ⁊ qualiter ciuitas ſu-
matur? adde quod not. Bar. ⁊ ibi dixi in l. j. §. ſiue autem, ſupra:
de operis noui nunciatione.
h ¶ Aler. Authoritas. An ⁊ quando homines poſſint ex ſe cōſti-
tuere ciuitatem: adde no. per Bar. in d. l. ex hoc iure. ⁊ ibi dixi.
⁊ Bar. in l. fi. ⁊ ibi dixi ſ. de colleg. illic.

Italia

Al ex. ¶ Italia. An autē ad hoc vt ſit ciuitas, requiratur epiſco
palis dignitas. Primo Barto. videtur ſentire, ꝙ non. ⁊ eſt text.
in cap. i. de priui. ⁊ vide textum, ⁊ quod ibi not. Bart. C. de met.
Beryto. l. vnic. libro xi. ⁊ l. ſi duas. §. grāmatici. vbi Bart. cum
ſeq. ſ. de excuſa. tuto. priuatur tamē ciuitas epiſcopo ⁊ honore,
ſi ipſum epiſcopum interfecit. xxv. q. ij. ita not. Secundo, quan-
do ciuitas perturbaret electionem Pape. ca. vbi periculum. §.
ciuitas. de elec. in vj. Tertio, quando Cardinalem interficiunt.
c. fel. cis. §. fi. de pe. in vj. Quarto, quando ciuitas non permit-
teret epiſcopum vel inquiſitorē punire hereticos. c. ad abolen
dam. §. ſi ciuitas. de heretic. in vj. Ad predicta adde quod dicit
Bal. de pace Conſtan. in verſi. nos Romanorum. ꝙ ciuitas ſine
preſide proprio eſſe poteſt. non tamē ſine epiſcopo: vnde epiſco
pus, rit dominus non ſolum ſpiritualis ſed etiam temporalis.
in auth. vt diffe. iudi. in §. j. adde tamen, ꝙ non omnes ciuetates
habent epiſcopum, ſicut multe in Alemania. iij. q. ij. audiuimꝰ
vide Bato. in l. reſcripta. C. de preci. Impe. offer. ⁊ late Bal. in
l. fi. in aliquam. de offic. procon. ⁊ in l. ex hoc iure. ſ. de iuſtitia ⁊
iure. ⁊ Bartol. in l. fi. ſ. de colleg. illi. ⁊ Bartol. in l. ſi heres. §. vi
cis. de lega. j. Et adde ꝙ Pau. de Caſt. in rep. d. l. ex hoc iure. d
cit, ꝙ quo ad ſpiritualia requiritur cōſenſus Pape quo ad con
ſtituēdam ciuitatem: quo vero ad temporalia. vt habeat curſū
cauſarum ciuilium, ⁊ ſimil. requiritur authoritas Imperato-
ris: ⁊ propterea dicit, ꝙ caſtra in archipiſcopatu Toloſano,
quibus Papa tantum conceſſit epiſcopatum, non gaudebunt
priuilegij conceſſis ciuitatibus per res tales cōſtitutiones. In
dubio tamen vnaqueqꝫ ciuitas habens epiſcopum, preſumitur
eſſe ciuitas Imperialis, quoniam omnibus ciuitatibus conſti-
tuti fuerunt epiſcopi. c. quanto. de offi. ordi. ⁊ in his quorum nō
eſt memoria, ſtatur iſtis cōiecturis, vt voluit Inu. in c. veniens.
do verb. ſigni. ⁊ quod ad eſſe ꝑ ciuitatis nō requirat epiſcopus,
eſt tex. in c. epiſcopi. lxxx. diſtinct.

1 ☞ Dies eſt duplex, naturalis, qui eſt vigintiquatuor hora-
num, ⁊ artificialis, qui eſt duodecim, licet creſcat, ⁊ decreſcat.

§. Cuiuſcunque diei.

Querro, que eſt ratio: Mar. dixit rationem
ſuam: qꝛ de mane aſcendit, ⁊ de ſeo deſcendit: ſed ipſe nō fuit bo
nus aſtrologus, qꝛ ſol nō mutatur in ſuo circulo plus vna vice,
quam alia. Gl. dat aliā rationē. Iſta eſt vera, qꝛ de mane qs ſur-
git, ⁊ in mane maiorē laborem pōt ſufferre. ¶ Op. qꝛ ſm hoc vi
1 detur. † qd dies habeat xxiiij. horas. Contra ſ. de manu. l. j. Sol.
quod non habeat niſi xij. horas, ⁊ tunc non decreſcit dies, nec ac
creſcit: dic quod quidam eſt dies naturalis, qui hꝫ viginti qua
tuor horas, vt dies cum nocte. Quidā eſt dies artificialis, ⁊ tūc
dies quandoqꝫ creſcit quandoqꝫ deſcreſcit, ⁊ ſunt hore artificia
les, quas dies habet ſemper xij. ⁊ nox. xij. licet quādoque ſit ma-
ior dies nocte, verum eſt, quia habet maiores horas.

LEX III.

1 ☞ Paſſus dicitur quinque pedum, ⁊ pes intelligitur ſecun-
dum conſuetudinem ciuitatis.
2 ☞ Menſuratio fit a continentibus edificijs.
3 Menſuratio qualiter, fieri debeat.

IN itinere.

Op. de l. continuus. §. cum ita.
ſ. de verb. obli. Glo. dicit aliud
in contractibus, hoc nō eſt verū, vt ibi dixi vobis ſm
1 Pet. quod ibi nō ſunt miliaria limitata. ¶ Quero.
a quot[a] pedum eſt paſſus: ⁊ dicit glo. qued quinqꝫ pedū. Sed qua
liter dꝫ intellige pes: dic quos ſecundum conſuetudinē ciuita-
2 tis, l. ſemper. ſ. ti. j. ⁊ l. nimis. ſ. de leg. iij. † Sed a quo dꝫ incipi: ⁊
dicit gl. quod a continentibus edificijs. Forte debemus dicere
b aliter, ſecundum ea que dixi ſupra l. prori. aut dt ciuitate[b] aut a
3 Peruſio, ⁊c. Sed an debeat fieri menſuratio per directum, † an
per vias que ſunt torte, vel eſt vallis, ſi menſuro per declinum,
vallis eſt plus quam ſi recte, ⁊ per aerem, ⁊ forte ſi eſſet curre-
rius, tunc debet fieri per viam per quam vadit, l. eos. in fine. et
ibi not. ſupra ad legem Corneliam de Fal. Item quoquomodo
tractemus de ſpatio ratione itineris, vt ibi patet. Sed quando
dicitur, ciuitas Peruſina diſtat tātum a tali loco, tunc forte ſe-
ius, Nam non videtur curandum de via per quam itur: ſed de
termino qui eo in medio inter vnum locum, ⁊ alium, ⁊ fiat men-
ſuratio per terram, ſi per eam poteſt ibi: alias per aerem. ⁊ hoc
ceterminatum eſt in quadam conſtitu. Cle. extraua. que ſtatuit
numerum inter vnum locum ⁊ alium.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quero, quot adde Bar. in l. j. ſupra. ſi qs caut. ⁊ in l. cō-
tinuus. §. cum ita. de verbo. oblig. ⁊ oum Bart. refert gl. dicen-
tem quod paſſus eſt quinqꝫ pedum. Adde quod pes eſt quinde-
cim digitorum, ſecundum glo. xvij. q. iiij. ca. ſicut.
b ¶ Alexā. Ciuitate. Adde Cy. in l. rem non nouam. C. de iudic.

LEX V.

REi appellatio. §. Opere legato.

Oppo. de l. ⁊ ſi nō ſunt. §. quid ergo. §. de
auro ⁊ arg. leg. Gl. dicit hic, ꝙ ibi de fauo
re. Sed ſol. glo. non eſt vſqnequaqꝫ vera. qꝛ hic loquitur in lega
to, ⁊ in contractibus. dic ergo ꝙ propria ſignificatio eſt. ꝙ intel
ligatur de perfecto: ſed qnqꝫ propter fauorē ampliatur, vt ibi, ⁊
vide ſ. ad le. Fal. l. ſi is qui quadringēta. §. quedā. ⁊ qd ibi dixi.

LEX VI.

1 ☞ Rei appellatione an veniat res que non ſit in dominio.

NOminis ⁊ rei.

Oppo. de l. Quintus. §.
argento. ſ. de auro ⁊ ar-
1 gento leg. vbi † appellatio rerum porrigitur ad eas
res. que ſunt in dominio noſtro. dicit Dy. Quādoqꝫ
apponitur dictio. res, cum hac adiectione, mea, ⁊ tunc reſtringi
tur ad ea, que ſunt in dominio noſtro: qnādoqꝫ apponitur ſigno
ſingulari, vt relinquo Stichum meū, ⁊ tūc dic vt l. Imperator.
de leg. ij. ⁊ l. Stichum, qui meus erit. de leg. j. Quandoqꝫ ſimpli
citer apponitur hoc nomen, res, ſine adiectione mea, ⁊ tunc dic,
quod ad res nobis debitas porrigitur. De hoc per Guil. in l. j.
ſupra de ſtatu hominum. ⁊ plene dixi in dicto §. argento.

LEX VIII.

1 ☞ Uerbum preſentis vel futuri temporis quando contineat
preteritum. numero. 2.
3 Uerbum preteriti temporis continet futurum, extenſiue.

VErbum oportebit.

Oppo. qd fu
turū non con
tineat preſens, l. nouiſſima. ſ. iudica. ſol. Solu. ibi de
preſenti tantum fuit comprehenſum. ¶ Modo quia
1 tria ſunt tempora, preteritum, preſens, ⁊ futurum: † quero quid
contineat futurum: ⁊ ſine dubio porrigitur ad futurum per ſe
preſens vt hic. Item ad preteritum, vt verbum erit. Ita dicit
glo. ſed ad iſtud op. ſecundum leges, que ſunt prolate in futuro,
ad preteritum videntur extendi, cōtra l. leges. C. de legib. Dy.
dicit, quoddam eſt preteritum perfectum, ⁊ finitum, ⁊ ad id futu
rum non extenditur, d. l. leges. ⁊ in authē. vt cum de app. cog. in
prin. Quoddam eſt preteritum non finitum, ſed extenſum in fu
turum, ⁊ ad illud futurū extenditur, vt j. eo. l. verbū erit. Quod-
dam eſt preteritum partim finitum, ⁊ partim non finitum, certe
ad illud quod non eſt finitum preteritum extenditur, l. pen. C. de
2 vſu. ¶ † Quero de tempore preſenti, quid contineat: ⁊ continet
ſeipſum, ⁊ preteritum, vt j. eo. l. verbum erit. futurum non, l. ſi ſti
pulatus fuerim. §. cū ſtipulamur. ⁊ l. ſi a colono ſupra de verb.
Ita dicit iſta gl. ſed ſicuti dixi modo, non eſt verum, ꝙ continet
preſens preteritum ratione ſui, ſed bene poteſt eſſe quod prete
ritum durat vſque in preſens tempus, vt Troia capta eſt, ideſt.
durat Hoc probatur in d. l. verbū erit. ⁊ l. Aurelius. §. Titius.
Seio. ſupra. de libe. leg. ⁊ l. fi. Uel dicas clarius, quandoque cū
verbo preſentis temporis iungitur participium preteriti tem-
poris ſemper preſens dicitur continere preteritum duratione,
vt Troia capta eſt, i. durat. probatur ſupra, quod vi aut clam. l.
is qui in puteum. §. quod ait pretor. vbi eſt expreſſum: ſecus ſi
nō duraret, vt dictis legibus. Qualiter autem prorigat ad futu
rum, dic plene, vt in l. ſi ita. ſ. de auro ⁊ arg. leg. ¶ Uenio ad pre
3 teritum, † quid continet: ⁊ dic vt in gl. quod preteritum non con
tineat futurum, niſi extēſiue, vel ratione rei, cui adijcitur vt que
a legaui, l. talis [a]ſcriptura. in prin. ſ. de leg. j. quod plene dic, vt di
xi in l. ſi ita. ſupra de auro ⁊ argento leg.

ADDITIO.

a Alex. ¶ L. talis. Uide Bart. in d. l. talis. §. fi.

a

§. Actionis verbo.

[a]Uide quod actiōis ver
bo non continetur exce-
ptio proprie, vt hic, improprie ſic vt l. j. ſupra. de except. Sic de
bet intelligi gl. in l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno. quod eſſet verum, niſi
b exceptio eſſet [b] idem, quod actio, l. amplius non peti. in fi. ſupra
rem ratam haberi.

ADDITIONES.

a Alexan. ¶ Actiones verbo. Actionis verbo continetur exce-
ptio, quod habet locum etiam in ſtatutis, ſecundum Bald. in l.
peremptorias. C. ſen. reſcin. non poſ. ⁊ in l. j. de except.
b ¶ Alex. Exceptio eſſet. Loquitur de exceptione compenſatio-
nis, de qua per Bart. in l. j. ſupra. de excep.

LEX X.

CReditores.

Ibi, accipiendos, id eſt, cō-
ponendos, ad hoc ne poſſit
dicere in eorum fraudem datam libertatem, vel vt
poſſit impetrare ſeparationem ad heredibus, ſecun-
dum Iacobum de Are.

Secunda Bart. ſuper ff. nouo.

LEX XII.

1 ☞ Creditor dicitur etiam qui non ex contractu, ſed etiam ſecundum vocabuli alluſionem.

SI cui ex empto. Opp. Inſti. de actio. §. j. Solue, vt in gloſ. Opp. in l. naturales. ſ. de act. ⁊ obli. Reſpon. ille, cui naturaliter debetur, ⁊ ſibi actio non datur, non eſt cre
1 ditor, vt dic: ſed ſi datur actio eſt creditor. † Oppo. quod creditor non dicatur, niſi ex contractu. l. j. ſ. ſi cer. peta. Breuiter poteſt accipi creditor ſecundum alluſionem vocabuli, ⁊ tunc dicitur creditor proprie a credēdo. Alio modo dicitur creditor ſecundum communem vſum loquendi, ⁊ tunc dicitur. is qui aliuz habet obligatum.

§. Minus. Ibi, Soluit. i. ſoluere vult. ⁊ ibi, tardius ſoluit, id eſt, ſoluere vult. Ibi nam, ⁊ tempore, id eſt, ſine acceſſione tardati temporis. Ibi, minus ſoluitur, licet ergo ſortis ſolutionem, ſine acceſſione non recipiam, ⁊ perdatur pecunia, nō liberatur debitor. vt. C. de ſol. l. obſignatiōe ⁊ l. tutor. §. Lucius. ſ. de vſur. ⁊ ſi acciperem, non poſſem petere acceſſiones ex tali mora debitas, l. iiij. C. de poſi. licet glo. aliter dicat ſecundum Jac. de Are.

LEX XIIII.

1 ☞ Pretium in vniuerſalibus ſuccedit loco rei, non in particularibus.

LAbeo. ⁊ Sabinus. Dicitur hic ſecūdum gloſ. in verbo, pretium abeſt. quod pretium ſuccedat loco rei. Id nō bene colligitur hic. q2 ſi res mihi adeſt, pretium abeſt. Tex. nō ergo dicit, ꝙ pretium detur, ſicut res. Opp. ad id qd̃ hic not. imo videtur quod non ſuccedat, l. qui vas. §. fi. ſ. de fur. ⁊ l. venditor. in prin. ſ. de here. vel act. vē. Gl. in d. verbo. pretium. in prin. dicit, fallit, ⁊c. Et in eo quod dicit, quod fallit in actione, quod metus cauſa: non bene dicit: q2 illa eſt in rez ſcripta ⁊ datur ad id quod quis eſt lucratur, l. metum. §. cū autem. ſ. quod metus cauſa. ⁊ ideo ſi pretium hʒ, id venit in actione, quod metus cauſa. Idem dicit d. gl. fallit in petitione here-
1 ditatis, ⁊ in hereditatis reſtitutione. † In vniuerſalibus eſt verum, quod pretium loco rei ſuccedit, l. ſi rem ⁊ pretiū. ſ. de peti.
a here. ⁊ de leg. ij. l. Imperator. in fi. ⁊ doc. ponunt in l. mater. [a] C. de rei vendi. In ſingularibus eſt ſecus: ſed in contrarium facit d. l. vēditor. in prin. ſ. de here. vel act. ven. ſʒ falſum eſt. Sol. cogitabis. In eo qd̃ d. l. dicit de re dotali, dicā in l. j. ſ. de ſol. matr.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Mater. Vide Cy. ⁊ Bal. in d. l. mater. ⁊ Bart. in l. quis debitore. ſupra que in frau. cred.

LEX XIX.

1 ☞ Contractus quid proprie dicatur.

a **LAbeo libro primo §. Contractum.**
b [b] Tene menti gloſſ. in verbo vltro citro que. in fi. que dicit, proprie
1 contractus, † quando vltro citroqʒ naſcitur obligatio: improprie, quando ex vna parte tantum. Et hoc no. pro ſtatutis.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Labeo. No. etiam econtra, quod ſi ſtatutū faceret de contractibus improprijs mentionem. quod non comprehenderet contractus proprios. gl. eſt no. in c. decet domum. relata ad tex. prope fi. in gl. verbo, proceſſus. extra de immu. eccl. in vj. ⁊ tʒ do. Abb. conſi. lxxij. incip. in negotio. ver. quinimo. vel j. ad hoc no. ad ea que ponit do. Alex. in l. more. in ij. no. ſ. de acq. here. ⁊ vide ad hoc Bal. ⁊ ibi Ale. in l. ſiue apud acta. in prin. C. de tranſac. ⁊ Ange. conſi. xciiij. ⁊ Pau. de Caſt. cōſi. cccviij. ⁊ Decium in d. l. ſiue apud acta. in prin. ⁊ Fely. in c. in preſentia. cōſ. xiij. de proba. ⁊ Barba. vo. j. Imol. conſi. cxxiij. ⁊ Alex. in l. v. ſ. de verbo. oblig. ⁊ ibi late Areti. ¶ Pro ſaluando Bart. in hac l. Labeo. ij. ⁊ in quo arguatur de contrarietate, vide concordiā ad l. quod ſeruus. ſ. de ſtip. ſeruo.

b Alexā. ¶ Contractum. Quid de donatione, ⁊ tranſactione, vide gloſſ. in l. cōtractus. ad fi. C. de fide inſtr. ⁊ ibi Bal. Et ideo per iſtum tex. dicit gl. ⁊ Bal. in l. iij. C. de iure emphy. quod ſtipulatio penalis non eſt contractus. quod facit ad queſtio. de qua hic per Bald. ⁊ vide que dicuntur j. l. proxi. Et ſic facit quod ſtatutum non comprehendat ſtipulationem de quo per Imol. in l. ſtipulationum. in prin. de verbo. oblig.

LEX XX.

1 ☞ Minor an debeat reſitui aduerſus teſtamentum factum.

a **VErba contraxerunt.** [a] Jacob⁹ de Aret.
1 ponit caſum hic valde no. ponēs qd̃ minor fecit teſtamentum, vult reſtitui aduerſus id, an poſſit? Certe non per iſtam legem. Facit l. ait pretor. in prin. ſ. de mino.

ADDITIO.

a Alexan. ¶ Verba contraxerunt. Adde Barto. in l. j. §. fuit queſitum. ſupra ad Trebel. ⁊ ideo ſtatuta loquentia de contrahentibus, non habent locum in teſtamentis, vt no. Bart. poſt gloſſ. in l. teſtium. ſ. de teſti. ⁊ vide per Bartol. in l. ſi idem. ſupra de iuriſdictione omnium iudi.

LEX XXI.

1 ☞ Bonorum appellatione quid veniat, ⁊ qualiter intelligantur bona.

a **PRinceps bona.** [a] Gl. i tractat. † An
1 appellatione bonorum contineantur debita, ⁊ credita. ¶ Oppo. de l. mulier bona. ſupra, de iure dotium. Glo. ſoluit, quod quandoque verbum bonorum ponitur in priuilegio, ſeu beneficio, ⁊ tunc large: idem in teſtamentis, ⁊c. Et ſic vides, quod in cōtractu ſi proferas nomen bonum, intelligitur deducto ere alieno contra l. j. C. de here. vel act. vandi. Sol. ibi transferuntur bona ſub nomine hereditatis. hic ſub nomine bonorum, habuiſtis in l. hereditatem. ſupra, de dona. Opp. ſupra, de iure fiſci. l. eum qui. Sol. ſpeciale eſt fauore fiſci. ¶ Venio ad id, qd̃ dicit glo. in vltima voluntate large interpretatio debet fieri. Oppo. de l. ſi quis ſeruum. §. fi. cū l. ſeq. ſupra, de legatis ij. ⁊ ad idem l. non amplius. §. fi. ſupra, de lega. j. Dyn. ſoluit. Quandoqʒ bona relinquuntur in vltima voluntate ſub nomine fideicommiſſi, et tunc continentur debita ⁊ credita: aut in legatis, ⁊ tunc non cōtinentur. Petrus dicit: quia exequata ſunt fideicommiſſa ⁊ legata, l. j. ſupra de leg. j. ⁊ l. ij. C. cōmunia de leg. ⁊ dicit ipſe Petrus aliter: aut loquimur ſi relinquuntur omnia bona, ⁊ tunc loquitur iſta gloſſ. Aut relinquit partem bonorum, tunc loquitur d. l. ſi quis ſeruum. §. fi. de lega. ij. Hoc refert Cy. C. communia de lega. l. ij. Tu circa hoc dic, vt plene dixi in d. l. ſi quis ſeruum. §. fi. ſ. de lega. ij. ¶ Quero qualiter intelligatur verbum, bona? Dic, aut profertur a lege reſpectu debiti ⁊ crediti, ⁊ dic vt in l. j. ſupra, de bonis auth. iu. poſ. ⁊ l. ij. C. ad legem Juliā de vi. ⁊ l. ſi marito. ſ. ſol. matr. Et ex predictis habes diſtinctionem per te quia aut profertur a principe in beneficijs, aut a lege, aut a contrahentibus, aut in vltimis voluntatibus.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Princeps, bona. Quis proprie dicatur princeps, vide Imol. in rub. de verbo. obliga. Et an cum in aliquem transeunt bona, intelligantur deducto ere alieno, vide Bar. in l. iij. C. ad legem Juliam de vi. ⁊ vide Bar. in l. iij. in prin. ſ. de bono. poſſ. cum concord. per Bal. in l. ſi marito. in prin. ſol. ma. ⁊ ibi Ang. qui dicit, quod fiſci fauore non ſolum ſi transferuntur ex contractu fiſci appellatione bonorum, ſed etiam appellatione hereditatis intelligitur ere alieno deducto: tex. eſt no. i l. j. C. de hered. vel actio. vendi.

LEX XXIII.

1 ☞ Libellus an procedat, peto a te omnes res, quas poſſides in tali villa.

2 Petens fundum an videatur petere ſeruitutem ſibi debitam.

REi appellatione. Glo. in verbo. continentur. ponit exēplum in libello generaliter concepto. ⁊ vide gloſ. que
1 incipit, puta ſi generaliter, ⁊c. Sed † quomodo fuit adminus libellus cōtra caſum l. in actione. ſ. de fur. ⁊ l. ſi in rem. ſ. de rei vendi. Dicunt quidam, quod ex ſtultitia rei, qui non oppoſuit, l. vlt. C. de anna. excep. Vel poſſumus dicere, quod loqui
a tur de libello ſupplicatorie, non conuentionali. ¶ Quero [a], an procedat talis libellus, peto a te oēs res, quas poſſides in tali villa? Vos vidiſtis ſ. in l. Titia cū teſtamento. §. j. de leg. ij. ⁊ de leg. iij. l. vxorē. §. legauerat. ⁊ extra, de reſtit. ſpol. l. cū ad ſedem.
2 per Inno. † Pone, quod peto talem fundum, an videar petere ſeruitutem fundo debitam? Gloſ. hic dicit, quod non. Sed con-
b tra iſtud [b], videtur, l. via. §. ſi fundus. ⁊ §. quecūque. ſ. de ſer. ruſt. predio. Breuiter, quidam dicunt, quod iſta gloſſ. dicit male: ſed mihi videtur quod bene dicat: quia hic loquitur quando fund⁹ petitur dari, ⁊ ſic perſonali actione: ſecus ſi reali: non enim propterea venit ſeruitus, imo eſt ſeparatum iudicium confeſſorie, ⁊ rei vēdicatio, l. fundi. ⁊ l. fundum. ſupra de excep. Sed cū ago reali, ago vt detur mihi omne ius cū fundo, quoniam peto fundum mihi dari.

ADITIONS.

a Alexan. ¶ Quero. An ⁊ quando procedat libellus generalis, vide Bartol. in l. j. ſupra, de eden. ⁊ in rub. ſol. matri. in fin. ⁊ vide Bartol. per illum tex. in l. iij. §. armaenta. de rei. vendicat. ⁊ Bal. in edita. C. de eden.

b Alex. ¶ Sed contra iſtud. Vide quod no. Bartol. in l. duas. §. fi. ſ. de ſer. vrb. predio.

LEX XXV.

REcte dicimus. Oppo. ſ. de vſufru.l.
iiij. Solue in gloſſ.in
verbo ſeruitutis ſit que in omnibus partibus iuris
male ſoluit,niſi hic:⁊ vide eam que incipit,ſcȝ pars.
ibi,¶Placent.vero ſic,iſta eſt vera,qꝛ nõ eſt pars ſubiectiua,ſicut
ſpecies ad gen⁹:ſed eſt pars integralis,ſicut domus eſt paries.
⁊ iſta glo.eſt vera.⁊ gl.que eſt in l.qui vſumfructum.ſ.de ver.
oblig.⁊ in l.ſi mater.§.ſi quis iter.ff.de except.rei iudi.neſciunt
quid dicant:ibi vos remiſi ſemper ad iſtam glo.

§. Quintus Mutius. Quomodo reſpon.
Seruius ad ratio-
nem pꝛecedẽtem:dic vt in glo.qꝛ hoc eſt verum,quod remanet
vnus fundus.lȝ ſit diuiſus,ſi hoc diuidẽtes voluerunt qđ vnus
remaneret:alias ſecus,vt dixi in l.inter quos.ſ.de dam.infec.⁊
l.pꝛo regione.ſ.de acquirẽ.re.do.⁊ plene pono in l.ſtipulatiões
non diuiduntur.ſ.de verb.obli.vbi tractamus iſtam materiam
diuiſibilium ⁊ indiuiſibilium:⁊ in dictis legibus habetis,quod
domus poteſt eſſe diuiſa,⁊ paries in medio eſt indiuiſus,⁊ tunc
domus dicitur diuiſa,⁊ ſic eſt in arboꝛe,que eſt in cõfinio.Et eſt
bonum ſcire illud,an ſit vnus fundus,vel duo.pꝛopter id quod
habuiſtis in l.iij.verſi.quod autem.ſupꝛa de acquiren.poſ.qꝛ ſi
eſt vnus fundus.ſufficit intrare in vna parte ſui:ſi plures.opoꝛ-
tet quod in omnes ingrediatur.

LEX XXVIII.

a **A**Lienationis verbum. a Not.
ꝙ res
que pꝛohibetur alienari,⁊ vſucapi pꝛohiberur,l.vbi
ſupꝛa de vſucap.

ADDITIO.

a Aler.¶Alienationis verbum.De materia huius legis habe
tur late per Bal.in c.j.§.aut ſi liuellario.ver.expone ergo.qui
bus modis feu.amit.⁊ que dicatur pꝛopꝛie alienatio,⁊ quot mo
dis,vide eundem in ca.j.de alie.feu.⁊ quod not.in l.fin.C.de re.
alie.non alie.⁊ ibi Bal.⁊ quod not.Bar.in l.qui habebat.ver.
an ſi eſt pꝛohibita.de leg.iij.⁊ que dixi in l.ſi contra.C.de vſuc.
pꝛo empt.⁊ omnino per Inn.⁊ doc.i c.epiſcopi.de re.ec.nõ alie.
vbi habetur.⁊ notatur,qđ aliud eſt alienare ius.aliud eſt tranſ-
ferre quin etiam ſimplex locatio dicitur tranſlatio l.fi.§.ſi au-
tem.ver.trãſtulerint.cum gl.⁊ ibi Bal.C.de bonis auth.i poſ.
¶Claud.de Seyſſ.Adde etiam ꝙ qui pꝛohibetur alienare pꝛo-
hibetur ⁊ penſiones conſtituere,ſm Bal.in c.ad audientiam.ff.
de reſcrip.item pꝛohibetur pignorare pꝛo tanta pecunia,ꝙ ve-
riſimiliter non redimatur.vide.Bar.i l.legata.ſ.de ſupel.leg.

§. Oratio. Quid ſit coniuncta diſiuncta ⁊ ſoluta,dicã
in l.ſepe.ſ.e.Gl.foꝛmat vnam queſtio.not.
⁊ dicit,qđ ſoluta in dubio habetur pꝛo coniuncta. Contrariam
glo.habes ſ.de reg.iur.l.i eo quod.§.vbi.ſed quod hic dicitur.
verius eſt,not.per Dy.in cap.in alternatiuus.extra,de reg.iu.
in vj.⁊ dicam infra eodem.l.ſepe.

LEX XXX.

SYlua cedua eſt §. Noualis.
Pone exemplum extra eodem,capitulo primo.⁊ ca.
quid per noual.

LEX XXXVI.

1 ☞ Litis appellatio dicitur ante ⁊ poſt litem conteſtatam.

LItis nomen. Quero,an litis appella-
tione intelligatur ante li-
tis coneſttationem,vel poſt:gloſſ.dicit † quod ante
1 litis conteſtationem ⁊ poſt.⁊ vide in l.cauſas.C.de
tranſactio.⁊ i l.j.ſupra,de teſtibus.tenui vobis quod ãte ⁊ poſt,
in l.amplius.ſupꝛa rem ratam habere.⁊ videtur mihi quod ſit
caſus extra eo.c.ex parte

LEX XXXXVII.

1 ☞ Pꝛomiſſio facta ab incarcerato ei,qui ipſum carceratum
tenet,valet.

QUi neque.§.Solutum. Tene
men-
ti gloſſ.final.in fi.⁊ dic,quod l.qui in carcerem.ſupꝛa
1 quod metus cauſa.loquitur,† quando ſit pꝛomiſſio a
carcerato ei,qui ipſum incarcerauerat indebite:ſecus ſi debite,
quia valet inſtrumentum etiam exiſtentis in carcere.

LEX LIII.

1 ☞ Coniuncta quando ponatur pꝛo diſiuncta.
2 Copula poſita inter duo adiectiua copulatiue,⁊ non copulati-
ue,non requirit concurſum copulatoꝛum.
3 Dictio nec,⁊ dictio neque,habent vim aduerbij negatiui copu
latiue.
4 Diſiunctiua,que cadit inter genus ⁊ ſpeciem,⁊ ſic inter totum
vniuerſale ⁊,partẽ ſubiectiuam,ſeu pꝛedicamentalem ponitur
pꝛo coniuncta,ſecus quando ponitur inter totum,et partes in
tegrales.
5 Diſiunctiua quando ſumatur pꝛo,id eſt.
6 Soluta quando accipiat pꝛo coniuncta.⁊ quãdo pꝛo diſiuncta.
7 Opem pꝛeſtans furto tenetur cõdictione furtiua in ſubſidium,
quando fur non eſt ſoluendo.
8 Conſilio quando quis obligetur.
9 Conſilium duobus modis ſumitur.

SEpe ita comparatum. Domi
ni,iſta
eſt vna pulchꝛa lex,⁊ habet pulchꝛã materiã.h.d.
Oꝛatio coniuncta ponitur pꝛo diſiuncta,niſi iuris di
ſpoſitio alias repugnaret:diſiuncta vero poſita inter genus,et
ſpeciẽ,ponitur pꝛo cõiuncta.ſoluta vero in aliã reſoluit,ad quaȝ
facti qualitas,⁊ iuris diſpoſitio adaptat.¶Ex pꝛimo dicto ha
1 bes,† qđ interdũ cõiuncta pꝛo diſiuncta ponitur.Cõtra,ſ l.ſi he
redi plures.ſ.de ꝯdi.inſti.⁊,l.ſi ita ſtipulatus.ſ.de verb.oblig.
Sol.Iſtud eſt verũ,niſi iuris diſpoſitio repugnaret,qꝛ tũc aſſu-
mitur pꝛo diſiuncta.Iſta ſol.vera in ſe:quantum vero ad text.
2 iſtum non eſt neceſſaria.† Iſte tex.ponit copulã inter duo adie
ctiua copulatiue,vt,agnatoꝛum gẽtiliũ que,quo caſu talia adie
ctiua aſſumuntur pꝛo duabus oꝛationibus,⁊ tunc non requirit
concurſus amboꝛum.l.ea tamen.ſ.de leg.iij.Sed quãdo pone-
ret reſpectiue,vt Petrus albus ⁊ niger,iſta duo adiectiua po-
nuntur reſpectu ſubſtãtiui,⁊ tunc requirit concurſus amboꝛũ,
l.Titie textoꝛes.ſ.de leg.j.Ex iſtis verbis ego ſolitus ſuȝ dare
vnã diſtinctionẽ,quã plene dic,vt in l.ſi is qui ducenta.§.vtruȝ.
3 de re.du.vbi tractaui,materiã copulatiue.¶† Quero de dictio
ne,nec,⁊ de dictione neque,an ſint copulatiue,vel diſiunctiue?
¶Hoc anno feci te notare vnũ tex.in l.ſi ita quis ſtipulet.ſ.de
ver.oblig.vbi habet vim aduerbij negãdi copulatiue.¶Venia
4 mus ad materiã † diſiunctiue.hic dicitur,ꝙ diſiunctiua ponit pꝛo
coniunctiua.Contra de l.ſi heredi plures.ſ.de ꝯdi.inſt.⁊ l.hec
verba ille aut ille.ſ.e.Reſpon.hic cadit diſiunctiua inter gen⁹
⁊ ſpeciem,ideo accipitur pꝛo coniuncta,vt hic.Ita intelligunt
quidam l.ſi quis ita de dictione,ſeu.ſ.de auro ⁊ arg.leg.⁊ ibi di
cebam.Sed op.contra iſtud de l.j.ſ.de re.du.ſcđm vnã lec.ibi
poſitã.Breuiter diſiuncta que cadit inter gen⁹ ⁊ ſpeciem,⁊ ſic
inter totum vniuerſale,⁊ partem ſubiectiuam,ſeu pꝛedicamẽta
lem,tunc ſumitur pꝛo coniuncta,ſed quando ponitur inter to-
tum,⁊ partes integrales,tunc ſecus,l.locus.infra eodem. Sed
5 oppo.⁊ videtur † quod diſiunctiua ſumatur pꝛo,id eſt,l.iiij.ſu-
pꝛa ad leg.Aquil.vbi cadit inter genus ⁊ ſpeciem.Soluit.iſtõ
ſit pꝛopter leges,⁊ que poſtea ſequuntur,vt repugnantia iura
euitentur.De iſto ſecundo noc dico plus.Dixi in l.cum quidã.
C.de verbo.ſignificatio.⁊ ibi per docto.⁊ dicam plene in l.ſi is
qui ducenta.§.vtrum.ſupꝛa de reb.dub.¶Veniamus ad ſolu-
6 tam.Dicitur hic,quod † ſoluta quandoque accipitur pꝛo con-
iuncta,⁊ quandoque pꝛo diſiuncta. Contra ſ.eod.l.triplici.vbi
pꝛo coniuncta videtur accipi.In hoc ſunt gl.cõtrarie.Vna eſt
in l.alienationis.§.fi.ſ.eo.quod in dubio accipitur pꝛo coniũ-
cta.Quidam dicunt ſic.Aut loquitur in iudicijs,aut in contra-
ctibus,aut in vltimis voluntatibus,aut in legibus Si in iudi-
cijs,tunc niſi aliud de mente pꝛoferentis appareat,interpꝛeta-
tamur ſecundum mentem pꝛoferentis,l.ſi quis intentione.ſ.de
iudi.⁊ no.per gl.in l.alienationis.in fi.ſ.eo.Si in vltimis volũ-
a tatibus[a],tunc aut iſta ſoluta cadit inter perſonas,⁊ accipitur pꝛo
coniuncta,l.triplici.ſ.eo. Et ratio,qꝛ etiam diſiunctiua pro cõ-
iuncta accipitur,l.cum quidam.C.de ver.ſignifi.Aut cadit in-
ter res,ſeu onere iniuncta,⁊ tunc aut iſta onera iniungũtur per
modum legati,ſeu fideicommiſſi,⁊ tunc pꝛo legatarijs interpꝛe
tamur,⁊ habet vim copule,l.cum de lanionis.§.pe.ſ.de fun.in
ſtru.Aut iſta onera iniunguntur per modum cõdictionis,⁊ tũc
fauemus heredi,⁊ accipi poteſt pꝛo diſiuncta,vt ſ.titul.l.j.in eo.
§.vbi verba.⁊ per l.ſi quis ſub condictione.ſ.ſi qs omiſ.cau.te.
⁊ ibi eſt ratio.Aut iſta ſoluta ponitur in contractibus,⁊ tunc gl.
que eſt in d.l.alienationis.in fi.dicit,quod contra pꝛoferẽtẽ ſiet
interpꝛetatio,l.veteribus.ſ.de pac.imo debet dicere cõtra eũ,
pꝛo quo,⁊ ad cuius vtilitatem pꝛofertur verba,⁊ ſic in dubio
in fauoꝛẽ debitoꝛis,l.i e.§.vbi.ſ.de reg.iur.⁊ quod no.in d.l.ve
teribus.ſ.de pac.Si vero ponunt in legibus,tunc habemus le
gem iſtã,qꝛ aut apparet de mente.⁊ illi ſtam⁹,⁊ in dubio accipit
pꝛo cõiuncta,vt in pꝛin.iſtius legis,vbi interdum ſoluta ponũ
tur pꝛo ſeparatis,igitur in contrarium eſt regula.qđ pꝛo cõiun
7 ctis accipiant.¶Venio ad vltimã partem,dicitur hic.† qđ qui
pꝛeſtat opẽ furto,tenet condictione furtiua,vt ſ.de cõdi.fur.l.
pꝛoinde.So.gl.que eſt hic,dat multas ſol.Quidam tenet quod
tenetur hic furti.Alij dicunt condictione furtiua,ſi ad eum per-
uenit.Quelibet eſt vera in ſe.dic ſecundum Iac.de Are.quod

ille, qui preſtat opem furto, non tenetur cõdictione furtiua, niſi
in ſubſidium cu3 fur non ſit ſoluendo, l. peculium. §. ſi opem. ſ.
8 de pecu. ¶ Item dicitur hic, †quod qui preſtat opem, ſeu conſi
lium, tenetur. Contra, q2 nemo ex conſilio obligatur, l. ij. in fi. ſ.
mãdati. Breuiter diſtingue vtru3 eſſet alias facturus, vel non
Glo. hic tractat. Dixi vobis in l. nõ ſolum. §. ſi mãdato. ſ. de in
iur. ⁊ videbitis in l. cõſilij. ti. j. ⁊ per Dy. in c. nullus ex conſilio.
extra de reg. iur. li. vj. ¶ Ulterius op. qđ Ulpianus cõtradicat
Labeoni. Gl. nititur ſoluere, ſed nihil eſt qđ glo. dicit: ſed verus
9 intellectus eſt, qđ non contradicit. Debes ſcire, †qđ conſilium
ſumitur duobus modis. Uno modo prout refertur ad alium, vt
occidat illũ, ⁊ hoc modo ſumit in l. in furti actiõe. §. cõſiliũ ſupra
de furt. ⁊ Inſtitut. de obliga. que ex delict. §. penul. Alio modo
conſilium ſumit pro dolo, vt in ti. de his que in frau. cre. ⁊ ti. qui
⁊ a quib. man. lib. nõ fiant: Modo Labeo loquit de cõſilio, quod
impartitur alteri. Pap. cepit cõſiliũ ſecũdo modo. Nã non po-
teſt dici, dari opem furto, niſi ſim in conſilio, i. in fraude, ⁊ dolo.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Ultimis voluntatibus. Uide Bart. in l. ſtipulationes
non diuiditur. in vñ. e. ſupra de verbo. oblig.

LEX LVI.

COgnoſcere. §. Liberorũ appellatione. [a]Uide gl. in verb. ſed omnes. que incipit etiam naturales. in fi. Dic, quod ibi dixit generi, vel poſteris: hic loquitur de appellatione liberorum. Facit quod not. per Dyn. in ca. priuilegium perſonale. extra de reg. iur. lur. lib. vj.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Appellatione. Qui veniant appellatione liberorum, vi
de que dixi ſ. eo. l. liberorum.

LEX LXIII.

a **PEnes.** [a]Pone exemplum per legem, Titia. §. Caius. ſupra de leg. ij.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Penes. De dictione penes. ⁊ apud, vide gl. in l. ſi quid
in tantum. in ver. apud. C. vnde vi. ⁊ ibi Bar.

LEX LXVIII.

1 ☞ Excommunicatus poteſt eſſe arbitrator.

ILla verba arbitratu. Facit ad queſtionẽ, tan excõicatus poſſit eſſe arbitrator: Dñs Iaco.
1 diſputauit Bono. nec determinauit Dicam in l. cu3
pater. §. hereditatẽ. j. de leg. ij. ⁊ l. ex facto. §. ſi quis rogatus. §. ad Trebellia. ⁊ videtur text. quod poſſit eſſe, quia videtur capax iuris ciuilis, cum poſſit contrahere, ⁊ non eſt omnino excluſus a iure ciuili, tamen videtur cõtra iſtam legem, ibi dicam.

LEX LXX.

SCiendum eſt heredem. Quero, q̃ñ dicitur. filijs ſuis, ad quos extenditur: Dicam in l. Gallus. §. etiam ſi parente, verſi. quero ergo conceditur. ſ. de lib. ⁊ poſthu.

LEX XXVI.

ALiud eſt capere. Pone exemplum per ea que not. in l. omnibus. ſ. de do. cauſa mortis.

LEX LXXVII.

1 ☞ Promittens frumentum intelligitur promittere de me-
liori, ſeu nobiliori ſecundum communem vſum loquendi.

FRugẽ pro reditu. Uide gl. in ver. ſiliqua
1 que incip. id eſt, pelle. in fin. Facit ad queſtionem, † ſi quis promittat decem corbes frumenti, intelligitur de illo meliori, ſeu nobiliori, ſecundum cõmunem vſum loquendi, vt hac lege, ⁊ l. Labeo. ſupra, de ſupe. leg. Iaco. de Are. facit l. ſemper in ſtipulationibus. ſ. de reg. iur.

LEX LXXXIIII.

FIlij appellatione. Dicimus plene i l. liberorũ.

LEX LXXXIX.

BOues magis. §. hoc ſermone. [a]Uide gl. j. que incip. dedi centum pro Berta. ibi, lege, hec conditio. dic vt ibi. Item ibi, ſed quamuis dos. Et ratio no. ibi. Item ibi, l. ſi ita ſtipulatus fuero a Seio. ſed ibi ſunt alia verba extenſiua alterius nature.

ADDITIO.

Alex. ¶ Hoc ſermone. Uide per Bart. in l. qui per ſalutem. de
iureiur. ⁊ vide quod dicit no. Bar. per iſtum textum in l. j. ſ. ad legem Iuliam maieſta. Item dixit Barto. in l. diuortio. §. quod anno. ſ. ſoluto matrimonio. quod ſi promitto tibi fructus tantũ fundi, qui his in anno ib: naſcebantur, tantum intelligitur de primis Ite3 dixit no. Bal. in l. licet. in q. iiij. C. loca. quod ſi promitto tibi reficere molendinum, intelligitur, de primo tantum. vide etiam Bar. in l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ſ. de verborũ obligationibus. Item vide quod per iſtu3 textum dixit Bar. in l. ſi extraneus. ſ. de condi. ob cauſ. ⁊ que dixi poſt Bar. in l. Grece. i principio, ſ. de fideiuſ. ⁊ ponit do. Ale. in l. ſi finita. in principio. ſupra. de dã. infe. Et ad iſtum §. hoc ſermone. vide Bar. in l. dotis. ſupra de iure dotiũ. Non tamẽ habet locum iſte tex. ⁊ ſimiles in prohibitione, ſicut in permiſſione. l. Herennius, ⁊ ibi gl. ⁊ doctores, de condi. ⁊ demonſtr. quod no. ⁊ no. Bal. in l. ſi vt ppoñis. j. C. quomodo ⁊ quãdo iu. Et de intellectu huius regule vide no. Bal. in l. inuitus. in fine, C. de pcu. Et dicit Bal. i l. qui per ſalutem. de iureiuran. quod ſtatutum in quo dicit fieri debere compromiſſum, intelligitur ſemel tãtum, ſed cum effectu: ⁊ ideo ſi arbiter moritur, iterum fieri debet: vide tamen quod no. Bal. in l. ea lege. C. de condi. ob. cau. in ver. not. circa hoc ⁊ vide Bal. in l. ſi vt ppoñis. j. verſ. in tertia gl. in fi. C. quomodo ⁊ quãdo iudex. ¶ Poma. De materia huius §. vitra Alex. hic, vide Felynum Sande. in c. ij. de treuga ⁊ pace. ⁊ Ro. conſi. ix. incipiẽte, in caſu propoſite conſultationis, ⁊ aliquid per Iaſonem in l. diuortio. §. quod in anno. ſupra, ſoluto matri. ⁊ Rapha. Cuma. conſi. xiij. ⁊ Oldr. conſilio xvj. ⁊ Alex. con. xvj. vol. iiij. ⁊ conſilio xliiij. vo. iiij. ⁊ Fely. in c. licet. de teſtib. ⁊ in c. cum venerabilis. in princip. de excep. ⁊ Cep. conſi. lviij. Barto. conſi. xxvij. ⁊ xij. vo. j. ⁊ xviij. vol. ij. ⁊ aliquid in ſimili conſi. l. vol. ij. ⁊ vide textũ in l. ſocius pro filia. ſupra pro ſoc. Et Anto. de Butr. conſi. xxxj. i j. dub. ⁊ lxxj. ⁊ Cardi. conſi. xlix. in ver. ad ſecundũ. dicit, quod in legato pro maritandis mulieribus non comprehenduntur vidue. ⁊ Card. conſi. clxv. Semi. in c. j. §. ille vero. de fil. presby. in vj. ⁊ in c. nõ poteſt. §. j. de preben. e. libro. ⁊ vide textum in l. j. §. ſi cui. ff. vt leg. no. caue. Bal. in c. olim ex literis. ð reſcri. ⁊ Are. in c. qualiter, ⁊ quando. j. de accu. Bal. in pe. Decret. in var. rex pacificus. ⁊ Bal. in l. j. ſupra ad legem Iuliã maieſtatis. ⁊ Bal. in c. j. §. porro. que fuit prima cauſa benefic. amitt. ⁊ vide Alex. conſilio clxx. vol. ij. vbi ponit limitationem, dum vult, quod ſi relinquãtur alimenta alicui pro ſe, ⁊ vxore ſua, intelligitur nedu3 de prima, ſed etiam de omnibus: quia tale legatum eſt fauorabile. ⁊ Bal. in l. liberorum. co. fi. j. eo. ⁊ Bal. in c. dudum. ij. de ele. ⁊ aliquid per Felyn. in c. I. ⁊. A. de re iudi. col. fi. ⁊ Alex. conſil. lxxj. col. j. vol. iij. vbi dicit, quod ſentẽtia data ab homine de aliquid faciendo intelligitur de prima. ⁊ lxxvij. volu. iij. vbi ponit alium caſum. ⁊ Roma. omnino cõſi. li ij. vbi pulchre declarat. ⁊ Iaſo. in l. duob⁹. §. j. ſupra de iureiu, ⁊ aliquid per Alex. in l. diuortio. §. ob donationes. in verb. ex hac gl. ſupra ſol. matrimo.

1 ☞ Nomina debitorum an veniant appellatione mobilium, et
immobilium.

a **MOuentium** Querit gl. j. an nomina debitorum [a]ſint mobilia, vel immobilia. Dic vt in gl. quam tenemus in fi. ſed lex, quam glo. alleg. quãdo ⁊ qui quarta pars. loquitur de quarta non querimus de iure obligationis. dicit Dyn. in l. poteſt. ſ. de aut. tu aut actio cõtinet mobilia, ⁊ tunc mobile erit. ⁊ hoc ſentit gloſſa in auth. de non alie. ve, permu. §. j. ⁊ de ſacroſan. eccle. l. iubemus. ⁊ in l. j. C. ſi aduer. fi anſa. Quid dicem⁹: Dico quod
1 nomina non ſunt mobilia, nec immobilia: ⁊ hoc † quia non tangibilia: ſed ſunt genus per ſe, l. a diuo Pio. §. in vẽditione. §. de re iu. ⁊ l. quem Tuberonis. §. in peculio. ſupra de peculio. De fructib⁹, ⁊ intereſſe l3 nõ ſint mobiles, vel immobiles, tamẽ quãdo habemus iudicare an ſint mobiles, vel immobiles, habet locum dictum Dy. ⁊ gl. quia iudicantur ſecundum naturam eorũ que deueniunt in eis.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Debitorum. Utrum nomina debitorum ſint mobilia,
vel immobilia, vide quod no. Bar. in l. Quintus. §. argento. verſic. quero aliquis. ſ. de auro. ⁊ ar. leg. latius per Bal. in l. penul. ſupra de auth. tut. no. Gulielmus i l. j. ſupra de ſta. homi. ⁊ Bal. in l. ſi arrogator. de ado. vbi dicit nomina debitorũ eſſe ampli⁹ quam mobilia: vel immobilia, per l. quam Tuberonis. allegata hic. ⁊ adde bonum tex. in l. bene a Zenone. circa fin. C. de quadr. preſcrip. ⁊ per Bal. ⁊ Ange. in l. ſi conſtante. §. fi. ſoluit. matri. ⁊ ibi per Roma. ⁊ adde quod gloſſa magna in l. fi. in quibus cau. in in te. reſt. non eſt neceſſe tenent ſimpliciter ꝙ computentur inter immobilia. tex. autẽ i l. vnic. §. exactio. C. ð rei vxor. actio. cõputat inter mobilia. Sed quid de annuis redditibus, an computentur inter immobilia, eſt text. in authenti. de, non alie. §.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nos igitur.verſi.neq; ciuile.⁊ in l.iubemus.C.de ſac.ſan.eccl.ꝙ
ſic.ꝙ intellige ſi talis reditus erat longo tpe duraturus, vel in
perpetuum.⁊ pro hoc facit tex.in c.q̄relā.de elec.⁊ ꝙ no.Bart.
in l.ij.ſ.quo.bo.vbi interdictū ꝙ datur ad immobilia, datur ad
p̄dictos reditus longo tpe p̄ſtitos:alias aūt computaretur
inter immobilia.⁊ ita voluit Bal.in c.j.de feud.cognit.⁊ fuit ſen
tentia Feder.de Senis conſi.lxxvj.⁊ Bal.in l.priuilegia. de ſa.
ſan.eccle.Bar.in l.ſciendū.qui ſatiſdare cogātur.Tu vide om-
nino Bal.in c.j.ver.quid de nominibus debitorum.de pace te-
nen.vbi querit,quid de nominibus debitorū,quid de fructibus
ſeparatis a ſolo,vel nō:⁊ quid de pēſionibus, an equiparantur
fructibus ⁊ ſeparatis,vel nō:⁊ an inter immobilia cōputentur,
vide Bal.in d.c.j.de feud.cognit.§.j.⁊ in c.j.de cōtrouer.inter
va.⁊ epiſ.Circa ea que dixi de annuo reditu,vide Bal.in d.l.pri
uilegia.⁊ in auth.ingreſſi.de ſacroſan.eccle.⁊ in d.l.iubemus.⁊
in l.j.C.de ſuffra.vbi tz.ꝙ cenſeat̄ inter immobilia.⁊ idē Ang.
in l.ſi conſtante.§.fi.ſ.ſol.matri.adde no.per Abb.in c.nulli.de
reb.eccle.nō alie.vbi etiam do.Ant.refert.ꝙ gl.in c.ij.de reb⁹
eccle.non alie.in vj.dicit,ꝙ iura ſeruitutis ⁊ alia iura incorpo-
ralia cenſentur immobilia.Facit tex.in Cle.exiui.de verb.ſign.
in §.cunq; annui reditus.vbi dicitur,quod annui reditus cōpu-
tātur inter mobilia.ſed Abb.dicit,ꝙ proprie dicitur tertia ſpe
cies,niſi neceſſario deberēt cōprehēdi ſub aliquo extremorū.pu
ta in diſpoſitione.quam oportet cōprehēdere vniuerſum patri-
monium homint,tamē dicendum eſt vt dicit Bar.circa nomina
debitorum,in l.poteſt.ff.de auth.tu.Et adde de iſto annuo redi
tu no.in l.etiam.per Bal.de execu.rei iud.Et idem quod ſ.di
ctum eſt de annuo reditu.tz Bal.in l.hac edictali.§.bis illud.in
duobus locis de ſecū.nu.⁊ Jo.An.in Addi.Spe.in tit,de fru.⁊
intereſſe.§.ſcias igitur.ver.ſed quid ſi debeo.in addit.incip.rū.
Et de materia iſta vide p Bart.C.ſi aduer.trā.⁊ in l.j.⁊ ij.adde
an nomina debitorū ſint bona mobilia,vel immobilia.Bar.cōſ.
lxxx.ij.lib.Old.conſi.ccrix.incip.dominus ter.ti.de verb.ſigni.

LEX XCVIII.

1 ☞ Terminus vnius menſis,de quot diebus intelligitur.

CAmbiſſextus. Dicitur hic,quod biſ-
ſextus eſt in calendis,
poſtea dicitur,ꝙ quinta die calēdarū in ea parte mē-
ſis,que denominatur a calēdis.Op.ſ.de diuer.⁊ tem
po.preſcri.l.ij.vbi illi duo dies nō ponuntur pro vna.Breuiter
dic,qū tempus apponitur per dinumerationem dierū,vt xxx.
dierum ⁊ tunc dies intercalaris eſt dies.Qūque per computa-
a tionem mēſis ⁊ anni,⁊ tūc dies intercalaris nō auget menſem.
1 vel annū.¶ Quero,† iudex dat terminū vnius menſis ,de quot
diebus intelligit̄ menſis:Et videtur ꝙ de xxix.vt hic.Jn cōtra
rium q2 de xxx.l.miles.§.ſexaginta.ſ.de adu ⁊ l.ediles a unt.ī
prin.ſ.de edil.edi.⁊ l.ſcimus.§.ſin autem dubius.coniūcto §.⁊
hec.C.de iure delib.Jmo.videt ꝙ xxx.dies accipiant̄ cum dimi
dia,l.vbi lex.ī.ti.j.vlterius videtur ꝙ xxxj.dies accipiantur.l.ij.
§.j.⁊ l.fi.§.j.C.de tēpo.ap.Jo.And.format iſtā.q.extra de elec.
c.quam ſit eccleſ.s.li.vj.⁊ determinat,ꝙ dz intelligi ſm ꝙ men-
ſis currit,vt modo ſumus in Auguſto,qui hz.xxxj.dies.⁊ Se-
ptēber hz.xxx.modo ſi xxiij.die Auguſti dat̄ dilatio vnius mē-
ſis,tūc hodie incipit terminus,⁊ xxiij.die Septembris finietur
menſis.⁊ hoc eſt verū,niſi aliud exprimatur.Sed in contrarum
facit d.l.vbi lex.ī ti.j.ſed intelligamus ſm diſtinctionem ſuam.

ADDITIO.

a Alex.¶ iudex.Adde Bal.in c.j.in prin.quo tempore mil.vbi
dicit,ꝙ ſunt varie opi.vt plene no.in c.licet.de ſup.neg.l.p̄la.in
nouel ⁊ tot dies habet,quot habet maior pars menſium anni:q2
fauorabiles eſſe debemus,⁊c.alij aliter dicunt.Adde ſecundum
eum ibi arg.ꝙ dies que non eſt integra ſecundum ciuilē compu
tationem,nō numeratur inter dies termini.l.anniculus.ij.ī.eo.
ti.Ad materiam vide Bal.⁊ Jmo.in l.de diuiſione.ſ.ſol.matr.
Bal.in l.j.ſ.de appel.⁊ in l.j.ſ.ſi quis cau.quādo autem icipiat
annus vide glo.⁊ Bal.in l.per hanc C.de aduocat.diuer.iudi.⁊
dicit Bal.in auth.qui ſemel.in fi.poſt gl.ibi.C.quomodo ⁊ quan
do iu.ꝙ menſis ſimpliciter prolatus,intelligitur de xxx.dieb⁹.
de quo late per eum in l.eos.§.ſi autem.de appel.⁊ in l.per hanc
C.de tempo.app.⁊ per Pau.de Leaza.in c.nulla.de conceſ.p̄
ben.Angel.in l.iubemus.C.de iud.qui ſequitur opin.Joan.p
Salyc.in l.ij.C.de tempo.appel.

LEX XCIX.

☞ Prouincia dititur illa,que ab Jtalia eſt ſeparata.

NOtionem. Not.iſtam legem ad vnum.Jn
partibus iſtis dicit̄,pro de pro
uincia Tuſcie,de prouincia ducatus ,⁊ de prouincia
marchie,⁊ hic videtur contrarium,q2† ſolum illa eſt
prouincia,que eſt ſeparata ab Jtalia.Gloſſ.aliter videtur velle
in l.fi.C.de preſcrip.longi tempo.⁊ ibi.per Cyn.

1 Teſtes veniunt appellatione inſtrumentorum.
2 Alluſio vocabuli non habet locum,vbi limitat communis vſus
loquendi.
3 Seruus liber factus poteſt teſtificari de eo ꝙ vidit in ſeruitute
Jdem in minore de eo quod vidit in minori etate.
Pupillus qui aliquid potuit concipere,poteſt teſtificari de eo,
quod vidit in pupillari.

§. Jnſtrumētorū appellatiōe.

1 Gl.dicit,† ꝙ teſtes appellatione inſtrumētorū cōtinent̄ inter-
pretatiue.Certe nō placet:q2 interpretatio ſumit̄ ex alluſiōe vo-
cabuli,l.j.ſ.ſi cer.pe.⁊ l.tignū.ī.eo.ſed alluſio vocabuli eſt,q2 di
cit̄ inſtr̄m ꝙ inſtruit cām,l.j.de fi.inſt.⁊ ſic teſtes.⁊ forte ſm hoc
2 iſta gl.nō bene diceret.ſed iſta gl.reſpexit † cōem vſum loquēdi,
ſecūdū quē alluſio vocabuli non habet locū tūc,qū diffinitio nō
cōpetit.hoc poſui in l.omnes populi.ſ.de iuſt.⁊ iur.Querit gl.
4 † an ſeruus factus liber poſſit ferre teſtimoniū de eo,ꝙ vidit in
ſeruitute,⁊ minor factus maior,de eo,ꝙ vidit in minori etate:
Dic vt in gl.que optime dicit.Similem glo.habes in l.iij.§.le-
ge.Julia.ſ.de teſtib.⁊ l.ad teſtium.ſ.de teſta.Sed limita gl.in
eo,ꝙ dicit in pupillo,ꝙ verum eſt,ſi erat proximus pubertati,q
aliquid potuit concipere,l.excipitur.§.j.ſ.ad Sillania.

LEX CXXIIII.

HEc verba. Jſta lex facit ad q.de qua dixi in
l.q duos.§.j.ſ.de manumiſ.teſ.
quando dicatur dies,⁊ quando nox.⁊ dixi in l.aut fa-
cta.§.tempus.ſ.de pen.

LEX CXXV.

a **NEpos proculo.** a† Jllud dicimur poſ
1 ſe,ꝙ commode poſſu-
mus.De verbo.poteſt,dixi vobis in l.j.de iniu.teſta.
⁊ in l.gallus.in prin.de lib.⁊ poſthum.

ADDITIO.

a Alex.¶ Nepos Proculo.Nota tū.ꝙ neceſſitas ⁊ vtilitas de iu
re equiparātur.vt no.xij.q.ij.in ſumma.⁊ no.Jnn.in c.cū oēs.de
conſt.ꝙ ſequitur Ab.Sic.in c.vt ſuper.in ver.ſi vero iurauit de
reb.eccl.non alie.⁊ quod dixit Bal.in ru.ſ.qui bo.ced.poſ.⁊ vi-
de ad hāc legem bonum tex.in l.auus.ſ.de iure do.⁊ vide etiam
bonam glo.in c.j.an ille qui interfecit fratrē domini ſui.in vſib.
feu.Jtem adde ꝙ honeſtatis ſeruāde cauſa receditur a proprio
ſignificato.Jta not.Ang.vt habes relatum in l.quique.§.pre-
tor ait.ſ.de in ius vocand.

LEX CXXVI.

1 Sequentia reſtringunt precedentia.

2 **SJ cum fundum.** †Not.iſtum caſum,ꝙ
ſequentia reſtringūt
precedentia.Facit pro his que fiunt in inſtrumentis
Promitto defendere aduerſus omnes,⁊c.licet ho-
die in contractibus ponantur verba multum larga, que non re-
ſtringunt.tamen caſus eſt hic notabilis.

LEX CXXXIX.

1 ☞ Ciuitas poteſt ſtatuere quod aliquis ſi ciuis.

1 **EDificia.** Jſta lex cum gl.facit, † ꝙ ciuitas
ſtatutum facere poteſt,ꝙ quis ſit ci
uis.Facit l.j.ſ.ad munici.⁊ allego vobis hanc legez,
ver.ſed poſito ꝙ ſit verum premitto,⁊c.in l.ſi is qui
pro emptore.de vſuc,

§. Perfeciſſe. Tene menti gloſſam.

LEX CXLII.

1 ☞ Clauſula,Titius ⁊ Seius heredes ſunto,inducit coniunctio
nem,re,⁊ verbis.
2 Coniunctio non inducitur per verbum,vel interpoſitum in di-
uerſis orationibus:item quando ſunt orationes ſolute.

1 **TRiplici modo.** Nota ꝙ verba†iſta,
Titius ⁊ Seius he-
redes ſunto,inducūt coniunctionem re,⁊ verbis.qđ
eſt cōtra opi.Pet.recitatā p Cyn.in l.vnic.§.his ita.
2 C.de cad.tol.† Jtem no.quod inter eos,qui ſunt poſiti in diuer
ſis orationibus per verbum,vel,coniunctio non cadit,quādo ſo-
lute orationes ſunt.Jtem quando coniuncte,d.l.vnic.§.his ita.
C.de cadu.tollend.⁊ caſus eſt l.ſicut in annos.§.j.ſ.quibus mo.
vſuſfru.amit.Multa alia dixi in l.re coniūcti.de legat.iij.⁊ vide
gl.in verb.veluti,que incipit,iungit nominum complexus.ibi,
de dimidia,ſcilicet eadem.⁊ tunc erunt coniuncti re ⁊ verbis.⁊
⁊ no.gl.in verb.cōiunctos.que incipit,re ⁊ verbis,ibi,in quo eſt
coniunctio re,non verbis:imo verbis,⁊ non re.

LEX CLXXX.

1 ☞ Argumentum ab etymologia vocabuli eſt probabile niſi na
tura vocabuli repugnet.

Auguriij. Uide glo. ij. que incipit alias tegantur in fin. ibi, l. taberne. Sol. argum. ab etymologia vocabuli eſt probabile, niſi repugnaret † natura vocabuli, vt ibi, vel diffinitio, dixi ſ. de teſta. l. j. ⁊ de iuſti. ⁊ iur. l. omnes populi.

LEX CC.

1 ☞ Repreſalie ſi ſunt conceſſe per Patauinos contra Mediolanenſes, an Mediolanenſis habitans Placentie poſſit pro repreſalijs capi: ⁊ an ſit differentia inter ciuitatem, ⁊ prouinciam. numero 2.

Prouinciales. Oppo. ſ. ad municip. l. aſſumptio. Solu. huius contrarij timore, lex noſtra legitur duobus modis. Unomodo, extra eos, qui ex prouincijs nati ſunt: ⁊ ſic concordat. vel non, ſubaudi tantum, ⁊ tunc dic ad d. l. aſſumptio. quod aliud eſt in ciuitate, ⁊ aliud eſt in prouincia. ⁊ vide iſtam
1 gl. ¶ Sed formemus † queſtionem [a], ad cuius declarationem,
a conceſſe fuerunt repreſalie in ciuitate Padue, contra Mediolanenſes: modo quidã de Mediolano habitabat Placentie, cum tranſiret per ciuitatem Padue, fuit ibi captus: an poſſit ibi capi: vt hec lectura videtur facere quod non eſt Mediolan. In contrarium facit glo. hic poſita, quia aliud dicitur eſſe in ciuitate, aliud in prouincia. Jaco. de Are. ⁊ Old. ſequendo eum dicunt, quod illud quod gloſ. dicit. non eſt verum in eo, quod dicit, quod aliud eſt in prouincia, aliud in ciuitate: ſed d. l. aſſumptio. conſiderat veritatem, ⁊ vigorem iuris: iſta lex conſiderauit communem vſum loquendi. Et per hoc concludit, quod Padue non poſſit capi. Sed illud non videtur verum, quia quod cõmunis vſus loquendi ſic ſe habeat, eſt facti. ⁊ in partibus noſtris eſt cõtrariũ, quia etiam Aretini vocantur, qui habitãt hic, ⁊ non habẽt domicilium Aretij Lambertinus de Rampo. de Bononia diſ
b putauit iſtam queſtio. [b] conſuluit in ciuitate Lucana in ſimili queſtione, quia fuerunt conceſſe repreſalie vni de Luca. contra Florentinos ⁊ homines Florentie. modo quidam origine Florentinus habitat Luce, an poſſit ibi capi: ⁊ dixit quod non, quia Florentinus, ſeu de Florentia dicitur, qui ibi conuerſatur, ⁊ moratur. argum. l. j. §. beſtias. ſupra, de paſtul. quia magis inſpicimus [c] ac
c cidens, quando originem. Sed credo quod ipſi verum dicant non per rationes eorum. ſed per aliam, quia repreſalie cõcedunt
d [d] propter delictum populi: ⁊ ideo debent intelligi repreſalie cõceſſe contra Florentinos, ſcilicet preſentes: ⁊ ad hoc induco ſupra de magi. cõue. l. j. in princ. Et ibi videtur tex. cum gl. quod repreſalie non poſſunt concedi, niſi contra illos de populo, qui delinquunt, vt ipſe not. in authẽ. vt non fiant pign. in princ. Sed an predicta ſint vera, dubito: intendo tamen facere vnum tractatum de repreſalijs, ⁊ eis que ibi dicam, ſtabo. Hec in proceſſu le
2 ctionis ſufficiant. Sed pro hoc † ſciendo vt ſciamus interpretationem horum nominum, primo examinemus, an gloſſ. dicat verum, an ſit differentia inter ciuitatem, ⁊ prouinciam. Et dico quod nulla differentia eſt, quia debet intelligi cum dico Peruſinum, intelligo origine: vel quod ibi habeat domicilium. ⁊ hoc probatur hic, ⁊ in l. j. ſupra ad municip. ⁊ ibi dixi. Sed quid ſi non dico Peruſinum, ſed dico quod talis de Peruſio, quid ſi
e gnificat: an quod habeat ibi domicilium, vel originem [e]: Et credo quod ſignificet ſecundum communem vſum loquendi ſcilicet originem, ⁊ non domicilium, l. j. in fine. ſupra, de tuto. ⁊ cura. da. ab his. ⁊ probatur in l. aſſumptio. ſupra ad munici. vbi hoc tetigi. ⁊ in l. j. illius titu.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Sed formemus queſtionem. Adde Barto. in trac. repreſaliarum, in ij. ⁊ in. q. ſexte queſtionis prin. ⁊ Bal. in authen. ſed omnino. C. ne vxor pro mari. ⁊ in c. i. de no. forma fid. ⁊ in l. ſi eadẽ. ff. de offi. aſſeſſ. ⁊ in rub. C. ſi a non compe. iudi. ⁊ in l. cum in adoptiuis. C. de adoption. ⁊ vide Petrum de Ancha. in c. j. de iniur. ⁊ dam. da. in vj. ⁊ in c. ſtatutum. §. cum vero. in glo. in verb. vnam dictam. incip. olim dicebamus. de reſcri. in vj. ⁊ vide Jac. de Bel. in auth. vt non fiant pignora. ⁊ Jo. Andr. in regula, non debet aliquis. ⁊ per Jmo. in rub. ſ. ſol. mat.

b Alex. ¶ Diſputauit iſtam queſtio. Et quod appellatione ciuiũ continẽtur incole ibi habitãtes, conſuluit Bal. per hanc legẽ, ⁊ per c. dilecti, de foro cõpe. ⁊ l. heres abſens. de iudic. ⁊ ſequitur Are. in c. canonum ſtatuta. in ver. conſuluit. de conſti. ⁊ adde no. Bal. in l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. ⁊ in l. ciues. C. de appel, ⁊ quod ſcripſi poſt Bar. in l. ij. ſ. allegando Bal. de pac. Cõſtan. in ver. nomina. Et dicit Bal. in l. inſule Jtalie. ſ. de iudi. quod repreſalie conceſſe contra ciuitatem comprehendunt comitatum cõtrarium ſentit Ro. in l. finita. §. ſi vectigalibus. de damno infe. per Bal. in authen. ſed omnino. ne vxor pro mar. vbi bene explicat materiam repreſaliarum.

c Alex. ¶ Magis inſpicimus. Et iſtud tenet Cy. ⁊ doc. in l. ſi eadẽ per gl. ibi. ſ. de offic. aſſeſſor. ⁊ ita dicit fuiſſe Padue determinatũ. ⁊ Bal. in rub. C. ſi a nõ cõpe. iudi. ⁊ in d. l. ſi eadẽ. ⁊ in c. i. de no. for. fideli. Et an idẽ importet dicere Peruſinus, ⁊ de Peruſio, vide Bal. in auth. ſed omnino. C. ne vxor pro ma. in ver. ſed hic dubitat de alio. ⁊ in l. ſiue poſſidetis. C. de probat. ⁊ in l. ſed ⁊ probari. de excuſat. tut. ⁊ vide que dixi ibi poſt Bar.

d Roma. ¶ Quia repreſalie conceduntur. Uide Anc. in cap. canonum ſtatuta, de conſti. ⁊ vide circa hoc non ab re. Alex. conſi. xx. ad fi. vol. ij. vbi tenet quod incola dicitur ciuis. ⁊ Soc. ccxxix, in ij. dubio. ⁊ xxxv. per totũ. vbi ponit late, de hoc, an incola veniat appellatione ciuium.

e Alex. ¶ Habeat originem. Adde Bal. in l. adoptio. C. de ado.

LEX CXCV.

1 ☞ Baſtardi an dicantur de domo, an de familia, vel agnatiõe.

Pronunciatio. §. Familie.

a [a] In tex. in fi. prin. ibi, conſtant, id eſt, certis perſonis de vna familia. ad quod facit j. eo. l. liberorum. ibi. toties ⁊c. Are. ibi q in domo dominium habet. ⁊c. id eſt, preeminẽtiã, ⁊ poteſtatem adminiſtrandi, ita quod nulli tenetur reddere rationẽ. Jac. de Are. Jbi proficiſcuntur. licet inter eos hodie nõ reperiatur gradus, vt differat a ver. communi iure. ſ. ead. lege.
b Jac. de Are. iſtam legem [b] conſueuit allegare ad queſtionẽ de
2 baſtardo. an contineatur appellatione familie. † ſeu domus. Et videtur quod de domo non dicantur baſtardi, vt in verſi. communi iure. vbi ſunt illi de domo, qui ſunt agnati, ſed vulgo queſiti non habent agnatos, vt Inſti. de ſucceſſio. cogn. §. vulgo. verũ puto aduertendũ, qualiter verba ſunt concepta. vtrũ per verba ſignificantia naturaliter, an per verba ſignificãtia ius. Primo
c caſu [c] pone exemplum, Dicit ſtatutũ, Filius omnis qui eſt de parentela nobilium, ⁊c. ⁊ tunc credo quod baſtardus dicatur de parentela. Quedam ſunt que ſignificant ius, vt agnatio, ⁊ tunc
d eius nõ dicit cadere [d] in baſtardũ, vt hic. ſed in patrem, ⁊ matrẽ ſic. Jſta ſunt verba in l. tutelas. ſ. de ca. di. Quid ergo dicemus: nunquid Baſtardi videntur eſſe de domo: Uidetur quod nõ, quia domus exponitur, id eſt, agnatio, vt ſ. ad Sil. l. j. in prin. vbi hoc exponit Jac. de Are. ⁊ ſ. de ali. leg. l. cum vnus. in prin. per gl. Jn cõtrarium facit quia mulier ſue familie caput, ⁊ finis eſt, vt hic in fin. ſed mulier dicit habere domum, vt C. ſi quacunque predic. poteſt. l. j. §. fi. ergo continentur alij, quam agnati. Facit C. ne lice. poten. l. j. ⁊ ſic continentur, baſtardi, vt Inſtit. de ſucce. cog. §. vulgo. puto multum inſpiciendum materiam, in quo loquimur
e ⁊ communem vſum loquendi. Poteſt enim habere varias ſignificationes, vt ex predictis apparet, tamẽ hac lege circa fi. dicit. quod comprehenduntur, qui ab eodem ſanguine proficiſcunt: ⁊ ſi in natura magis quam ius inſpicitur: ſed baſtardi, ⁊ ſpurij procedunt ex eodem ſanguine, ſicut legitimi, ergo, ⁊c. hoc etiam videtur tangere Cy. ſ. de leg. ij. in l. cum pater. §. ij. ſed nõ bene declarat. Jdem ſi non facerem mentionem de domo, ſed dicerem, illi de Saxo ferrato, ⁊ ſimilia.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Familie. Bal. in l. conſent. an eum. C. quomodo ⁊ quãdo iudex. dicit, quod perſona que eſt mihi domeſtica. preſumitur de familia mea. alle. l. cum ſcimus. C. de agr. ⁊ cen. lib. xj. Adde quod Bal. in l. j. in iiij. q. C. quando non pe. par. dicit, quod mulier vidua regens domum, ⁊ familiam, venit appellatione familie, ⁊ domus vide j. eo. per Bar. Et no. quod diſpoſitio facta in fauorem illorum de familia, non extenditur niſi ad quartum gradũ, ſeu quartam generationem, vt eſt text. no. in aut. de reſt. fideicom. §. nos igitur. ⁊ ibi doc. ⁊ dicit no. Bal. in l. iubemus. §. ſinantem. C. ad Treb. quod ſtatutum dicens, quod ſi quis acceſſerit cum familia non haberet. Et adde, quod appellatione generis nõ continẽtur baſtardi, quia genus importat agnationẽ, ſecundũ gl. not. in l. j. ff. de proba. ideo, ⁊c. ad quod l. hac patre. ⁊ l. ſpurius. ſ. vnde cog. per ea que hic dicuntur. Jn cõtrarium autẽ eſt l. cõmuniũ. ⁊ ibi Bal. C. de na. liber. ⁊ l. ſi. co. ti. Sed an iſti veniant appellatione gẽtis, tert. hic videtur quod non, in §. communi iure. Jn contrarium facit glo. in l. j. ſ. de proba. que dixit, quod appellatione gentis veniunt agnati, ⁊ cognati. igitur, ⁊c. cum cognatio cadat in ſpurios. l. hac parte. ſ. allega. dic, quod non veniunt: ⁊ quod nomen gentis non cõuenit ſpurio hoc eſt etiam de iure Digeſtorũ, quia deficiẽtibus agnatis, non veniunt ſpurij, ſecundum gl. in d. l. hac parte. item nec iſti cõprehendũtur, ſi dictum fuit, quilibet de populo, ⁊ quia talia verba ſonant in honores, ad quos ſpurij non ſequuntur cõditionem patris, ſecundum gloſſ. no. in Clemen. j. de baptiſmo. Facit Inſtitut. de ſer. cog. in princip. ⁊ Bal. in l. generaliter. §. j. C. de inſtitu. ⁊ ſubſtitu. ſub condic. fac. ⁊ Bar. in l. iij. de his qui ſunt ſui. ⁊ Jmol. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ad Trebellian.

Et pre

Et predictis adde no.per Bar.in l.ij.ſ.de accuſat.⁊ glo.no.in c.ſta utum.de heretic.in vj.⁊ que dixi poſt Jmo.in l.cum filius. in prin.de verb.oblig.

b Roma.¶ Iſtam legem. Vide remiſſiones per Feli.in c.in preſentia de proba.verſi.iiij.⁊ Alexan.in facto.§.ſi quis rogatus. ſupra ad Treb.Enc.c.canonum ſtatuta.de cõſtitu.⁊ Capram. conſi.xc.vbi tangit,quid in nato ex damnato coitu.⁊ Bal.in c.j. §.ſi Titius.ſi de feu.ſuc.contro.⁊ Alexan.conſi.lx.in ij.dub.volu.ij.⁊ lxxxvij.volum.ij.

c Alex.¶ Primo caſu. Adde Bar.in l.fi.C.eod.

d Alex.¶ Non dicitur cadere. Et quod ius agnationis nõ cadat baſtardo,tꝫ Bal.in l.certũ.C.vnde leg.videtur tamen ibi velle quod dicatur de cognatione.cogi tamen de hoc,vt per l.ſi ſpurius.⁊ l.hac parte.vnde cogna.

e Alex.¶ Inſpiciendam materiam. Cogita ⁊ vide Bar.in l.tutelas.hic alleg.⁊ in l.fi.C.eo.qui videtur variaſſe,ideo videt quod no.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ſupra ad Treb.vbi per Jmo. per Ro.in l.j.ad Silla.vide per Bal.in d.l.fi.C.eod.

LEX CC.

HEc ſtipulatio. Per iſtam legẽ reprobatur opi.que eſt i l.pe.ſupra.ſi ex noxa.cauſa aga.vbi gl.videtur tenere,qđ in publicis criminalibus,ibi loquatur reſpõdẽdo ad contrarium l.j.ſupra de penis. Sed contra illam gl.eſt iſte tex.
a quia noxa non habet locum [a] in publicis iudicijs.

ADDITIO

a Alex.¶ Non habet locum. In publicis criminibus non habet locum actio noxalis. Vide Bal.in l.ſi predium.C.de edi.actionibus.

LEX CCI.

IUſta interpretatione. Dic vt dicã infra eod.l.liberorum.

LEX CCIIII.

A lege cenſoria. Vide tex.ibi an duntaxat in ſua cuiuſqꝫ,⁊c.facit ꝙ qui habet domicilium in prouincia,non ꝓprie eſt de prouincia,niſi origine. Dixi vobis in l.pronunciatio.ſupra eod. Tene menti iſtam legem ad id,⁊ no.qualiter intelligitur vſus in cauſa.[a]

ADDITIO.

a Alex.¶ Sui vſus cauſa. No.qualiter intelligitur ſui vſus aliquid eẽe. Et facit ad no.per Bar.in l.j.§.cum in eadem.ad leg. Rhod.de iactu.

LEX CCVII.

a **MErcis[a] appellatione.** Tene mẽtigl.ĩ.ꝙ incipit,id eſt,ſeruorũ.in fi.⁊ allegaui tibi,quod aliud eſt eſſe ciuẽ,⁊ aliud eſt ꝓ ciue haberi. Habuiſtis in l.ſi maritus ſit in magiſtratu.§.j.ſ.de adul.⁊ l.pretor.§.gequid.ſupra de ope.no.nunc.

ADDITIO.

a Roma.¶ Mercis. Vide aliquid per Old.conſil.lxvij.maxime ad fi.⁊ Alex.conſi.j.col.j.in fi.volu.j. Et quid contineat hoc verbum,mercis,vide Alex.conſi.xxxvj.vol.ij.

LEX CCIX.

1 ☞ Notarius ſi dicat,preſentibus teſtibus,⁊ teſtes dicãt,quod nihil intellexerunt,an valeat inſtrumentum.

COram Titio. Ego vidi ſemel vnã queſtionem,ꝙ notarius ſcri-
1 pſit,† preſentibus talibus,⁊ teſtes diſpoſuerunt,qđ nunquam viderunt,ſiue intellexerunt illud.⁊ ſic conſului,quod inſtrumentum non erat verum:quia non dicitur fieri in preſentia niſi intelligatur:ſed dicebat notarius hoc ad ſuã excuſationem,ipſi fuerunt preſentes,ſed ipſi non intellexerunt forte:quod nihil eſt. Facit pro hoc l.diem.§.coram.ſupra de arb. ⁊ C.de errore aduocato.l.j.

LEX CCXIII.

CEdere diem. Oppo.⁊ videtur ꝙ in obligatione pura nõ cedat.⁊ veniat ſtatim dies,l.quod dicimus.ſupra de ſolut.⁊ Inſti.de inuti.ſtipu.in fi. Dic,quod quedam eſt dies,que adijcitur miſerationis cauſa,⁊ tunc non debet venire cum ſacco paratus,vt in contrario:ſed quando adijcitur obligationi,tunc loquitur hic arg.l.ſi cum militi.§.j.ſ.de compenſa. Dixi in l.ita ſtipulatus.ſupra de verbo.oblig.

LEX CCXIIII.

MUnus proprie eſt. Vide gl.in verb.lege.ꝙ incipit,coniunctim accipit.⁊ vide,ꝙ iſta gl.vult tenere,ꝙ iſta ſunt neceſſaria coniunctim ad vectigalia,ſcilicet lex,⁊ cõſuetudo. Dixi vobis in l.ſi publicanus.in fi.ſ.de publi.vbi Dy.format iſtã queſtionem,⁊ nõ allegat iſtam legem. Communiter tenetur,qđ alterum ſufficiat vel conſuetudo,vel lex:q2 quando duo coniunctim a lege inducuntur,quorũ quodlibet eſt ſufficiens per ſe alterum ſi deſit,ſufficit alterum,l.ſi ventri.§.in bonis.ſ.de priuileg.cred.⁊ vidiſtis not.in l.ſi quis ad exhibẽdum.ſ.de excepti. rei iudi.

LEX CCXVII.

INter illam. Dominus Old.dicit,ꝙ nos poſſumus intelligere iſtã legẽ qđ dictio,cũ,ſignificat ſecũdũ potentiã naturalem,naturaliter enim vſque ad ſeptẽnium dicitur infans,⁊ ſic ſignificat ſecundum communem vſum,cũ fari poterit. Sed dictio,poſtquam,ſignificat ſecundum actum,⁊ non ſecundũ potentiam,quod mutua potentia poſſet loqui,ſed nõ actu. Sed diuinatio eſt. Dic vt ſoluit Old.⁊ gl.

§. Ita data conditione. Vide Dy.i c.pluralis locutio.extra de re iud.lib.xj.

LEX III.

VErbum facere. Dixi vobis quod differẽtia eſt inter dicere,⁊ facere.in l.aut facta.in prin.ſ.de penis.

CCXIX.

A Emphiteuſis an legari poſſit abſque domini voluntate.

IN conuentionibus. [a] Habetis hic text.qđ appellatione heredis continetur legatarius,quaſi ſit heres.⁊ habuiſtis in l.tempus.in fi.ſ.de vſucapio.⁊ ſ.de exce.rei i.l.ſi a te.in fi.⁊ l.Pomponius.§.ſed ⁊ legatario.ſ.de acqui.poſſeſ. Vide hic tex.† ꝙ fundus emphyteuticus põt legari,ꝙ tenet gl.in l.ſi.C.de iure emphy.⁊ l.ſi domus.§.ſi.ſ.de leg.j. Glo.eſt quod nõ põt donare,nec vendere in l.j.C.de fund.patri.lib.xj.⁊ illam ſemper tenui per l.fi.C.de iure emphyt.q2 non poteſt alienare ſine voluntate domini.vel denunciatione facta.⁊ ꝙ ideo habeat emphyteuta domino denunciare,q2 nõ habet actionẽ dominus,niſi realẽ,⁊ probare de dominio eſt difficile:quod non eſt in fundo vectigali fiſci,qui habet actionem cõtra vnumquẽque poſſeſſorem,l.Imperatores.ſ.de publica. Et
b hoc procedit ſine dubio in emphyteuſi eccleſie [b];que nullo titulo poteſt alienare,vt C.ne rei dom.vel templorum l.ij. Oppon.de l.ex facto.§.j.ſ.ad Treb.⁊ Dyn.dicit,qđ appellatio heredis,aſſumitur largius,quam in vltimis voluntatibus. De iſta materia,qualiter heres ſumatur,dixi in l.Gallus.§.nũc de lege.de liberis ⁊ poſthumis.

ADDITIONES.

a Alex.¶ In cõuentionibus. Pro ſolutione Bar.hic,in quo videatur contrariari ſecundum quoſdam,vide concor.poſitam ad l.i.C.de fund.pa.lib.xj.⁊ mit.ꝙ argumẽ.huius l.cũ ſimil. Bal.in c.j.de phi.feu.alie.per Fed.videt expreſſe tenere ꝙ ſi quis capiat in emphyteuſim pro ſe,⁊ ſuis ſucceſſoribus quibuſcunque,ꝙ veniãt legatarij. Cogita. Et pro hoc vide no.per Bart.in l.vt iuriſiurandi.de ope.lib.adde ꝙ videtur ꝙ ſit ſine dubio. Bald.in c.imperialẽ.verſiculo.ſed quod ſi conceſſum. Et ita conſuluit Jmo.in cõſi.quodã. Quid de verbo,ſucceſſorũ an comprehẽdat ſingularem ſucceſſorem.vide Bal.in l.emptor.C.de loc.legatarius tamen improprijſſime dicitur heres ſecũdum. Bal.in l.abducta.C.de fur. An autem appellatione heredis veniat heres in re certa vide Bal.in l.liberti liberteque verſi.ſecũdũ dubiũ.⁊ in ver.ſed quid ſi quidam.C.de oper.lib.latius per Jmo.in l.ex facto.la grande.verſi.vlterius vtra predicta.de here.inſtitu.⁊ Angel.⁊ Jmo.in l.gallus.§.etiam de liberis ⁊ poſthumis.⁊ de donatario,quod non dicatur heres,tenet Bal.in l.quedã.§.nihil.de edẽ.ꝑ illum tex. Et ibi quid de emphyteuſi. Sed in emphyteuſi an legatarius veniat appellatiõe heredis,vide Spec.in tit.de emphy.§.nunc aliqua.verſi.cxij.⁊ verſ.cxiij.

b Alex.¶ In emphyteuſi eccleſie. Contrarium tenet Bal.in authẽ.quas actiões.C.de ſacroſan.eccle. Et adde Bar.in l.ſi patroni.in prin.ad Treb.

LEX CCXX.

1 ☞ Liberorum appellatione omnes deſcendentes comprehenduntur ex propria ſignificatione.nume.2.⁊.9.

3 Filiorum appellatione que veniant.4.5.6.7.⁊8.

9 Nepotes in caſibus,in quibus veniunt appellatione filiorũ an ſit in propria ſignificatione,vel interpretatione extenſiua.

10 Communis vſus loquendi nõ eſt intellectus proprius,ſed ſign-

ratiuus ⁊ interpretatiuus.

11 Propria ſignificatio verbi, ſumitur ex diffinitione, ⁊ quãdo diffinitio repugnat alluſioni, ſtatur diffinitioni.

12 Statutum quod extantibus filijs maſculis, femina dotata non ſuccedat, an nepos ex filio maſculo excludat feminam.

13 Statuto predicto ſtante, ſi extat neptis ex filio, ⁊ filia ipſius aui, illa neptis ex filio maſculo non excludit filiam aui.

14 Statuto predicto ſtante, ſi filius maſculus ex filia dotata ſuperſit, nihilominus a filio maſculo, ⁊ ſic a patruo excluditur.

15 Nepos maſculus ſi ſuper eſt ex filia femina, vigore predicti ſtatuti excluditur a filia, ⁊ maſculo, ⁊ ſic patruo.

16 Stante predicto ſtatuto, ſi reſtat nepos ex filio, ⁊ nepos ex filia, an nepos ex filio excludat nepotem ex filia.

Nepotes quando ſimul ſuccedunt, dicuntur in locum eorum patris ſuccedere.

17 Appellatione nepotum ex caſu veniunt pronepotes, quo nepotes veniunt appellatione filiorum.

18 Nepotes quando veniant filiorum appellatione, ſi in diſpoſitione dicitur de filijs ex ſenatis.

19 Appellatio liberorum prolata in teſtamento illiterati, an comprehendat nepotes.

Auus quando veniat appellatione patris.

Liberorum appellatio.

Breuiter hoc dicit Appellatio liberorum omnes comprehendit, niſi per proferentem aliter limitetur. Appellatio vero filiorum ad vlteriores non extenditur, niſi de dura ſeparatione tractaretur. Item qui vnicum nepotem reliquit, non videtur ſine liberis deceſſiſſe. ¶ Et ſic diuiditur. Primo ponit, qui cõprehendantur appellatione liberorum. Secundo dicit, ad quid fuit inuenta denominatio filiorum ⁊ nepotum. Tertio oſtẽdit ꝑ authoritatẽ Papyrĳ, nepotes quandoque contineri appellatione filiorum. Quarto oſtendit idem ex alluſione, vel deriuatione vocabuli. Prima durat vſque ad verſic. toties. ſecunda vſqꝫ ad ver. ſed ⁊ Papyrius. tertia vſque ad verſi. preter hec. quarta vſque ad fi. ¶ † Nota ex primo dicto, quod appellatione liberorũ,
1 omnes cõprehendunt, quod ꝓbatur authoritate legis xij. tab.
⁊ per reſcriptum diui Marci. ¶ Secundo nota, quod regulariter filij vel nepotis appellatio nõ extendit ad vlteriores. † Ter-
2 tio nota, quod appellatio filij extenditur ad nepotes cum de dura ſeparatiõe tractatur. Quarto nota, quod filius dicitur a philos, quod eſt, amor. ⁊ ſic cum nepotes equaliter, ſeu plus diligamus quam filios, merito ſecundum alluſionem vocabuli, filij appellatione comprehenduntur nepotes. ¶ Vltimo nota. quod filius poteſt dici ſeu deriuari a filio, quia per eum filium, ordo generatiõis conſeruatur in poſteris, vt probatur hac l. in fi. ⁊ hoc
3 etiam ponitur per Hugutionem. ¶ In princip. † dicitur quod appellatione liberorum comprehenduntur nepotes, ⁊ ſic videtur, quod ſit ex propria ſignificatione. Contra, imo videt, quod ſit ex interpretatione extenſiua, vt ſupra de excu. tu. l. ij. §. non ſolum. ibi, appellatio autem hec ⁊ ad nepotes extenditur. Solut. expone, ibi, extenditur, ſecundum ſui propriam ſignificationem ⁊ ſic per ſe, non per interpretationem factam ab alio. ¶ Secundo oppo. de ver. toties. vſque ad verſi. ſed ⁊ Papyrius. Solu. ideo filij appellatione continentur ⁊ nepotes. quia de dura ſeparatione tractatur: alias ſecus, ſecundum glo. poſitam hic vt in l. vxorem. §. concubinae. ſ. de lega. iij. ¶ Tertio oppo. ad iſtud, videtur quod ſemper filij appellatione contineantur nepotes quia verba debent intelligi ſecundum propriam ſignificationẽ, l. non aliter. de leg. iij. Sed propria ſignificatio filij extenditur ad nepotes: quia dicitur a philos, ſeu a filo: vt dictum eſt argu. huius. l. in fin. ergo, ⁊c. Solu. dicit gloſſ. Inſti. qui da. tut. poſ. §. fin. quod contrarium eſt verum: ſecundum veram ſignificationem vocabuli: ſed omnes leges: que dicunt non contineri nepotes intelliguntur ſecundum communem vſum loquendi. Item no. in authẽ. de non eligen. ſecundo nub. §. cum igitur. in gloſ. in verb. filios. que incipit, hac appellatiõe. que gl. videtur falſa: nã vbicunque nepos continetur appellatione filij, videtur ex interpretatione, nõ ex propria ſignificatiõe: l. iuſta. ſ. eo. ⁊ ibi hoc tꝫ Dyn. Quid dicemus. Pro huius declaratione materie: habemus videre.
a [a] Primo quando filiorum appellatione contineantur nepotes. Secundo: an eo caſu quo nepotes comprehenduntur: ſit ex ꝓpria ſignificatiõe: vel ex iterꝓtatiõe extẽſiua. ¶ † Re-
4 deo ad primum: an appellatione filiorum cõtineantur nepotes: Glo. dicunt iſtud quod ſ. vidiſtis. domi. Franciſ. Accur. in quadam ſua diſputatione dixit aliter. Aut verbum filij profert ab aſcendente: ⁊ tunc continetur nepos: l. filij. ⁊ l. iuſta. ſ. eo. Aut ab alio: ⁊ tunc non continetur. l. quod ſi nepotes. ſ. de teſta. tute. ⁊ Inſti. qui da. tu. poſ. §. fin. Sed iſtud eſt contra d. l. quod ſi nepotes. ſ. de teſtam. tute. quia ibi proferebatur ab aſcẽdẽte. Iac. vero de Are. in hac lege diſtinguit ſic: Aut lex vtitur vocabulo liberorum, aut filiorum. Primo caſu adaptatur ad oẽs, vt hac l. in princ. niſi lex intellexerit de liberis primi gradus. l. mortis §. iſte fere. ſ. de pen. coniuncta l. diuo Marco. C. de queſtio. per quam hoc princip. declaratur, ⁊ reſtringitur. Si vero lex vtitur vocabulo filiorum, tunc aut lex loquitur ſtricte, ⁊ tũc aut diſtincte, ſeu diſcretiue aut indefinite. Primo caſu. quando loquitur diſtincte, aut indefinitiue. Primo caſu, quando loquitur diſtinſtincte. ſeu diſcretiue, volens diſcernere eos, quos nominat, ab inferioribus, ⁊ tunc ſequentes non intelliguntur, vt hac lege, verſic. toties. ⁊ C. de inceſt. nupt. l. ſi quis inceſti. ⁊ ſupra de ritu. nuptia. l. lege Iulia. §. hoc capite. ſupra. de adulte. l. patri. Si vero loquitur indefinite, tũc vlteriores cõtinentur. vt hic, in verſicu. Sed ⁊ papyrius. vſque ad fi. ⁊ ſ. cod. l. iuſta. ⁊ l. filij. ⁊ ſ. de ritu nup. l. ſenatuſconſulto. Si vero dubitatur, an lex loquatur diſcrete, vel indefinite, ⁊ tunc aut lex ſtatuit ad alios non extendi, ⁊ eſt certum ꝙ loquitur diſcrete, vt C. ad Trebel. l. iubem⁹. Aut hoc non exprimit, ⁊ tunc aut indulget aliquid contra ius commune in filijs, ⁊ non extenditur ad vlteriores, vt in l. ſed ⁊ milites. §. i. ſ. de excu. tu. ⁊ C. de queſt. l. milites. Idem ſi ratio legis que loquitur in filio, ad nepotes non porrigatur, vt C. de naturalib. liber. l. fin. ⁊ ſ. de leg. i. l. licet. Sed iſta diſtinctio deficit in multis, vt patebit ex his que j. dicam. Alij. vt domi. Andre. de Piſis, fecit ſuper hoc ſuam diſtinctionem longiorem, ſic dicẽs. Aut tractamus de larga ſignificatione vocabuli. ⁊ tunc continẽtur nepotes appellatione filiorum, vt hac l. in fi. ⁊ l. filij. ⁊ l. iuſta. ſ. eod. ⁊ ꝙ no. in §. fi. Inſti. qui da. tu. poſ. Aut tractamus de propria effectuali ſignificatione vocabuli, ⁊ tunc aut nomen filij ꝓfertur ab homine, aut a lege. Si ab homine, ⁊ tunc ſi non comprehenderetur nepos incurreret quid iniquum, vt ſi fieret dura ſeparatio, ⁊ comprehendit nepotes, vt hic in verſi. ſed ⁊ Papyrius. ⁊ l. vxorem. §. cõcubine. ſ. de leg. iij. arga. l. poſſeſſionuꝫ. C. communia vtriuſqꝫ iudi. Aut non ſequeretur quid iniquuꝫ, ⁊ tunc nõ continentur nepotes, vt hic, ver. toties. ⁊ d. l. quod ſi nepotes. ⁊ probatur in d. l. Gallus, §. inſtituens. ⁊ per totam illaꝫ legẽ, vbi inſtitutio facta de filio nõ extenditur ad nepotes. Aut profertur a lege, ⁊ tunc aut in caſu fauorabili pro aliquo principaliter, ⁊ cõtinetur nepos, d. l. ſenatuſconſulto. de ritu nup. ⁊ in aut. de non eligen. ſecundo nub. §. cum igitur. ⁊ in aut. vt exact. inſtan. dotis. §. his igitur. ver. ſi vero nihil. Itẽ ſi in caſu odioſo in alium principaliter, nam ex alia parte vertitur fauor, l. filium habeo. ſ. ad Mace. ſic etiam referebat do. Ray. de for. circa iſtã legem. ¶ Mihi autem videntur iſta verba eſſe imperfecta, ⁊ in
5 multis non vera. † Et ideo, pro eorum declaratione, primo quero,
b [b] quando verbum, filiorum, profertur a teſtatore, an comprehendat nepotes: Circa ꝙ dic, aut teſtator diſpoſuit circa filios eos honorando, ⁊ eis prouidẽdo, aut ipſos grauãdo: aut nõ ꝓuidit, nec diſpoſuit de eis, ⁊ circa eos: ſed de eis circa alios: aut nõ diſpoſuit circa eos, nec de eis circa alios: ſed appellatio filioruꝫ ponitur in diſpoſitione per modum cuiuſdam conditionis, vel cauſe. Primo caſu aut prouidet eis tutores dãdo, ⁊ appellatio filiorum nõ porrigitur ad nepotes, d. l. quod nepotes. ⁊ d. §. fin. Ratio, quia licet ex parte filij ſit fauor, tamẽ ex parte tutoris dati eſt onus, ⁊ licet nepotibus tutor non intelligatur datus eſt eis modicũ preiudicium: quoniam ſuper eſt prouiſio legis, ⁊ iudicis dãtis tutorem legitimum vel datiuũ. Et hoc forte voluit dicere gl. in l. iuſt. ſ. eo. dũ dicit ſpeciale eſt in datiõe tutoris. Aut eis prouidet, eos inſtituendo, vel aliter reliquendo. ⁊ tunc ſcdm predictos do. Ant. ⁊ Ray. etiam nõ porrigitur ad nepotes ⁊ dicunt, quod eſt caſus in d. l. Gallus, per totã illam legẽ, ⁊ maxime in §. inſtituẽs. vbi inſtitutio facta de filio nõ porrigitur ad nepo-
c tem. Sed mihi videtur [c] ſalua eoruꝫ reuerentia. ꝙ illa lex nihil faciat nam tota d. l. Gallus. ſi quis eam bene inſpiciat, loquitur quãdo quis inſtituit filium certũ, ⁊ nominatũ, in quo caſu appellatio filij ad alium nõ porrigit ſine dubio. vt no. in l. ſi quis ita. in prin. ſ. de teſt. tu. Sed materia noſtra loquitur, qñ quis inſtituit filios ſimpliciter, quo caſu dico, ꝙ inſtitutio ſeu alia prouiſio facta de filio extenditur ad nepotes, hoc ꝓbatur in l. Lucius Titius qui fratrẽ. ſ. de here. inſtit. vbi teſtator fratri ſuo ſubſtituit ſub conditione, ſi deceſſit ſine filijs, ⁊ hoc facit volens filijs fratris prouideri: Et conſtat, ꝙ ibi appellatione filiorum, etiaꝫ continentur omnes liberi. vt apparet. Pro hoc etiam facit d. l. Gallus. §. inſtituens. ſcdm lec. quam ibi pono. ita debet intelli-
6 gi. d. l. iuſta. ⁊ d. l. filij. ſ. eo. Secũdo † caſu, quãdo teſtator eos grauauit, vt puta exheredãdo, tũc appellatione filiorũ nõ continent nepotes. vt no. in d. l. filij. ſ. eo. ꝙ ꝓbat, qr ea equitate qua maſculinũ cõtinet femininũ, ea equitate ⁊ appellatio filiorũ porrigitur ad nepotes, l. iuſta. ſ. eo. ſed in illis odioſis, maſculinum non continet femininum. l. j. §. quare. ſ. de ven. in poſ. mitten. ergo, ⁊c. Tertio caſu, quãdo teſtator nõ diſponit circa eos, ſed de eis circa alios: vt puta, ſi legat ancillã cũ filijs, vel filios ancille. ⁊

tunc aut fieret dicta ſeparatio dura,⁊ appellatio filij porrigitur
ad nepotes,vt hac l.verſi.ſed ⁊ Papyrius.⁊ d.l.vxorem.§.con
cubine.ſ.de lega.iij.alias ſecus,vt ibi no.Quarto caſu quando
verbum filij apponitur in diſpoſitione,per modum cuiuſdaʒ cõ
ditionis,vel cauſe,tunc aut illa conditio,vel cauſa fauorem filio
rum reſpicit ⁊ tũc appellatione filiorum continentur nepotes:
alias ſecus,qꝛ conditio,vel cauſa fauorem filiorum nõ reſpiciẽs,
debet impleri in forma ſpecifica,⁊ prout iacent verba,l.qui he-
redi.in princ.⁊ l.Meuius de conditio.⁊ demõſtration. hoc etiã
probatur per ea que dicam infra,quãdo profertur a lege.¶ Se
b cundo quero,[d] quãdo verbum filij profertur a lege,vtrum por-
rigatur ad nepotes?Circa quod dico procedendum eſſe quaſi ꝑ
eadem membra,que dicta ſunt.Nam aut legis diſpoſitio conti-
net prouiſionem filiorum,circa tutele dationem,⁊ nõ porrigitur
e ad nepotes.[e] l.ſed ⁊ milites.§.j.ſ.de exc.tuto.Ratio eſt ea,quã
ſupra dixi.Aut continet prouiſionem filiorum circa alia,⁊ ideʒ
quia porrigitur ad nepotes,ſiue diſpoſitio ſit facta in fauorem
filiorum principaliter,ſiue in odium alterius, tamen redundat
in fauorem filij principaliter,vt in authen.vt exac.inſtan.do.§.j.
⁊ ſupra ad Mace.l.filium habeo.Aut cõtinet odium filiorum
principaliter,⁊ nõ porrigitur ad nepotes.l.patri.ſupra d adul.
⁊ l.lege Julia.§.hoc capite.ſupra,de rit.nupt.Si vero continet
odium filij,cõſequẽter tunc extenditur ad nepotes,l.ſenatuſcon
ſulto.ſupra,de ritu nup.Ratio,quia ſaltẽ ibi eſt fauor reſpectu
f pupillorum.[f] Nec ob.predictis quod non.per Cyn.in l.quiſqs.
C.ad leg.Jul.maie.quia ibi appellatio filiorum extẽditur ad ne
g potes [g] ex vigore conſtitutionis Imperatoris Federici ibi re-
late per eum,qui loquitur de liberis,vt ibi patet. Aut de filijs
nihil diſponit principaliter,ſed appellatio filiorum ponitur in
diſpoſitione caſualiter,vel conditionaliter,⁊ tunc aut illa condi
tio reſpicit principaliter fauorem filij:vt puta lex dicit,ſi mater
tutorem filijs non petierit,ius vendicandorum bonorum non
habet certe porrigitur hoc ad nepotes,vt ſupra ad Tertul.l.ij.
§.ſi mater,in princi.⁊ ver.filijs autem.Aut non continet fauorẽ
filiorum principaliter,vt puta ſi pater habuerit tot filios .ha-
beat excuſationem a tutela,tũc non extenditur ad nepotes niſi
lex vteretur vocabulo liberorum,l.ij.§.j.ſ.de excu.tuto.Ratio
quia verba conditionum debent impleri in forma ſpecifica , vt
dictum eſt.Ubicunqʒ autem dixi filiorum appellationem porri-
gi ad nepotes,intelligo niſi per legem aliter reſtringatur,⁊ limi
tetur,l.iubemus.C.ad Trebel.cum ſimilib.allegatis ſ. in di-
ſtinctione Jac.de Are.Jtẽ predicta vera quãdo lex diſponit ali
quid circa filios ea contemplatione,qꝛ filius. Si vero diſpone-
ret reſpectu alterius qualitatis inherentis filio,tunc nõ porrigi
tur ad nepotes,ad quos nõ porrigitur dicta qualitas vt in ca-
ſu l.vltime.C.de natural.liber.vbi lex diſponit circa filios , non
qꝛ filius ſimpliciter,ſed qꝛ filius ſpurius:licet illa diſpoſitio nõ
ſit ꝓpter odium filij,qꝛ in nullo deliquit,l.ſpurij.in princ. ſupra
de decurio.tñ nõ porrigitur ad nepotes,qꝛ ad eos nõ trãſit illa
7 qualitas,ꝙ ſint filij ſpurij teſtatoris.¶ † Quero, quid in reſcri-
h ptis principis,an appellatio filiorũ porrigatur ad nepotes?[h]
Reſpõd.aut reſcriptũ illud cõtinet beneficium,vt ſi Imperator
cõcedit caſtrum alicui,⁊ filijs ſuis.tunc intelligatur etiam de
nepotibus,qꝛ largiſſime eſt interpretandũ,l.beneficiũ.ſ.de con
ſti.prin.Si vero continet priuilegium aliquod contra ius com-
mune.tũc qꝛ priuilegia ſunt ſtricte interpretanda,vt C.de inof
fi.teſt.l.ſi qñ.in prin.intelligã ſtricte.Jta poteſt intelligi d.l. ſed
⁊ milites.§.j.ſ.de excuſa.tuto.⁊ ꝑ hoc etiam facit,qꝛ ſi priuile-
giũ loquitur de liberis,ſeu poſteris,reſtringitur ad deſcenden-
i tes ꝑ lineã maſculinam,l.j.§.j.ſ.de iur.immu.¶ † Quero,quid[i]
8 ſi appellatio filiorum profertur a contrahentibus? Reſpon.in-
terpretari debemus contra eum,pro quo profertur , ſecundum
9 materiam l.veteribus.ſ.de pac.¶ † Secundo principaliter eſt
videndum in caſibus,in quibus dixi,ꝙ appellatione , vel inter-
pretatione filiorum cõtinentur nepotes,an hoc ſit ex propria ſi
k gnificatiõe,[k] vel ex interpretatione?Bl.tenet ꝙ ſit[l] ex propria
l ſignificatione, vt dixi in vltimo cõtrario ſ. Et iſtam opi.tenuit
Jac.in quadam ſua diſputatione,ꝙ ꝓbat ipſe ſic, Propria ſi-
gnificatio ſumit̃ ex alluſione vocabuli,l.ij.§.appellata.ſ.ſi cert.
peta.⁊ l.tugurij.ſ.eo.ti.⁊ l.pupillus.§.territoriũ.j.eod. ſed ſe-
cundũ alluſionẽ vocabuli,appellatio filij cõprehendit nepotes.
vt hic,ergo ⁊c.Preterea gl.in d.§.vlt.Inſti.qui teſt.da.tu.poſ.
dicit ꝙ ille leges,que dicunt,ꝙ filij appellatione non continent̃
m nepotes,loquuntur ſm cõmunẽ vſum loquendi.[m] ſed cõmunis
10 † vſus loquendi non eſt intellectus proprius,ſed figuratiuus.
⁊ interpretatiuus,l.cum delanionis.§.aſinã.ſ.de fun.inſtru.⁊ in
ſtrum.leg.⁊ l.Labeo.ſ.de ſup.leg.ergo ⁊c.Preterea,cõmunis
vſus loquendi non poteſt alterare proprium rei ſignificatum,l.
ij.ſupra,de vſufru.ea.rerum que vſu conſu.ergo remanet,ꝙ ne-
potes ex propria ſignificatione cõprehẽdantur.Ego hoc probo
per legem iſtam,ver. ſed ⁊ Papyrius,vbi dicit̃ nepotes cõti-
neri.no.ꝙ dicit cõtineri,nõ autẽ dicit,extẽdi.ad idẽ l.iuſta.ſ.eo.
Cõtrariũ tẽet Dy.ſcilicet ꝙ ex iterꝑtatione extẽſiua ſit hoc,vt
ipſe no.in d.l.iuſta.ſ.eo.nõ tñ ſe extedit in probãdo hoc. Et iſtã
opi.puto veriorẽ.qd̃ ꝓbo ex l.iuſta.ſ.e.vbi dicit tex.iuſta iter ꝑ
tationẽ ⁊c.Preterea ex eadem lege probat̃.nã,ibi dicitur,ꝙ ap
pellatio,filij porrigit̃ ad nepotes,ea interpretatione,qua maſcu
linũ porrigit ad femininũ:ſed hoc eſt ex interpretatione extenſi
ua,vt no.ſ.eo.l.j.ergo,⁊c.Sed ad iſtud repõdebat Jac.But.ꝙ
ibi loquit̃ ex interpretatione declaratiua.hoc eſt,congrua verbi
expoſitione.⁊ hoc prout refertur ad appellationẽ filiorum erga ne
potes:ſed prout refertur ad appellatiõẽ maſculini erga femini
num,tunc ponit̃ pro interpretatione extenſiua:⁊ ſic verbũ ſemel
poſitũ debet determinare vtrũqʒ diſſormiter, l.certi condictio.
in prin.ſ.ſi cer.pet.Sed hec reſponſio non placet,imo verbũ ſe
mel poſitũ debet determinare vniformiter vtrũqʒ,l.iã hoc iure.
ſ.de vul.⁊ pup.⁊ C.de teſt.mili.l.in teſtamento.cũ ſimil.⁊ alie ra
11 tiones facte per eũ nõ vrgẽt,vt j.dicet.† Preterea ꝓbat̃ qd̃ ꝓ
pria ſignificatio verbi ſumitur ex diffinitione, ⁊ qñ diffinitio re-
pugnat alluſioni vocabuli,ſtamus diffinitioni,l.j.ſ.de teſta.⁊ ibi
dixi.ſed filius diffinitur ille,qui ex viro ⁊ vxore eius eſt natus,l.
filiũ.ſ.de his qui ſunt ſui,vel alieni iur.ſed iſta diffinitio nõ por
rigitur ad nepotes.Cũ enim dictio,ex,denotet cauſam primã,
⁊ immediatam,l.eo tempore.in fi.ſ.de pecu.⁊ l.nõ dubiũ.C.de
legib.cum ſimi.Sed conſtat quod nepos nõ eſt natus ex auo,⁊
vxore eius immediate:ergo diffinitio non cõgruit nepoti,reſpe
ctu aui,vt dicatur filius.Et per hoc tolluntur omnes rationes
facte per do.Jac.But.⁊ hanc rationem ipſe nõ ſoluit,nec etiã
ipſe tetigit eam.Preterea,ꝓpria ſignificatio ſumitur ex autho
ritate,l.proprie.⁊ l.minus ꝓprie.ſ.eo.⁊ hac l.in prin.Sed infi
nitas authoritates habemus,quod appellatiõe filij nõ cõtinent̃
nepotes,vt hic,i verſi.toties.⁊ l.quod ſi nepotes.ſ.de teſta.tut.
cum ſimili.imo appellatio nepotis ponitur vt ſpecies diſtin-
cta ⁊ ſeparata a filio:imo quod plus eſt vnus dicitur eſſe in pri
mo gradu,alius in ſecundo,l.Juriſconſultus.§.j.ſ.de gradib.⁊
Inſt.de grad.§.primo gradu.§.ſcdo gradu.Pro hoc etiã videt̃
tex.in prealeg.l.filiũ habeo.ſ.ad Mace.⁊ illud puto veriſſimũ,
non obſtante,quod ibi dicitur,contineri,qꝛ hoc intelligo ex in-
terpretatione extenſiua,vt dictum eſt.Non obſt.l.ſenatuſconſul
to.ſ.de rit.nupt.qꝛ quod ibi dicit intellige per interpretationẽ,
12 vt not.in l.heres quoque.ſ.de acquiren.heredita.¶ † His pre
miſſis reducamus hanc materiam ad queſtiones de facto.Po-
n ne.ſtatuto cauetur[n],quod filia femina non ſuccedat extantibus
filijs maſculis,ſed ſit dote contenta,contigit,quod aliquis deceſ
ſerit relicto nepote filio maſculo,an ille nepos ſuccedat in totũ,
⁊ filia excludatur? Dominus Jac.But.determinauit quod ſic:
qꝛ appellatione filij continentur nepotes ex propria ſignificatio
ne:vt dictum eſt ſecundum eum.Sed iſta ratio non placet.vt ſ.
dixi.Adducebat ipſe aliam rationem poſito quod appellatio fi-
lij non porrigatur ad nepotes ex propria ſignificatione: tamen
an beneficium datum filio porrigatur ad nepotes:per ſtatutuʒ
nihil diſponitur:remanet ergo in hoc ius commune. ⁊ certum
eſt quod beneficiuʒ datum filijs:priuilegium ⁊ honor tranſit re-
o gulariter ad nepotes:vt C.de que.l.milites.⁊ l.diuo Marco [o].
eo.ti.de penis.l.decurionum.⁊ de ſenato.l. emancipatum.§.fi.
⁊ C.de priui.do.l.vnic.Hoc ergo priuilegium ſeu beneficium a
ſtatuto conceſſum filijs:ex diſpoſitione iuris cõmunis tranſibit
ad nepotes.Preterea:nepos filio ſublato de medio: locum filij
incipit tenere:vt Inſtit.de exher.lib.§.poſthumorum.⁊ de her.
q̃ ab inteſt.defe.§.cũ filius.⁊ l.gallus.§.vidẽdum.ſ.de libe.⁊ po
ſthu.Sed ſi filius ſtatuti bñficio hoc priuilegium habeat:vt pre
ferat̃ filie:ergo ⁊ nepos loco eius ſuccedẽs.Ad hoc facit:quod
dicitur:quod ſubrogatum ſapit naturam eius , in cuius locum
ſubrogatur:l.j.§.hec actio.ſupra ſi quis teſtamen.li.eſſe iuſ.fue.
p ⁊ per hec opi.placet [p],per ratiões predictas.ſicuti enim nepos
ſuccedit in locũ patris ſui:⁊ incipit tenere ex perſona patris pri
mum gradum:licet in veritate in ſecundo gradu ſit:ergo eadeʒ
ratione aſſumit priuilegium patris ſui,licet ex perſona ſua non
competat. Et ex hoc apparet reſponſum ad argumenta: que
ſiunt in contrarium. Si dicatur,ſtatuta non recipiunt interpre
tationem extenſiuam:concedo,quia ſtatutum non extenditur ad
caſum in eo non comprehenſum:⁊ ideo ex virtute ſtatuti non cõ
prehenditur nepos ex perſona filij:ſed ſtatutum recipit inter-
pretationem extenſiuam paſſiue: quia ius commune ſe ex-
tendit ad illud:l. prima §. primo. ſupra de munerib . ⁊ ho-
nor.⁊ ibi dixi.Unde lex ſe extendit ad ſtatutum:vt nepotem fa-
ciat aſſumere priuilegium conceſſum filio.Hoc etiam tenet Ja-
cobus de Aret.in quadam ſua diſputatione,dicens quod ratio
q ſtatuti eſt: vt agnatorum [q] ſalua ſit dignitas , que agnatio
conſeruatur in filios,maſculos:vt in inſtitutionib⁹:de legitima

agna. ſuc. ergo eadē ratione in nepote. Sȝ prima rō magis pla-
r cet. q2 hec ratio, vt agnatorū ſalua ſit dignitas, r non eſt expreſſa
13 in ſtatuto. ¶ † Quero. pone, retento eodē themate, filius deceſſit
ſuperſtite ex eo filia femina nepte defuncti aui, ⁊ femina filia, an
iſta neptis excludat filiam iſtam. Iſtam queſtionem tangit Cyn.
C. de adul. l. j. ⁊ videtur tenere. ꝙ neptis nō excludat filiaȝ, q2 in
nepte ceſſat ratio, vt agnatorum ſalua ſit dignitas. determina-
s tio mihi placet, s nō tamen per rationē predictam, quoniam de
ratione dicti ſtatuti nō apparet. Ueritas autem iſtius determi-
nationis apparet ex eo, quod dictū eſt ſupra. Nam tunc appella-
tio filij nō porrigitur ad nepotes, de iure communi, quando pro
fertur ſimpliciter ſub ea appellatione, q2 filius: ſecus ſi reſpectu
alterius qualitatis, vt dictū eſt ſ. per l. vltimam. C. de natu. lib.
Sed hic filius nō excludit filiam, ideo q2 fili⁹ ſimpliciter, ſed q2
filius maſculus. Sed iſta qualitas maſculus, non tranſit in ne-
ptē. ergo apparet, ꝙ in ea nō tranſit legis diſpoſitio, ⁊ nō poteſt
14 aſſumere locum patris. ¶ † Quero, quid ſi filia dotata deceſſe-
rit relicto filio maſculo, an talis nepos excludatur a filio. Et vi-
detur, ꝙ non: quia ſtatutū loquitur de filia femina excludēda, ſed
ad iſtum nepotem nō tranſit iſta qualitas, ꝙ ſit femina: ergo, ⁊c.
t Item non reperitur lege cautum, ꝙ appellatiōe filie cōtineatur
nepos ex ea. Cōtrarium eſt veritas. Aut enim iſte nepos ex filia
vult ſuccedere ex perſona ſua, ⁊ tūc ipſe excludetur a patruo, cuȝ
ipſe teneat ſcōm gradum, ⁊ filius teneat primum. Aut vult ſuc-
cedere in locum matris ſue, ⁊ tunc ſicut mater excludebatur, ita
ipſe, l. illam. C. de colla. l. Pomponius. §. cum quis. ſ. de acqui
renda poſſeſſione. Preterea mater eius nō excluditur propter
delictū, ſed ꝓpter fauorē filij, vt j. dicam. ¶ Quero. pone, ꝙ ali-
quis deceſſit relicto filio maſculo, ⁊ nepote ex filia femina, an di-
ctus nepos ex filia excludatur ꝑ filium? Dico ꝙ ſic: q2 filia pri-
mi gradus qua mediante nepos admittitur fuit talis cōditio-
nis, ꝙ ipſa excludebatur: ergo, ⁊ nepos ex ea, non obſtante. ꝙ ip
ſe ſit maſculus, l. diuo Marco. C. de queſt, facit, ꝙ dicā. j. ꝓxi. q.
15 ¶ † Quero, pone ꝙ aliquis deceſſit relicto nepote ex filio, ⁊ ne-
pote ſeu nepte ex filia. an dicti nepotes ex filia excludātur? Iſta
queſtio venit ad illā opinionem, an cum nepotes inſimul ſucce-
dunt, dicantur ſuccedere in locum patris eorum, de quo fuerunt
opiniones inter noſtros gloſſatores, in aut. ceſſante. C. de legi.
here. in quo teneo, ꝙ etiā dicti nepotes dicātur in locum patris
ſuccedere, vt in aut. de here. ab inteſta. veni. §. ſi autem. cum ſeq.
ver. illud palā eſt, quia ⁊c. ⁊ plene dixi in l. ij. §. j. de ſu. ⁊ legi. he-
16 re. † Preterea, ad declarationem predictarum queſtionum, que
tanguntur de nepote ex filia dotata, vt ceſſent contraria, que hic
poſſunt obijci, eſt ſciendum, ꝙ quandoqȝ filia excluditur morte,
vel repudiatione, tūc ſuccedit nepos ex ea ex ſua perſona, vt di-
cta iura vulgaria dicūt. Ratio, q2 affectio que erat in filia trāſit
in nepotē. Item ceſſat, id ꝙ obſtabat nepoti. Quandoqȝ excludi-
tur filia ꝓpter eius delictū, ⁊ ingratitudinem. Et idem, quia nō
nocet nepoti, quādo illa ingratitudo in nepote ceſſat, l. ſi quis fi
lium. C. de inof. teſtam. ⁊ l. iij. §. emancipatus. de bon. poſſ. con-
tra. facit. C. ad Tert. l. ij. §. fi. ⁊ ꝙ ibi dixi. Quādoqȝ filia excludi-
tur propter fauorem decedentis. vel alterius, ⁊ tunc ſicut exclu-
debatur filia, ita nepos, ſeu neptis ex ea. Ratio, q2 ille fauor du-
rat mortua filia, ſicut ea viua. De fauore decedētis pono exem-
plum. Dicit ſtatutum ciuitatis Eugubij, ꝙ filia dotata nō poſ-
ſit venire contra teſtamentum patris, certe idem erit de nepo-
te ex ea. Caſus eſt ſ. de teſta. mili. l. qui iure militari. cuȝ l. ſequē.
vbi fauore militū eſt inductū, ꝙ poſſint preterire, vel exhereda-
re filios, ſine cauſa. Pone ergo, ꝙ miles fuit huius propoſit , ꝙ
naſciturus ſibi non ſuccederet. Not. quod dixi ſibi, ⁊ ſic de naſci-
turis ex filia, non cogitauit: tñ nati ex filia excluduntur, vt ibi: ita
v in propoſito. De fauore alterius pone exemplum v in themate
preallegata. q. vbi filia excluditur propter fauorem filij maſculi,
certe defuncta filia, durat adhuc fauor filij. ⁊ ſic excludit etiā ne-
potem ex ea. Nam ſtatutum ꝙ dicit, ꝙ filia femina non ſuccedat
dat extātib. filijs maſculis, ⁊c. in perſona maſculorū cōtinet diſ-
poſitionē. q. d. maſculi ſuccedāt, ⁊ filia femina nō, l. fideicōmiſſa.
§. cum eſſet de lega. iij. ⁊ ad leg. fal. l. in ratione. §. tametſi licet er
go nepos ex filia non excludatur vigore illorū verborum, quib⁹
dicitur filia feminu non ſuccedat: tamen excludit vigore illorum
verborum, qbus dicit, ꝙ maſculi ſuccedāt. videtur enim alios ex
cludere, l. cum pretor. ſ. de iud. ⁊ de hoc videtur caſus. in feud.
tit. qui feu. dare poſſ. cap. j. §. hoc autem, vbi ſicut filia femina ex
cluditur, ita nepotes ex ea. ⁊ ibi eſt ratio, fauor dñi. ¶ Quero.
17 † an appellatione nepotem contineantur pronepotes: ⁊ vlterio
res. Et videt ꝙ nō: vt hac l. in ver. toties. ⁊ ſ. de lib. ⁊ poſthum.
x l. gallus. §. inſtituēs. In cōtrarium videtur: quia ſicut appella-
tione nurus continetur pronurus: ita appellatione nepotis cō-
tinetur ꝓnepos: vt ſ. e. l. nurus. ⁊ l. generi. ⁊ l. ſoceri. Et ideo pu-
to: ꝙ eo caſu quo appellatione filij cōtinet nepos: eo caſu appel-
latione nepotis cōtinetur pronepos. Ad cōtraria reſpōde, vt di
y xi in d. §. inſtituens. ¶ Quero, quid y ſi in aliqua † diſpoſitione
18 fiat mentio de filijs ex ſenatis, vt dico, inſtituo filios naſcituros
ex tali: vel ſimilia verba, vtrum iſto caſu appellatione filiorū con
prehendātur nepotes? Et videtur ꝙ non, d. l. Gallus. §. idē cre-
dendum. In cōtrariū videt, d. l. Lucius Titius, qui fratrē. ſ. de
here. inſti. Rñ. tu debes ſcire, ꝙ nepos nō pōt naſci ex aliquo, ni
ſi prius ſibi naſcatur filius, vt hac l. in fi. modo. ſi quidēȝ natiui-
tatem filij, diſpoſitio collata in ꝑſonam filiorū natorum, vel na-
ſciturorum ex aliquo: vel cōditio diſpoſitionis eſt impleta, tunc
z perſona nepotis nō cōprehenditur. Exēplum z in d. l. Gallus.
§. idē credenduȝ. vbi quis inſtituit nepotē, qui ſibi ex ſuo filio na
ſcetur, ⁊ tūc nato nepote inſtitutio hȝ ſuū effectum in eius ꝑſona,
merito ad ꝓnepotē naſciturum ex eo nō extēdit, arg. in l. boues.
§. hoc ſermone. ſ. eo. Si vero in ꝑſona filij primo nati non cōmit
tit, tūc ad ꝑſonā inferiorū extenditur. Exemplum in d. l. Luci⁹.
ſ. de here. inſti. vbi teſtator grauauit aliqnē, ſi filium, filiā, vel ex
ſenatū natā ve nō habuerit. Nā illa verba intelligūtur, ſi eos non
habuerit tēpore mortis ſue, l. ex facto. §. ſi quis. ad Trebe. ⁊ d. l.
Lucius Titius. qui fratrē, ⁊ ideo lȝ filius naſcatur, ad huc verū
nō eſt ipſum tēpore mortis ſue filiū habuiſſe. ⁊ ideo ſi filius dece-
dat, ⁊ remanet nepos ad perſonā talis nepotis dicta conditio ex
tenditur, d. l. Lucius. ¶ † Quero, dicitur hic in prin. ꝙ appella
19 tiōe liberorum cōtinentur omnes, nunquid hoc ſit intelligendū
de omnibus inferioribus etiā in infinitum. Rñdeo, ꝙ nō, ſed ꝓ-
prie verbū liberorū porrigitur vſqȝ ad trinepotē, vltra eos, po
ſteriores vocantur, l. Iuriſconſultus. §. parētes. ſupra de gradi.
10 ¶ † Quero, quid ſi in teſtamēto alicui⁹ illiterari, reperatur hoc
verbū liberorū, an habeat predictā ſignificationem? Rog. vide-
tur dicere, quod non: q2 talis modus dicendi nō cadit in idiotā,
vt no. in l. ꝙ ſi nepotes. ſ. de teſt. tutel. vult dicere, vt puto, ꝙ il-
lud verbum, liberorum, non habet vulgare ſm idioma noſtrū, ⁊
ideo ab eo nō potuit proferri. Sed poſito, ꝙ a teſtatore illitera-
to, tale verbū ſit prolatum: tñ credendū eſt notario, qui tale te-
ſtamentum ſcribit, ſcripſiſſe verba importantia illud ꝙ teſtator
exprimebat. ⁊ volebat, arg. eius ꝗ no. C, de vſu. l. j. ⁊ ſ. de verb.
21 obl. l. ſciendum. ⁊ ꝙ dixi ibi. ¶ † Quero, an aa appellatione pa
aa tris contineatur auus? Rñdeo, in diſpoſitione hominis, nō habe
mus iura de hoc tractantia. ratio, q2 pater nō dicitur, niſi reſpe-
ctu fil: ⁊ ideo cum ab homine verbum: ptris, proferatur, ad cer-
tam perſonam. ſ. ad patrem alicuius filij ſe refert, ⁊ ideo ad aliaȝ
ꝑſonam non extenditur, l. ſi quis ita. in prin. ſ. de teſt. tutel. Sed
hoc verbū filij. poteſt ꝓferri ſimpliciter. non reſpectu alicuius iā
nati, vt ex lege. ſ. allegata apparet. Sed in diſpoſitione legali,
pluries repetitur verbū pater, ſimpliciter prolatū. licet non ha
beam⁹ tot leges, quot de verbo filij. Et ideo diſtinguitur, aut ꝓ-
fertur in caſu fauorabili, ⁊ extenditur ad auum, l. iuſta. ſ. eo. ⁊ ꝙ
no. in l. nonnunꝗ. ſ. de col. bo. in glo. parua. ſi vero in caſu odij:
tūc ad auū nō extēdit: vt l. lege Iulia. §. hoc capite. ſ. de ri. nup.
⁊ l. patri. ſ. de adul. Alias leges loquētes ſpecialiter de patre: ⁊
auo: non habemus: tamen ſi aliqua diſpoſitione legis, vel homi-
nis caſus accideret: puto ex his membris: que poſita ſunt. ſ. cir
ca appellationē filij poſſe ⁊ alias queſtiones de patre, ⁊ auo deci-
di. habet enim eandem rationem d. l. iuſta. ſ. eo. titu.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Habemus videre. Hāc materiā tractat Bal. in l. maxi-
mum vitiū. C. de lib. prete. ⁊ ꝑ Imo. in l. Gallus. §. inſtituēs. de
lib. ⁊ poſt. vbi poſt Bal. vide gl. in cle. j. de baptiſm. ⁊ gl. ⁊ doct.
in c. extirpādas. de fi. presby. ⁊ gl. viij. q. j. apoſtolica. Et qd in
priuilegijs vide Cy. in l. diuo Marco. C. de queſtion. ⁊ Bald. in
c. j. §. ſinaūt. q. feu da. poſ. Et ſi ſtatutū facit mētionē de filijs pri-
mi grad⁹, nō cōphēdit nepos. l. iubem⁹. §. fi. ⁊ ibi Bal. C. ad tre.
b Alex. ¶ Primo qro. Adde ꝙ no. Pet. de Anch. in cle. j. de ba
ptiſm. Bal. in l. qſqs ad leg. Iul. maie. ⁊ Bal. ⁊ Imo. in l. Gall.
§. inſtituēs. ſ. de lib. ⁊ poſt. Bal. in rep. l. in ſuis. in vlti. col. ſ. de
lib. ⁊ poſt. Ant. de Bu. in c. in qbuſdā. de pe. ⁊ ad hāc materiam
adde dictū Bar. in l. alimēta. de ali. ⁊ ciba. le. de quo ibi habes
poſt eū. ¶ Adde, an appellatiōe filiorū veniāt nepotes. Ol. cōſi.
cclxix. Pau. d Ca. cōſ. lxxj. ⁊ ſe. Ro. cōſ. ccccxxxviij. in fi. vbi pul
chre ꝑ Bal. cōſ. clxx. j. li. ⁊ cōſ. ij. iij. libr. ꝑ Angelū cōſil. lxxxviij.
c Alex. ¶ Mihi vr. Im. in d. §. iſtituēs. tȝ ꝯ Bar. hic, dicēs ꝙ etiā
iſto caſu nō veniūt nepotes: ſicut nō veniunt in datione tutoris:
vt ꝓxime fuit dictuȝ ꝑ Bar. ⁊ Rñde ſimiliter hic. ⁊ iſta faciunt
qſtionē d qua ibi ꝑ Bart. ⁊ Imo. in l. Luci⁹. j. de hrdib. inſtitu. ſ.
d Alex. ¶ Scdo qro. Adde ꝗ dixi ſ. in ij. ꝓxi. apoſti. ⁊ vide nota.
Bal. ⁊ Imo. in l. Titi⁹ teſtamēto. in princi. ſ. de li. ⁊ poſt. ⁊ ibi dt
Ang. ꝙ ſm verū ꝓpriū ſignificatū, verbū filij: refert ad filios pri
mi grad⁹ tñ. allegat l. libertos. de execu. tu. ſecus in vſi. liberos:
vt hic: ⁊ ibi etiā: an filij apdellatiōe poſthumi cōprehēdātur. Et
qui cōprehēdant appellatione liberorū: vide in c. j. de ſchiſmati.
Et

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Et qñ appellatione filiozum, veniant nepotes, vide Bal. in l. fi. de lib. pꝛete. ⁊ in c. ad extirpādas. de fil. pſby. in nouel. Et adde ꝙ ꝓhibitio filioꝝ non trahiť ad nepotes, ſm Bal. in l. voluntatis. C. de fideicom. ⁊ no. Bar. in l. filiuſfami. §. diui. de leg. j. Itē an appellatione filiozum veniant nepotes, vide Bal. in l. ij. C. ð bo. mat. ⁊ Bal. in pulchꝛa queſtio. in l. ſi filius, que eſt l. pen. C. ad Mace. ⁊ Cy. in l. milites. C. de queſtio. in l. quiſquis. C. ad l. Jul. maieſt. ⁊ vide no. limitata per Bar. in l. alimenta. in pꝛin. ꝭ. de aliment. legat.

e Poma. ¶ Ad nepotes. Vide Ro. conſ. cxxix. ⁊ Pan. in c. ſi vero. el. j. de ſen. excom. ⁊ Are. in c. accedens. in pꝛimo no. de accuſa. ⁊ Bal. conſ. ij. in j. parte. ſm impꝛeſſionē Mediolañ. ⁊ Alex. lxiij. vol. ij. ⁊ Ang. lxxxviij. vbi dt, ꝙ ſtatutum diſponens ꝙ mulier non poſſit teſtari ſine pꝛeſentia filij, compꝛehendit etiam nepotem.

f Alex. ¶ Reſpectu pupillozum. Et iſta faciunt ad id qð dixit Ang. in l. ēt. circa pꝛin. ſol. mat. vbi dt, ꝙ beneficiū illius legis, ⁊ l. maritum. non extenditur ad nepotes, cum illud pꝛiuilegiuꝫ non tranſeat, niſi ad filios eiuſdem matrimonij, non alterius, vt no. gl. ⁊ doc. in d. l. etiam. Preterea, qꝛ in pꝛiuilegijs ꝯ ius cōe, ſtricta eſt facienda interpꝛetatio. l. ſed ⁊ milites. in fin. pꝛin. de excu. tut. vbi eſt tex. no. ergo ⁊c.

g Alex. ¶ Ad nepotes. Sed quid ſi ſtatutum excludit filiā dotatā a ſucceſſione: ⁊ an ēt dicať excludere neptem: Ang. repetit cōiter in l. de quibus. ð legib. lꝫ aliqua habeanť in l. fi. de ꝯſti. pꝛin. ⁊ ibi vr̄ tenere, ꝙ ſic. ⁊ Cyn. in l. j. C. que ſit long. conſuet. ⁊ vide Bar. in d. l. ij. §. videnduꝫ. in fi. ⁊ quod ibi dixi ad tex. ⁊ no. Bal. in l. ſcimus. in fi. C. de inoffi. teſta. ⁊ vide Bar. in ead. l.

h Alex. ¶ Pozrigatur ad nepotes. Utrum reſcriptum Pꝛincipis loquens de filijs habeat locuꝫ in nepotibus. Dicta p Bar. hic, ſequitur ad literam Pet. de Anch. in Cle. j. de bap.

i Alex. ¶ Quero, qd. Sequiť iſtud Pet. de Ancha. in Cle. j. de bap. ⁊ vide Bal. in repet. l. in ſuis. ꝭ. ð lib. ⁊ poſthu. Bal. in l. cū vir. de cōdi. ⁊ demon. ⁊ Sal. in l. fi. in xxij. p. C. de iure emphyt.

k Alex. ¶ Pꝛopꝛia ſignificatione. An ex ppꝛia ſignificatione, filioꝝ appellatione ꝯtineanť nepotes, vide p Pet. de Ancha. in Cle. j. ð bap. p Bal. in rep. l. in ſuis. in pen. col. de lib. ⁊ poſthu.

l Poma. ¶ Tꝫ ꝙ ſic. Uide Alex. conſ. j. col. pen. vol. j. ⁊ lxj. in fi. eod. vol. ⁊ xvij. col. j. ad fi. vol. v.

m Alex. ¶ Uſum loquendi. Not. bene que dicatur pꝛopꝛia ſignificatio, ⁊ vide Bal. in l. fi. verſ. ꝯ vero pꝛopꝛia. C. de hered. inſtitu. per Bal. in l. cum fine. C. de bon. que libe.

n Alex. ¶ Statuto caueť. Et de iſto ſtatuto, ꝙ femine nō ſuccedāt ſtantib. maſculis, vide bonū dictū Sal. ⁊ ibi Bal. in l. ſancimꝰ. C. de nup. Bal. Saly. ⁊ doc. in auth. nouiſſima. C. de inoffi. teſt. ⁊ Bal. in l. maximū vitiū. C. de libe. pꝛete. qui vr̄ tenere ꝯ Bar. ⁊ vide Bal. in l. venia. verſ. ⁊ per hoc arguitur. ⁊ ſequē. C. de in ius voc. Cy. in l. j. C. que ſit long. cōſue. ⁊ qð no. Bar. cum his q̄ ibi dixi in auth. poſt fratres. C. de ſu. ⁊ legi. Itē faciunt no. per Bar. ⁊ Imo. in l. plane. §. ſi duob. ⁊ in l. hmōi. §. ſi Titio. ð leg. j. ⁊ Cy. in l. publico. verſi. quarto. ⁊ vlt. C. de adul. ⁊ Jo. And. in Spe. de ſucceſſio. ab inteſt. ⁊ Bar. ⁊ q̄ ibi dixi in l. ij. §. videndū. ꝭ. ad Tert. ⁊ que dixit dñs meus in diſputatione Sigiſmundi. in iij. dubio. Et an appellatione partis cōtineať auus, ⁊ matris, auia, vide Bal. in l. Neſennius. ꝭ. ð neg. geſt. vbi tꝫ ꝙ ſic. ⁊ Bal. in l. ſcimus. in fi. pꝛin. C. de inoffi. teſt. ⁊ Jo. And. in Spe. ð ſucceſ. ab inteſt. in rub. ⁊ Bal. in l. qð vero. ꝭ. de legib. ⁊ cum Bart. hic, ad literaꝫ tranſit Pet. de Anc. in d. Cle. j. Et in q. Bar. hic adde, ꝙ ſi eſſent aliqui filij maſculi, ⁊ nepotes ex alijs filijs p̄moztuis, an iſti nepotes cum filijs cōcurrant. vide Bal. in l. quibꝰ. de ſecun. nup. ⁊ hic adde Bal. ⁊ Imol. in l. ſi vero. §. de viro. ꝭ. ſol. mat. in pe. ⁊ vlt. col. ⁊ in l. Gallꝰ. §. inſtituēs. de lib. ⁊ poſthu. ⁊ qð no. Bal. in l. quiſquis. C. ad legem Jul. maie. ⁊ Ang. in l. de quibus. ꝭ. de legi. Et dixit do. Ant. in pꝛoe. Decre. ꝙ cōis vſus loquendi operať, ꝙ appellutione filiozum non veniūt nepotes: alle. Ja. But. in pꝛima conſti. Codic. facit, qð dt Joā. And. in c. fundamenta de elec. in nouel. Dicit etiā Bal. in l. iij. C. de ſuis ⁊ legi. ꝙ conſuetudo, ꝙ pꝛimogenitus ſuccedat in regno, non cōpꝛehendit nepotem. ⁊ facit quod no. Bar. ꝭ. ea. l.

¶ Adde Pau. de Ca. conſ. cccxl. inci. hereditas. ⁊ ibi an ſtatutum excludens matrem, excludat etiam auiam.

o Alex. ¶ L. a diuo Marco. Et in l. in quibus. ⁊ ibi Bal. C. de ſecun. nup. Ang. ⁊ Imo. ꝯ in l. j. in pꝛin. ꝭ. ſol. mat. per. Bal. in l. fi. C. de lib. pꝛete. per Bar. ꝭ. in verſ. quero, quid in reſcrip.

p Poma. ¶ Et hec opinio placet. Uide pꝛo iſta ratione pulchꝛe Aret. conſi. clxſſ.

q Poma. ¶ Eſt, vt agnatozum. De iſta queſtione vide Alexā. in l. ſi conſtante. ꝭ. ſolu. matr. vide Alex. conſi. cxv. in verſi. nec poteſt dici vol. ij. ⁊ l. fi. ⁊ liiij. in iiij. volu. ⁊ lxxxv. col. vlti. eod. volu. iiij. ⁊ Pau. de Caſt. in l. non dubium. C. de legib. ⁊ Fulg. conſi. lxxviij. ⁊ Alex. conſ. xx. vol. j. ⁊ conſi. lxxx. volu. j. ⁊ Pau. de Ca. conſi. cccxxxviij. ⁊ Ro. cccxxxj. ⁊ xvj. in ſimili. ⁊ Fede. in c. trāſlato. de conſti. col. fi. ⁊ in c. cum omnes. eo. tit. ⁊ Anan. lxix. ⁊ ibi adde. ⁊ Alex. lv. in fi. vol. j. ⁊ lxxx. eo. vol. j. ⁊ Are. xxvij. ⁊ Capꝛ. xix. ⁊ Are. cxliij. ⁊ Alex. xxiiij. vol. ij. ⁊ in ſimili. cij. vol. iij. in ver. poſtremo. ⁊ in fi. vbi poſtea vr̄ tenere, ꝙ imo ratio huius ſtatuti eſt fauoz agnatozum. ⁊ Ro. ccccxj. vbi tꝫ generaliter, ꝙ ratio huiuſmodi ſtatutozum includentium maſculos, ⁊ excludentium feminas, eſt fauoz agnatozum. Et Sozin. conſ. pꝛimo. colum. j. ⁊ fin. vbi ipſe videtur tenere, ꝙ imo hec ratio non ſit finalis talis ſtatuti.

r Alex. ¶ Salua ſit dignitas. Adde Cy. in l. j. C. de adul. ⁊ Bal. in l. cunctos populos. C. de ſumma tri. ⁊ ibi tꝫ Bal. ꝙ hoc ſtatutum vꝫ ob hanc rationem. ⁊ notat Bal. in l. fi. C. de in ius voc. ⁊ vide de rōne huius ſtatuti, Bal. in l. Titia cum teſtō. §. Luciꝰ. ij. de leg. ij. ⁊ Bar. in l. ij. §. videndum. ꝭ. ad Tertul. ⁊ Imol. in l. ſi vero. §. de viro. ſol. ma. ⁊ Bal. in l. defunctus. C. de ſuis, ⁊ leg. ¶ Adde, quod Pau. de Caſt. appꝛobat opin. Ja. de Are. eius conſilio cccxxxiiij. incipien. pꝛeſens caſus. ſequitur Romanus conſi. ccccxj. vbi conſuluit, ꝙ ſtatutum excludens feminam pꝛopter fratrem, hꝫ locum in fratre non vtrinqꝫ coniuncto. vide etiam Bal. conſi. cccxxij. lib. iiij. vbi an ſtatutum excludens feminas extantib. fratribus patruelib. excludat illas, extantibus ſozoꝛibus patruelibus.

s Alex. ¶ Mihi plꝫ cum Bar. Hic ſimiliter trāſit Pau. de Ca. in conſi. lxxxv. inci. in Chꝛiſti nomine amen. ⁊ cxj. ꝓponitur in caſtro, ⁊c. in fi. ſed ꝯ Bar. tenebat Bal. in l. fi. C. de in ius voc. lꝫ Pe. de Anc. in cle. j. de bap. ſequatur Bart. per Saly. in l. ij. C. de in ius voc. ⁊ ibi dixi poſt Fulg.

t Alex. ¶ L. cautum. Idem per iſta in hac q. tꝫ Ange. in auth. de tri. ⁊ ſemiſ. §. neqꝫ illo etiam. per illum tex. ⁊ ita dt ſe pluries cōſuluiſſe, ⁊ vide Pau. de Ca. in l. qui ſuperſtitis. in fi. de acq. he. ⁊ vide no. per Bal. in auth. ceſſante. de legi. he. ⁊ in l. maximum vitium. C. de lib. pꝛete. ¶ Adde ꝙ idem conſuluit Pau. ð Ca. conſi. cccxlj. inci. pꝛeſuppoſito. Ang. l. conſi. ccx. Bald. in conſi. cclxxxvj. lib. j. ⁊ conſi. xxxiij. ⁊ conſi. clviij. lib. iiij.

v Alex. ¶ Pone exemplum. Et iſta faciunt ad q. ſi teſtatoꝛ grauat filium de reſtituendo, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, an nepotes ex filia faciant deficere fideicommiſſum, vide Jo. And. in addi. ad Spe. in tit. de teſti. in rub. ⁊ facit tex. hic alleg. in c. j. §. hoc aūt. qui feud. da. poſ. vide bo. tex. in l. cognoſcere. §. liberorum. ꝭ. eo. ⁊ Bal. in l. j. C. de condi. inſer.

x Alex. ¶ Contrarium vr̄. Et ad materiam adde, ꝙ ſi quis acceperit in emphyteuſim pꝛo ſe, ⁊ ſuis filijs maſculis, non compꝛehenduntur nepotes maſculi ex femina. idem in ſubſtitutione facta, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis. Ita vr̄ tenere Bal. in l. ſed ſi hac. §. liberos. ꝭ. de in ius voc. ⁊ vide Bal. in auth. ſi quas ruinas. in fi. C. de ſacroſ. eccl. ⁊ Spec. in tit. de emp. §. nunc aliqua. verſi. cxlvj. ⁊ quod hr̄ in c. j. §. hoc autem. qui feu. da. poſ. ⁊ in c. j. §. fi. de ſucceſ. feu. ⁊ Spe. in d. §. nunc aliqua. ver. ix. ⁊ Jo. An. in d. rub. in addi. poſt Rich. Malum. Et pꝛo hoc, qꝛ ſi non venit filia, tanto minus nepos, qui eſt in vlterioꝛi gradu, ⁊ minus dilectus. vide Bald. in l. maximum vitium. C. de lib. pꝛete. ⁊ ita conſuluit do. Ant. ⁊ Pe. de Anc. Jo. de Montegaremo. Bar. de Sali. Flozi. de ſancto Pe. ⁊ Mat. Et vide quod no. Bart. in l. ij. §. videndum. ad Tertyl. ⁊ ad pꝛedicta adde Bal. in l. cuꝫ vir. de cond. ⁊ demonſt. ⁊ no. per Archid. xvj. q. iiij. ſi quis ſuadente. ⁊ Imo. in l. quod dicitur. de verb. oblig. Si autem accipio pꝛo me, ⁊ meis deſcendentibus ex virili ſexu, non venit nepos ex filia. Ita Bal. ⁊ Imo. in l. Gallus. §. nunc de lege. de libe. ⁊ poſth.

y Alex. ¶ Quero, quid. Quid ſi dicatur de filijs ex ſe natis, an ꝯpꝛehendantur nepotes. ⁊ vide que dixi poſt Bar. in l. Gallus. §. inſtituens. ꝭ. de libe. ⁊ poſthu. quid in monaſterio. Iſto caſu vide Bar. in conſi. Parmenſis quidam. ⁊ Dyn. in l. ſi quis ita. §. fi. de lega. ij. quibus ꝯdicit Jaco. de Bel. in auth. de ſan. epiſ. §. ſed ⁊ hoc pꝛeſenti. ⁊ Bal. in auth. niſi rogati. C. ad Treb. qui in hoc tꝫ ꝯ Dy. ⁊ Bar. ſed Pau. de Caſt. ibi tꝫ ꝯ Bald. ⁊ adde no. per Cano. in c. pñtia. de pꝛob. ⁊ de his que ponit Bart. hic, vide Bal. in l. j. C. de cond. inſer. ⁊ Bar. omnino in l. heredibꝰ. §. fi. ad Treb. Adde quod dixit Bal. in c. j. de ſucceſ. feu. in §. filia vero. in fi. quod ſi pater recipit feudum pꝛo ſe, ⁊ filijs maſculis, ⁊ feminis ex ſuo cozpoꝛe natis, continetur filius filie. alleg. l. j. C. de condi. inſer. ⁊ conſuluit etiam Bal. in conſi. punctus talis eſt, quidam teſtatoꝛ habens fratrem ſuum. quod relictum factum tibi, ⁊ filijs ex tuo cozpoꝛe natis, verificatur in nepote ex filia. Et ita dicit tenere Bar. hic per d. l. Lucius. ⁊ l. j. §. libertinus. de excu. tu. Et ſi relinquo, vel do tibi caſtrum, ita ꝙ habeas pꝛo te, ⁊ deſcendētibus ex te natis, alias reuertatur ad me: deceſſiſti cum vnico filio, qui poſtea deceſſit ſine deſcendentibus

ex ſe,an caſtrum ad me reuertatur:Cyn.⁊ Bald.in auth.ſed ⁊ ſi quis.C.de ſecun.nup.tenent,ꝙ ſic.⁊ ad Bar.adde Pau.d Ca. in l.Gallus.§.inſtituens.de lib.⁊ poſth. Et dixit ēt Bal.in p̄lud.feu.ꝙ ſi fit mentio de deſcendentibus ex tuo corpore, veniunt oēs in infinitum. Adde ꝙ appellatione filiorum ex ſuo corpore,veniunt nepotes ex filia.Bal.conſ.xix.lib.v.

5 Alex.¶ Exemplum.Pro intellectu huius ſolu.vide Ange.⁊ Pau.de Ca.in d.idem credendum.⁊ Jmol.in d.l.Gallus.§.inſtituens.⁊ ibi vide Bar.⁊ Bal.

aa Alex.¶ Quero an.Adde Bar.in authen.ex teſtō.C.de ſecun.nup.Utruꝫ aūt appellatione matris ꝯtineatur auia,vide Bal. in l.ij.C.de bo.ma.Et an appellatione auie,proauia,⁊ nepotis pronepos,vide que dixi in authē.matri ⁊ auie.C.q̄n mu.tu.of.fun.po.Et qui veniant appellatione fratris,⁊ ſororis,vide in l.Lucius.§.q̄ſitum.de leg.iij.Jo.And.in Spe.in rub.de ſuc.ab inteſta.vbi dt,ꝙ nepos continetur noīe fratris,⁊ auus nomine patris.Quis autem veniat appellatione patrui,an veniat patruus magnus,vide in l.j.C.de ſuc.edi.Et ꝙ appellatione patris in ſtatuto veniat au⁹,tꝫ Bal.in no.q.in l.ſcimus.in fi.prin.C.de inoff.teſta.An aūt appellatione nouerce,veniat nouerca magna.i.ſecunda vxor aui.vide Bal.in l.hac edictali.ver.ibi,cenſemus per hunc tex.not.⁊c.C.de nup.Et ad Barto.hic,an appellatione patris veniat auus.adde Bal.in l.Neſennius.ſ.de neg.ge.⁊ in l.ſcimus.in prin.C.de inoff.teſt.⁊ in l.quod vero.de legi.⁊ Jo.And.plene in Spe.de ſuc.ab inteſta.⁊ Bal.in l.quicunq̄.de bo.mat.Adde ꝙ appellatione fratris continetur ſoror.Bal.conſ.cccxxij.lib.iiij.

LEX CCXXIX.

1 ☞ Exceptio preſcriptionis impedit litis conteſtationem.

a TRanſacta. Per iſtum text.dixi,ꝙ † exceptio p̄ſcriptionis impedit lit.conteſtōnem.dixi in l.cum querebatur.ſ.de re iu.⁊ in l.fi.ſ.pro ſuo.ver.quero,vtrum exceptio.

LEX CCXXXVII.

a ☞ Negationes due faciunt affirmationem,ſed tres negant.

2 DUobus. † Due negationes faciunt vnam
3 affirmationem[a], vt hic,ſi ſunt tres negationes,due affirmant,⁊ alia eas deſtruit,⁊ ſic remanet negatiua.l.j.§.j.ſ.de her.inſt.⁊ l.j.ſ.de cada.pu.⁊ l.nonnunq̄.ſ.de col.bo.⁊ vide Cy.in l.j.C.de ſer.fug.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Affirmationem.Quod limitat Cy.in l.qui ſe patris.C.vnde lib.adde Bar.in l.j.ſ.de cada.pu.⁊ Jo.And.plene in Spe.de ſuc.ab inteſ.⁊ adde Bar.in l.j.§.⁊ gn̄aliter.de leg.p̄ſt.

LEX CCXXXIX.

1 ☞ Ciuitas ſi iuit ad exercitū,⁊ aliquis ibi delinquat,an Poteſtas ciuitatis poſſit illum punire.

a PUpillus.§.Territoriuꝫ.[a] Ciuitas iſta iuit ad exercitum, modo aliquis in illo exercitu delinquit, an Ptās huius ciuitatis poſſet illum,qui deliquit in exercitu punire? Doct.determinant per

b legem iſtam,ꝙ ſic,[b] q2 territorium dicitur a terrendo:⁊ ſic,q2 illum locum terret,ideo ⁊c.

ADDITIONES.

a Alexā.¶ Territorium.Not.quid ſit territorium.⁊ q2 facit ad multa ⁊ maxime ad ea,que hn̄r in l.fi.ſ.de iur.om.iud.Adde ꝙ Jo.And.in c.vt animarum.§.ſtatutuꝫ.de conſt.in vj.dt,ꝙ vel aliquis populus,vel dn̄s hꝫ ptātem terrendi,vt ꝭ lorent.q hn̄t ptāteꝫ terrendi Piſto.⁊ Are.tunc ille locus,qui p̄t terreri,appellatur de fortia,⁊ de diſtrictu.Adde Bar.in l.cunctos populos.in viij.q.C.de ſum.tri.⁊ hic.Item dt Jo.And.in c.cū contingat.de fo.comp.in gl.c.quamuis.ꝙ lꝫ quis non habeat territorium:ſi tn̄ habeat ptātem in certas perſonas, propter illas perſonas dr̄ habere territorium.Et vide quod dixi in d.l.fi.⁊ adde ꝙ dixit Bar.in l.j.in vlti.col.ſ.de iur.om.iu.⁊ vide q ad hanc l.no.Bar.ſ.de acq.re.do.l.inter.§.fi.Quid autem ſit diſtrictus,vide Bal.in c.j.in prin.⁊ in c.item ſi quis.qui.mo.feu.amit.vbi aliquid per eum.⁊ quod not.in cle.ne Romani.§.ſane.de elec.⁊ Jnſt.de act.§.rurſus.⁊ in cle.paſtoralis.de re iu.Nam dr̄ a diſtringendo.Et in mari dr̄ diſtrictus haberi,⁊ poſſideri,vt eſt glo.in c.vbi periculum.in §.porro.in verb.territorio.de elec.lib.vj.quam gl.alleg.Bal.in l.fi.C.de teſta.ver.itē nunquid illud,quod eſt factum.C.de ſer.fug.auth.ſed nouo iure.⁊ ita dt Bal.in d.c.i.in prin.⁊ Bal.in l.j.C.de ſen.ex bre.reci.⁊ in d.c.j.§.fi.⁊ aliquid per Bal.in rub.que ſint reg.Et appellatione territorij venit dioceſis.c.ij.de conſti.in vj.Adde q̄d contineatur appellatione territorij.Oldr.conſ.clxxv.

b Alex.¶ Quod ſic.Adde ꝙ iſtud tꝫ Bal.in l.j.C.vbi de cri.agi opor.Et an dux exercitus poſſit aliquem ꝯdemnare exiſtentē in territorio alieno,in quo reſidet cum exercitu,vide Bal.in l.iij.de off.preſi.ſ.ver.querunt doc.vtrum.

1 ☞ Interrogatus,an ſi dꝫ viginti,rn̄det,ꝙ non,ſi debeat deceꝫ,an dicatur deierare.

1 §.Uerbum. Uide gl.in verb.cōe eſſe.que incipit,cā tollende dubitationis,⁊c.† An ille,qui negat in iudicio interrogatus.ſ.an debeat viginti,⁊ negat,⁊ dꝫ decem,an dicatur dierare:Et credo ꝙ ſic,q2 in iudicio interrogatus,non ſoluꝫ de vniuerſalibus dꝫ rn̄dere,ſed ēt de qualibet eius parte.Ulti.gl.dt.ꝙ cōe eſt,meum eſt,⁊c.dic vt per Dy.in c.quod omnes tangit.ex̄ de reg.iur.lib.vj.

LEX CCXLIIII.

1 ☞ Confeſſus delictum non appellat a pena,arguendo iniquitatem iuris.

2 Executio ſn̄ie capitalis,non p̄t fieri intra decem dies,qui dantur ad appellandum.

3 Pena ſi delinquens decedit intra decem dies,qui dantur ad appellandum,q̄n tranſeat ad heredes.

4 Magr̄atus maior,maiores mulctas imponit,minor minores.

5 Delegatus mulctam imponit,ſi ei hoc eſt ſpecialiter ꝯmiſſum.

6 Arbiter,an poſſit mulctam imponere.

7 Statuto ſtante,ꝙ pro furto poſſit iudex imponere penaꝫ,vel habeat arbitrium,ſi condemnat,q̄n ſit pena,⁊ q̄n mulcta.

8 Ptās qui hꝫ arbitriuꝫ condemnandi,ſi pro vili percuſſione me condemnat in ducenta,poſſum appellare, ⁊ iudex appellationis ad congruum modum reducit.

9 Judex in extraordinarijs dr̄ excedere,q̄n modum excedit.

a SI qua pena. [a] Dr̄ hic,ꝙ a pena nō p̄t appellari.ſ.ſ.de his qui not.infa.l.furti.in prin.Dn̄t quidaꝫ,ꝙ aliud in publicis,⁊ aliud in priuatis.Jſtud eſt truffa,pp l.non tm̄.ſ.d app.Alij,ꝙ ab executione non appellatur.Truffa eſt,per l.ab

1 executore.ſ.de app.Alia ſol.† eſt bona,ꝙ a pena non appellat,

b q̄n eſt confeſſus delictum,[b] ⁊ vult appellare arguendo iniquitatem iuris,ꝙ nimis grauauit eum,tunc non p̄t.ſed ab iniquitate iudicis ſic.⁊ ſm̄ hoc Paul.debuiſſet rephendi,non Labeo.Et iſtam oēs doc.cōiter tn̄t,⁊ eſt vera in ſe:ſed ppea non habes intellectum huius l.q2 nulla eēt dr̄ia inter mulctam,⁊ penam.⁊ ſic Paul.non videretur bn̄ rn̄diſſe,ꝙ nō eſt veriſimile.Gul.

2 de Cu.in l.addictos.C.de epiſ.aud.tenuit,ꝙ in cā capitali nō p̄t fieri executio intra decem dies,lꝫ poſſit appellari.Si illa opi.eſt vera,habes caſum hic,ꝙ in penis non eſt ꝓuocatio,hoc eſt,ius ꝓuocandi non impedit executionem.⁊ hoc innuit tex.ibi,ꝙ de pena ꝓuocatio non eſt ſimulatq̄ eīn,⁊c.Sed iſtam lect.non tenui in l.j.ſ.nil noua.ap.pen.⁊ gl.tangit in l.qui vltimo.ſ.de

3 pen.Quid ergo † voluit dicere Pau.Rn̄.non vult aliud dicere,niſi illud ꝙ gl.format in l.ex iudiciorum.ſ.de accuſ.ſi intra

c decem dies moriatur delinquens,tranſit pena ad heredem,q2 ſtatim debet.Doc.vltram.reprehendunt iſtam gl.Sed dꝫ diſtingui illa opi.p iſtam l.ꝙ q̄n decedit ille qui eſt damnatus ad penam intra x.dies,tranſmittit ad heredes,q2 ſtatim debet,ſꝫ mulcta non,niſi tranſacto decendio,⁊ tō non tranſiret ad heredem.⁊ iſtas duas lec.do ego.Et iſta lex facit,an ab iniquitate le

4 gis poſſit appellari.dixi vobis ī l.fi.ſ.de ap.re.vel nō.¶ † Dr̄ hic,ꝙ mulcta ita demum debet ſi imponit ab eo qui p̄t.⁊ ſic omnis iudex imponere non p̄t.Contra.ſ.ſi quis ius di.non ob.l.j.

d Rr̄,quidā ſunt magr̄atus maiores, ⁊ p̄nt imponere[d] maiores mulctas ⁊ in magnis negotijs,vt hic,⁊ l.illuſtres.C.de mō mul.Minores p̄nt minores imponere, non magnas.l.defenſores.C.de def.ciuita.paruas ſic.l.vnic.ſ.ſi quis ius di.non.Judex

5 † delegatus non p̄t imponere,niſi ſit ſibi ꝯmiſſuꝫ.l.aliud ē fra⁹.

6 ſ.eo.⁊ l.ij.in fi.ſ.de iud.An † arbiter poſſit imponere.Dic vt in l.non ex oībus.ſ.de ar.¶ Op.ꝙ mulcta eſt limitata.l.eos.C.de mō mul.Gl.in verb.dicat huius ꝯrij timore dt,quedam verba que vide,⁊ incipit,q̄nq̄ lex.⁊ ſm̄ iſtam gl.potuit verū dicere Labeo.Et ſcire,quid eſt pena,⁊ quid eſt mulcta,eſt bonuꝫ ſcire

7 pp ꝓuocationē.¶ † Quero.ſtatutū dt,ꝙ p furto iudex poſſit imponere penā,vel habeat arbitriū,ſi ꝯdemnet,an eſt mulcta,vel pena:Et iſta gl.vr̄ dicere,ꝙ eſt mulcta,vbi non ē certa.Dico,ſi Ptās hꝫ arbitriū in re,⁊ in pſona,tūc nō eſt mulcta:ſꝫ pena,q2

e mulcta ſemper pecuniaria eſt:⁊ ideo ſi p̄t eſſe corporalis,[e] iſtud arbitriū nō eſt mulcta.d.l.aliud.§.inter mulctā.ſ.eo.ſi p̄t ſolū penā pecuniariā imponere,tūc ēt eſt pena,q2 pena ē delictorū,coercitio,ſiue ſit certa,ſiue nō,cū p delicto imponit,ſemp eſt pena,⁊ ꝙ iudex declarat.l.ſanctio legū.ſ.de pe.mulcta.n.eſt cuiuſdam delicti ſpecialis pena,quaſi ex ꝓprio motu iudicis pcedat.l.aliud.§.inter.ſ.e.vt ſi iudex punit eum,q nimis cridauit corā eo,vel nō obediuit p̄cepto ſuo.Sed furtū eſt delictum cōe omni-

omnib. ⁊ ideo illud ꝙ gl. hic dt. ꝙ l. ſi quis reum. ſ. de cuſt. reo. eſt mulcta ⁊ nõ pena: ſꝫ in alio dt. qd in d. l. aliud. §. intereſt mulcta
8 ⁊ bene vt ibi pꝫ. ¶ †Ultimo ego formo ᶠvnam queſt. Poteſtas
f hꝫ arbitriũ puniẽdi me, ⁊ p vili penſione cõdẽnauit me in ducẽtis libris, poſſum ne appellare. qꝛ male arbitrat⁹ eſt: Et hic eſt gl. in verb. de pena. q̃ incipit, imo id; contra ibi, Tu dic tertio, ⁊ ⁊ ſic vide p iſtam gl. ꝙ poſſit iudex appellationis ad cõgruũ mo
9 dũ reducere. ¶ Sꝫ† qñ in penis extraordinariꝭ dicitur iudex excedere: Dic, quando excedit modum, quod verum eſt, l. quid ego. §. pena grauior. ſ. de his qui not. infa. ⁊ in hodie. ſ. de pe. ⁊ in qualibet earũ m notatur.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Dicitur. An, ⁊ quãdo a mulcta poſſit appellari, vide in l. ⁊ in mulctis. C. de ap. ⁊ que differẽtia ſit inter mulctã, ⁊ penã. vide Bal. in l. certa. C. qñ prouo. ⁊ p Spec. in. tit. de ſen. prol. §. ij. ver. eſt quarta differentia. ⁊ ver ſeq. glo. tamen c. i. de dolo. ⁊ cont. innuit, quod pena ⁊ mulcta ſint idem. qd intellige verũ. lato ſũpto vocabulo, vt hic per Bar. poſt glo. ¶ Adde qd puniti. quia nõ iurãt de calumnia poſſunt appellare, ⁊ eſt pena legalis, ſecundum Spec. in titu. de iura. ca. §. fi. verſi. j. ⁊ ibi Joan. Andr. poſt relatas varias. opi.

b Pomates. ¶ Delictum. Uide Panor. in c. ſuper; his. de accu. ⁊ Panor. etiam in c. ex literis. de conſtitu. ⁊ ibi Barbat. ⁊ vide Roma. conſilio cccclxxxij. incip. in caſu premiſſ. vbi dicit, qd licet non poſſit appelleri a pena legis: tamen poteſt appellari a ſententia declarante quem incurriſſe penam legis. Et idem dicit, quod licet non poſſit appellari a ſententia excommunicationis, tamen poteſt a ſententia declarante quem incurriſſe excommunicationem.

c Alex. ¶ Moriatur delinquens. Uide Bal. in l. j. ex delic. defũ.

d Alex. ¶ Poſſũt imponere. Qui poſſint mulctare vide Specu in. titu. de ſent. §. j. ver. ſed nunquid. ⁊ ibi an Poteſtas terrarũ poſſint mulctare, Ad quod facit quod dixi in l. imperium. ſ. de iur. omn. iud. ⁊ vide quod notat idem Spec. in titu. de cõtumacia. per totũ. ⁊ Hoſti. in ſum. de mulcta. ⁊, notat pulchre Bald. in l. ij. in fi. ſ. de iudi. Et adde, quod non poteſt iudex mulctando, penam quadrupli excedere, niſi ſit a iure expreſſum. xvij. q. iiij. c. quiſque. in glo.

e Alex. ¶ Eſſe corporalis. Quando poteſtas habeat arbitriũ in ere. ⁊ perſona. vide qd notat Baldus in dicta l. data opera. C. qui accu. ⁊ gloſſ. in authenti. de armis. Et quod pena eris, ⁊ perſone non poteſt in pactum deduci, dic ſecũdũ Bald. in l. executorem. verſi. an fiſcus. C. de execu. rei iudi.

f Alex. ¶ Ultimo. ego. An poſſit appellari ab hic que depẽdent ab arbitrio iudicis, adde que habentur in l. j. C. ſi ſep. in inte. reſtitu. p Rom. l. admonẽdi. ſ. de iureiurã. ⁊ p hoc, qꝛ etiã in arbitriꝭ poteſt dolus committi per iudicẽ vt refert Bald. in l. ſi fugitiui de ſer. fugiti. Et iſtis adde Jmol. in l. publicorũ. de publice. iudic. ⁊ que dixi poſt Barto. in l. qd iuſſit. de re iudic. ⁊ quod not. Bal. in l. quicunque. de ſer. fugi. allegando l. qui poſt humos. ad Sill. ⁊ eſt dictum Jnno. in c. ſi. in vlt. col. de ſer. ⁊ ad de qd no. Bal. in l. j. quomodo iud. ⁊ quãdo iud. ⁊ in ca. j. de mi. vaſ. qui contu. eſt. ⁊ ſi nõ valet pena diſpenſari, nõ poteſt appellari: vide gloſ. in c. ſuper his. de accu. ⁊ gloſſ. in c. j. de dila. iuncta l. j. de dona. Moder. in capi. fin. de eo qui fur. ord. ſuſcep. ⁊ vide gloſſ. in c. cupientes. §. quod ſi pro ſecũdo. in verſ. priuatos. de elec. in vj. que vult, quod licet a ſententia iuris non appellatur, per iſtum text. nihilominus appellari poteſt declaratione iuris, quam facit ſuper eo, quod quis incidit in penam iuris, ⁊ ſequit hoc Abb. in c. peruenit. de appella. ⁊ hanc gl. alleg. Bart. in l. j. ſi. in fi. ſ. de appella. ⁊ adde Bar. in l. j. in finalib. verbis. ſ. de lega. ij. ⁊ ibi habes.

g Pomates. ¶ Ultimo ego formo. Uide Fel. in ca. ex literis. de conſti. ⁊ Alex an. in l. j. ſ. de lega. ij. ⁊ conſi. cxl. volu. i. ⁊ cõſil. cvj vol. iij. vbi tenet, quod per hec verba Bar. hic, quod vbi aliquid cõmittit arbitrio iudicis, ab eius ſententia appellari poſſit. vide omnino ad hoc pulchre intractat. de ſyndi. c. an ſi poteſtas.

De regulis iuris Titu. xvij.

¶ Quia non eſt nouum vt quibuſdam ſpecialiter enumeratis, ⁊ declaratis, generalis regula ponatur, l. ſi ſeru⁹ ſeruũ. §. inquit lex. ſ. ad legem Aqui. ideo hic Juriſconſultus qꝛ ſupra poſuit de iure ciuili. ⁊ iure pretorio, nunc ſubijcit illorum regulas.

LEX I.

1 ☞ Regula ſumitur duobus modis.
2 Regula cõſtituit per verba vniuerſalia, itẽ p verba indefinita.
3 Indefinita, equipollet vniuerſali, an ſit ex proprio ſignificatu vel interpretatione.
4 Regula per adiectiua qualiter conſtituatur.
Regula, an faciat ius, ⁊ quando ſit ius.
4 Exceptio quantum ad verba, eſt de regula: ſed quantũ ad diſpoſitionem iuris. non.
7 Exceptio non declarat regulam, vt plura comprehendat. quã ſui natura ſit.

R Egula. Gl. noſtra diuiditur in quatuor ptes, ⁊ bene. ¶ Sumamus primã partẽ. Dicit, qd regula eſt, que rẽ, ⁊c. Cõtra iſtud op. ⁊ videt, ꝙ quelibet lex debet dici regu
1 la. l. ij. ſ. de legi. Huius cõtrarij †timore ſcias, ꝙ ibi iſtud verbum, regula, ſumit duobus mod. Uno, modo regula que regit, ⁊ ordinẽ dat, vt regula fratrũ minorũ. ⁊ in ſcriptorib. qui habẽt regulas, que dãt ordinẽ ſcribẽdi ⁊ hoc modo accipit in omni lege que regit, ⁊ dat originẽ viuẽdi.
2 Alio modo ſumit, vt hic. ¶ † Secũdo modo pcedo, quero, qualiter cõſtituat regula. Et debes ſcire, qd quedã ſũt ſigna vniuerſalia, qdã indefinita quedã adiectiua. Uniuerſalia ſunt, vt omnis, nullus. ſemp. ⁊ nũquã: ⁊ p iſta ſigna regule fiunt p diuerſas partes hui⁹ ti. l. oĩs hereditas. l. omnia fere. ⁊ l. nihil tã naturale. ⁊ l. nunꝗ actiones. ⁊ l. ſemper. j. eo. Secũdo modo, p verba indefinita, qñ ponit terminus cõis ſine ſigno, vt homo, femina, ſeruus. ⁊ ſimul. qꝛ nõ magis de vno quã de alio dr. ⁊ p iſta fiũt regu
3 le in iſto tit. † Per hoc querit Dy. extra eo. in rub. lib. vj. an ide
a finita. equipolleat vniuerſaliᵃ: Et dic vt ibi, dicã in l. ſi pluri. ſ. de le. ij. ⁊ ibi late pono. ¶ Sed an idefinita eqpolleat vniuerſali ex interpretatione, vel pprio ſignificato. Et videt, ꝙ de interptatione. l. ſi ſeruitus. ſ. de ſer. vrb. p. Sed quicquid ſit, dico ꝙ ſiue in lege, ſiue in ſtatuto, ſiue ſit materia odioſa, ſiue fauorabilis habet locũ extẽſio: ſed qꝛ nõ eſt ratio, quare magis ad vnũ ꝙ ad aliũ referat. refert ad oẽs, l. j. C. de li pret. ⁊ poſui in l. oẽs populi ſ. de iuſt. ⁊ iur. oia alia, q̃ hic mõ nõ habes, ꝙ aliq regula ad aliã referat, vt eſt aliꝭ legi. que ſemper ad alias referunt. l. nepos pculo. ſ, ti. j. ⁊ interdicta que ſunt ſcripta inter duos. Quedã fit
4 per adiectiua, †vt j. e. l. eius eſt nolle. vt per quis vel p qui que non faciunt particularẽ, vel vniuerſalẽ, vt precedẽtia ⁊ in dubio equipollẽt indifinite, ⁊ determinat termino cõi: vt eſt eius nolle. ſ. hominis. Uide gl. j. q̃ incipit, quatuor. Not. in d. gl. ibi. ſꝫ qualiter. ⁊ ibi dũ dicit, j. vbi. ⁊ melius. j. e. l. nunq̃. ⁊ l. oĩs. §. nunq̃. ⁊ illud vbi. nõ eſt aduerbiũ loci, Ja. de Are, ⁊ tene mẽti gl. ibi. lo
5 co aũt vniuerſalis, ⁊c. ¶ † Quero, que eſt poteſtas regula: Juriſconſultus rñdet, qd ex regula non fiat ius. Eſt ne hoc verũ: Et gl. dicit, qd facit ius, ⁊c. Gl. bene dicit, que videtur dicere, qd regula facit ius in caſibus iure non ſtatutis, vt ſtatutum eſt in inſula maris, ꝙ nullius in boni eſt, ⁊ tũc ſi eſt caſus ſimilis, regula facit ius i illo nõ determinato. Dy. cõtra co. op. de l. j. ſ. de reg. Cato. ⁊ dicit, qñꝗ regula ſit de legi. ⁊ ſtatutis, ⁊ tũc regula facit ius, l. j. ſ. de reg. Ca. Jo. And. dicit cõ Dy. per iſtum tex. Nõ. ob. l. j. de reg. Ca. qꝛ ibi eſt regula per ſe nõ iuris: ſed Dy. habet caſum pro ſe, in l. cũ legato. ſ. qñ di. le. ce. ⁊ ſic contra Jo. and. ſed vterque põt ſaluari: qꝛ per iſtam rub. non curo cum poſſit legi tranſitiue. de reg. iur, hoc eſt, de eo iure, quod eſt regula l. j. C. de cõdi. inde. ⁊ l. j. C. de cõd. ob cau. ⁊ poteſt dici regula, iuris, que eſt ius, ⁊ ſic intrãſitiue ⁊ credo Jo. And. dicere verũ in iſtis regulis, que hic ponuntur, per iſtum tex. Non obat regula Cato. qꝛ debet dici regula iuris, hoc eſt, regula que eſt ius, ⁊ ſic intelligo trãſitiue, l. cum legato. ſ. quan. dies. lega. fateor, quod faciat ius, ſed nulla eſt que non habeat materiam precedẽtem, ſeu materiam iuris antiqui, licet modo non ſic: ⁊ ideo dicit regula iuris, id eſt, ius, quod eſt regula. ¶ Quero, quid ſit officium regule: Et opin. ſunt inter Joan. Andr. ⁊ Pla. tene opi. Pla. quã
b ſequitur Dyn. ⁊ glo. ¶ Queroᵇ, an † exceptioᶜ ſit de regula. ⁊
6 in hoc eſt diſcordia inter gloſſas. Et quedã dicunt, qd ſic, ⁊ que
c dam quod nõ. Tu dic. ⁊ iſtud eſt verũ, quod quantum adverba exceptio eſt de regula, ſed quantum ad iuris diſpoſitionem, nõ.
d ¶ Quero vtrum exceptioᵈ declarat regulam comprehendere plura, quam ſui natura ſit. Et Oldra. quod non, l. generali. § vſum. de vſu fruc. leg.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ An indefinita equipolleat vniuerſali, adde Jaco. de Bel. in l. ſi neceſſarias. §. ſi annua. de pigno. actio. ⁊ vide Dy. in
b proe. vj. Alex. ¶ Quero. Iſta ſũt. Jac. Bu. in l. j. ſ. de legi. alias eſt in l. in his. co. ti. ⁊ ibi Bart.

c Poma. ¶ Quero, an exceptio. Uide ad hec Rom. cõſil. cvij. ⁊ cccxxxvij. co. fi. not. tamẽ, quod Lapus. ⁊ Gemi. in capi. qui ad agendum. in vj. de procur. videtur velle oppoſitũ, dicunt enim ipſi. pone quod quis conſtituit aliquem procuratorem generalem preter quam ad reſtituendum in integrum. Certe ipſe videtur propter. hoc conſtitutus ad alios omnes caſus, in quibus mandatum ſpeciale requiritur, qd alias nõ fuiſſet, niſi talis foret adiecta exceptio. Et iſtã deciſionem ſequit Jmol. in l. ſi. ſ. a.